

VJESNIK

GRADSKOG MUZEJA POŽEGA

6

POŽEGA | 2009.

kazalo

- 02** **Predgovor**
- 04** **Mirjana Šperanda,**
Kronologija – 85 . obljetnica Gradskog muzeja Požega
- 12** **Mirela Pavličić,**
Srednjovjekovni gradovi na prostoru Požeške kotline
- 20** **Mirjana Šperanda,**
Restauracija zbirke zastava i odora u Povijesnom odjelu
Gradskog muzeja
- 26** **Lidija Ivančević Španiček,**
Značaj otkupa i poklonjenih djela u pripremi budućeg postava
Galerije Gradskog muzeja Požega
- 32** **Dubravka Matoković,**
Zbirka vunelih prekrivača
- 38** **Vjekoslav Marić,**
Skriveno blago iliti knjižnica Gradskog muzeja Požega
- 40** **Mirjana Šperanda,**
Spomen soba Domovinskog rata u požeškom kraju
- 48** **Lidija Ivančević Španiček i Tatjana Pajkr Engelmann,**
Izložbena djelatnost Gradskog muzeja Požega od 1986. – 2009.g.
- 50** **Mirjana Šperanda,**
Sjećanje na Josipa Langhamera (1912. – 2002.)
ravnatelja Gradskog muzeja
- 62** **Lidija Ivančević Španiček,**
Dubravka Sokač Štimac – četrdeset godina rada
u Gradskom muzeju Požega

PREDGOVOR

Vjesnik Gradskog muzeja Požega pred vama je ponovno nakon pune 23 godine. Upravo u tim godinama, od 1986., kada je izdan posljednji broj u prigodi njegove 60. godišnjice, Muzej je svojim djelovanjem živio turbulentnim životom ovog našeg zavičajnog i nacionalnog prostora. Broj 4 – 5 svojim je sadržajem svjedočio o nešto drugačijem sustavu vrijednosti u kulturi i kulturnoj baštini, u odnosu na svoje najnovije izdanje. Mala razlika u rednom broju – velika je razlika u vremenskom razdoblju i k tome razlika u poimanju, vrednovanju i čuvanju naše baštine.

U svim tim događanjima, društvenim, povijesnim i napose kulturnim kretanjima (baš se o kretanjima radi) Muzej je prolazio kao delikatno osjetljiv, objedinjavajući i valorizirajući sve ono što treba sačuvati od povijesti i za povijest. Različite zbirke i eksponati sve to vrijeme skupljali su se kao sukus vrijednosti, prezentirajući našu povijesnu i kulturnu baštinu po Europi, čiji su nezaobilazni dio i prenoseći je po brojnim nacionalnim izložbama, galerijama i muzejima. Svijeta su vidjele i „Rudinske glave“, slike Miroslava Kraljevića, Gustava Poše i svih drugih koje je nemoguće nabrojiti.

No, Gradski muzej Požega ipak je muzej ovoga našeg grada, bez čijeg sudjelovanja niti jedna priredba, bez obzira održava li se između zidova Muzeja ili drugdje, uvijek daje dio sebe. Postaje sve bogatiji ne samo po prostoru u kojem djeluje, već i po broju i vrijednosti onoga što čuva. Otkupljena su umjetnička djela požeških slikara (Kraljevića, Poše, Tomljenovića, Melkusa, Jande, Peića, i dr.), predmeti primijenjene umjetnosti iz života starih Požežana i plemićkih obitelji, ostaci tradicijske kulture požeškog kraja, a restaurirani su i brojni muzejski predmeti iz bogatog fundusa. Rezultat je to značaja koji Muzeju daje Grad Požega kao njegov osnivač.

85. godišnjica Gradskog muzeja Požega povod je da nastavi svoje izlaženje i ovaj njegov Vjesnik, koji će svojim sadržajem pokazati da 23 godine neizlaženja nipošto nije prošlo kao vrijeme bez muzejskog djelovanja. Naprotiv, upravo će pokazati kako i koliko je ovaj Grad činio da sačuva i pokaže sve što je bilo i što jest. ■

Gradonačelnik
Zdravko Ronko

KRONOLOGIJA
85. OBLJETNICA GRADSKOG MUZEJA

1

2

3

4

5

1924.

- početkom godine osnovan Gradski kulturno prosvjetni odbor
- 6. prosinca osnovan Gradski kulturno historijski muzej zaslugom prosvjetnog i kulturnog djelatnika Julija Kempfa, kustosa i prvog ravnatelja (prikupljeni predmeti pohranjeni uz najam u Franjevački samostan) **foto 1**

1926.

- priređena prva izložba (prezentacija prikupljene građe) u Građanskoj ženskoj školi sestara milosrdnica (povodom obilježavanja tisućite obljetnice hrvatskog kraljevstva od 26.- 29. rujna) **foto 2**

1930

- 19. listopada svečano je otvoren prvi stalni postav Gradskog kulturno historijskog muzeja u Županijskoj zgradi, gdje je smješten par godina ranije sa prikupljenih 5000 predmeta (Požeške novine, list za pouku i gospodarstvo, društveni i javni život objavljuju poklone požeških obitelji, pojedinaca i udruga u posebnoj rubrici – Domaće vijesti) **foto 3 i 4**

1934. – 1936.

- o Muzeju brine kao upravitelj nakon smrti oca Branimir Kempf, prof.

1936. – 1941.

- upravitelj je prosvjetni djelatnik Ladislav Beršek

1941. – 1944.

- ponovo je upravitelj Branimir Kempf (do tada se broj predmeta udvostručio), na kraju rata muzejski fondus je opljačkan i broji 3000 predmeta

1945. – 1947.

- kao ravnatelj volonter radio je Ljuboslav Kuntarić, prof.

1947. – 1950.

- kao ravnatelj volonterski radi sudac Slavko Balog

1950. – 1955.

- poslove ravnatelja obavlja umirovljeni časnik Mihajlo Barbulović

1953.

- 18. svibnja uz pomoć uvaženog muzealca dr. Antuna Bauera Muzej dobiva novi prostor u najstarijoj profanoj, baroknoj zgradi na Glavnom trgu. Njegovom zaslugom pokrenuta je i inicijativa da se načini prva selekcija materijala za novi postav **foto 5**

1955.-1975.

- za direktora je postavljen Josip Langhamer
- nakon sanacije prostora Muzej dobiva novi postav (u prizemlju etnografski sa zbirkom Dragutina Lermana, a na katu geološko - paleontološka i arheološka građa, zatim zbirka kulturno povijesnih predmeta sa ukupno oko 3000 predmeta) **foto 6**

1955.

- u suradnji sa Muzejom revolucije (ravnatelj i autor Drago Šćukanec) izrađen je postav radničkog pokreta NOB-e (sa oko 250 predmeta) **foto 7**
- stručnom muzeološkom selekcijom tematski je raspoređena pisana, tiskana i fotodokumentacija unutar Mapoteke muzeja sa oko 130 fascikla i Katalogom čiji se broj dolaskom

stručnog osoblja širio

- osnovano je iste godine i Muzejsko društvo koje je surađivalo u radu Muzeja

- terenskim radom šire se zbirke (arheološka i etnografska), a fundus broji 6000 predmeta, širi se i muzejska knjižnica, a nameće se i problem depoa

1961.

- u prizemlju se uređuje dvorana za povremene izložbe, na kat se seli etnografski postav, a dr. Matko Peić postavlja u sklopu stalnog postava izložbu eksponata Miroslava Kraljevića (kao prijedlog za memorijalnu sobu u njegovom atelieru) **foto 8**

1961.

- Muzej mijenja ime u Muzej Požeške kotline

Vjesnik
Gradskog
muzeja
Požege

1962. - 1963.

- Muzej izdaje zajedno sa Historijskim arhivom dva broja „Vjesnika“ sa

vrijednim stručnim člancima

1964.

- na tajničke i računovodstvene poslove primljena je Marijana Jurčić rođ. Pavičić koja je vodila do 1980.g. i muzejsku knjižnicu

1965.

- depandansa Muzeja (memorijalni postav) je Partizanska škola u Kamenskom Vučjaku (autori Zvonimir Banjaj i Srećko Ljubljanović)

1968.

- započinje intenzivna izložbena djelatnost uređenjem velike dvorane prema Trgu, a iste godine dolazi i prvi

stručni djelatnik – arheologinja Dubravka Sokač Štimac, prof.

1972.

- započinju arheološka istraživanja u Tekiću na rimskom groblju i naselju (obavljano u 9 etapa)

1973.

- Muzej ima oko 9500 predmeta i oko 4000 knjiga, što nameće stalno prisutan nedostatak prostora (depoa, radnih prostora, izložbenih...)

1975. - 1980.

- za direktoricu je postavljena Eleonora Geber, koja je ujedno bila i povjesničarka umjetnosti

1975.

- u studenom je održan Simpozij o muzejskoj djelatnosti (sa naglaskom na tekuće probleme) **foto 9**

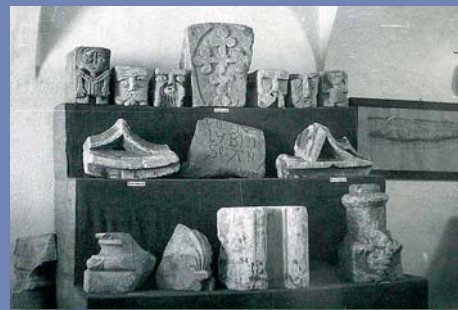
- uređen je stalni postav i fasada sredstvima radnih organizacija **foto 10** - arheološkim istraživanjima (posebno na Rudini), donacijama i otkupima povećao se fundus na 18000 predmeta (u zgradi Kolegije u dvije prostorije smješten je dio arheološke, povijesne i etnografske građe), a jaka je bila i izložbena djelatnost (50 izložbi) - izrađuju se suveniri - značke, razglednice i „rudinske glave“ na kojima radi muzejski preparator Ivan Štimac

1977.

- izlazi Vjesnik Muzeja Požeške kotline br. 1 **foto 11**

1979.

- Muzej se proširio na susjednu zgradu na Trgu (kuća Spitzer – prvi kat sa 187 m²)

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

- izlazi Vjesnik Muzeja Požeške kotline br. 2-3

- muzej dobiva i prvu etnologinju Vesnu Klikić, dipl. etn.

1980.

- uređen je podrumski prostor – lapidarij, a otvara se i Galerijski odjel (prema koncepciji prof. Tihomila Stahuljaka), tiskaju se i vodiči kroz postav i Galeriju **foto 12 i 13**

1981.

- otvoreno je radno mjesto povjesničara - primljena je Mirjana Šperanda rođ. Vrzić, prof., s namjerom izrade novog postava radničkog pokreta i NOB-e, a nakon Vesne Klikić došla je nova etnologinja Ljubica Igić, dipl. etn.

1981. - 1990.

- integrirane su ustanove u kulturi u Centar za kulturu i obrazovanje - uz knjižnicu, kazalište i Narodno sveučilište Muzej postaje Radna jedinica za muzejsko galerijsku djelatnost – voditeljica Mirjana Šperanda

1980.

- započeta istraživanja na lokalitetu benediktinske opatije Rudina, od 1986 do 1989.

- slijedi nastavak opsežnih arheoloških istraživanja uz financijsku pomoć msgr. dr. Đure Kokše i Duhovnog nadbiskupskog stola

1982.

- prvi put se obilježava Međunarodni dan muzeja uz brojne aktivnosti u postavima i na gradskom trgu **foto 14**
- na pola radnog vremena, s Eleonorom Geber, prof. do 1985.g. radi i povjesničar umjetnosti Zlatko Uzelac, prof.

1985.

- primljen povjesničar umjetnosti Ivan Srša, prof.

1986.

- Muzej izdaje Vjesnik MPK br. 4 - 5
- dolazi nova povjesničarka umjetnosti Lidija Španiček rođ. Ivančević, prof.
- skinut je stari postav radničkog pokreta i NOB-e i postav M. Kraljevića što je omogućilo proširenje stalnog postava uz prezentaciju kulturne povijesti (autorice D. Sokač Štimac, L. Ivančević i M. Šperanda) i etnologije sa zbirkom D. Lermana (autorica Lj. Igić) **foto 15 i 16**
- Muzej je dobio dvije prostorije na prvom katu zgrade u ulici Matice hrvatske za potrebe daljnjeg proširenja stalnog postava

1987.

- dolazi etnologinja Maja Žebčević Matić nakon odlaska Lj. Igić
- izrađen projekt Memorijalnog centra Miroslava Kraljevića u izradi MDC-a na čelu sa autoricom mr. sc Brankom Šulc i prof. Tomislavom Šolom, ali nije iz financijskih razloga prihvaćen
- nastojanja Lidije Ivančević Španiček da se zbirka Joze Jande stalno smjesti u Požegi, u vidu Galerije, tada nije ostvareno zbog nemogućnosti dobivanja adekvatnog prostora

1987.-1988.

- u produžetku stalnog postava otvoren je u tri nove prostorije postav Radničkog pokreta i Narodnooslobodilačke borbe (autorice Mirjane Šperande) **foto 17**
- postavljene depandanse na terenu Požeško vojno područje u Velikoj, Agitprop povjereništva CK KPH za Slavoniju i Srijem na Zvečevu, Krndijska partizanska četa u Čaglinu, Partizanska

ćelija i partizanska grupa u Dubokoj, Tito u Slavoniji u Kamenskoj (autorica M. Šperanda)

1990. - 1991

- nastalim društvenim promjenama i uspostavom samostalne države Hrvatske dolazi do osamostaljenja Muzeja, a ravnateljica postaje Dubravka Sokač Štimac, prof.

1991.

- početkom Domovinskog rata skida se postav Radničkog pokreta i NOB-a - najvrjednija građa i inventarne knjige naredbom Ministarstva kulture se evakuiraju radi ratne opasnosti na sigurnije područje (u Čakovec) **foto 18**

1994.

- Muzej Statutom mijenja ime u Gradski muzej Požega - povodom 70. obljetnice Muzej organizira Simpozij na

temu „Novija muzejska istraživanja u muzejima kontinentalne Hrvatske“ **foto 19**

- odlazi u mirovinu dostavljačica – čistačica Ankica Knežević, a na njeno mjesto dolazi Vera Hodak

1995.

- donacijom zbirke biljaka požeškog kraja, profesora Mirka Tomaševića muzej dobiva Prirodoslovni postav - u ljeto je Požegu zadesio jak potres, narušena je statika muzejskih zgrada, posebno glavne zgrade, pa je slijedila temeljita sanacija statike

1995. - 2000.

- građevinski zahvati na sanaciji muzejskih zgrada **foto 20**

1996.

- za potrebe izložbene djelatnosti Muzej dobio prizemlje kuće Spitzer (veliki izložbeni salon u dva nivoa, prostor za deponiranje građe i podrum) **foto 21** - vraćena je evakuirana građa i inventarne knjige (mikrofilmirane u MDC-u)

- povijesni portreti velikih župana i Požežana smješteni su u Županijsku veliku i malu vijećnicu) - stvoreni su uvjeti za izradu Idejnog projekta stalnog postava – u suradnji sa Muzejskim dokumentacijskim centrom (prof. Višnja Zgaga i prof. Vladimira Pavić) i Institutom za povijest umjetnosti (dipl. ing. Davorin Stepinac i Zlatko Uzelac, prof.)

- u nedostatku stalnog postava, uz nekoliko povremenih varijanti postava, muzej je imao vrlo živu izložbenu djelatnost (pogledati u tekst o izložbenoj djelatnosti!)

1997.

- na mjesto etnologa dolazi Dubravka Matoković, prof.

2001.

- muzej je dobio ostatak prostorija na katu u zgradi u ulici Matice hrvatske br. 1 koje su i uređene **foto 22** - kamene konzole sa Rudine uvrštene u izložbu „Benediktinske opatije u Karpatskom bazenu“ u benediktinskoj opatiji u Panonhalmi u Mađarskoj - radove na zgradama onemogućavaju imovinsko – pravni odnosi koji su od 1995.g. uz najbolju volju meritornih faktora (Grada Požege, Ministarstva kulture i Gradskog muzeja) zasad još neriješeni.

2003.

- stalni (privremeni) postav je premješten na kat u tri prostorije u novouređeni prostor, što je bilo važno

16

17

18

19

20

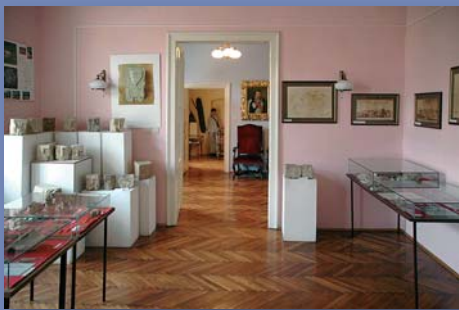
21

22

23

24

25

zbog preventivne zaštite reprezentativne građe koja se nalazila u postavu a time su značajno poboljšani uvjeti rada djelatnika **foto 23 i 24**

2004.

- krajem godine dolazi za ravnateljicu Maja Žebčević Matić, dipl. etn.

2005.

- kustosice muzeja (Dubravka Sokač Štimac, Mirjana Šperanda, Lidija Ivančević Španiček, Dubravka Matoković i Maja Žebčević Matić) rade za svoje odjele muzeološku Idejnu koncepciju budućeg stalnog postava (na 1600 m²), a koju je krajem godine prihvatilo Hrvatsko muzejsko vijeće **foto 25**

- na osnovu Koncepcije izrađeno je Idejno rješenje adaptacije zgrada (Milko Puncer, ing.arh.) koje čeka rješenje imovinsko pravnih odnosa, odnosno izradu Glavnog i Izvedbenog projekta

2006.

- postav je premješten ponovo u prizemlje, uz video prezentaciju budućeg postava (zbog vlage na preporuku stručnjaka MDC-a svi originalni papirnati i fotografski predmeti zamijenjeni su kopijama) **foto 26**

- zbog sigurnosti na dvoranu prema Trgu stavljena su neprobojna stakla, a prostor zaštićen alarmnim uređajima - otvorena je Spomen soba Domovinskog rata požeškog kraja uz podršku Grada Požege (sredstva i prostor) u koordinaciji ravnateljice Maje Žebčević Matić i autorice Mirjane Šperande **foto 27**

2005. do kraja 2008.

- muzejski djelatnici rade Reviziju muzejske građe (oko 60000 predmeta unutar 4 odjela i 60-ak zbirki)
- obrađuju se predmeti u novom računalnom programu M++
- zahvaljujući financijskoj podršci, posebno osnivača – Grada Požege i Ministarstva kulture ugroženi predmeti daju se na restauraciju i konzervaciju, te otkupljuju predmeti koji će naći svoje mjesto u novom Stalnom postavu i poduzimaju se mjere preventivne zaštite muzejske građe po preporuci stručnjaka MDC-a (nabavljaju se police, oprema za čuvanje predmeta) **foto 28**
- nakon odlaska Marijane Jurčić u mirovinu zaposlena je krajem godine Tatjana Pajkr Engelmanna, dipl. oec. na administrativno - tajničkim i računovodstvenim poslovima, a od 2007. na poslovima dokumentariste

Vjesnik
Gradskog
muzeja
Požege

9

2007.

- Muzej zapošljava novu djelatnicu Anitu Pečur na mjesto administrativno - računovodstvenih poslova

2008.

- prvi put održana „Noć muzeja“ u organizaciji Hrvatskog muzejskog društva **foto 29**
- na poslovima muzejskog tehničara zaposlen je Boris Knez (na određeno vrijeme) što je pokazalo da je to radno mjesto i nadalje neophodno potrebno
- Muzej je dobio od Grada parcelu u Dolcu za izgradnju čuvaonice (izrađeno je i Idejno rješenje čuvaonice arheološke i etnološke građe – autor Hrvoje Navratil, dipl. arh.)

2009.

- ravnateljicom Gradskog muzeja postala je Mirjana Šperanda, prof.
- primljena je na mjesto arheologa Mirela Pavličić, dipl. arh. (na određeno vrijeme), nakon odlaska Dubravke Sokač-Štimac u mirovinu
- na mjesto muzejskog preparatora zaposlena je Maja Jajčević (na određeno vrijeme)
- nastavljeno je sa nabavom opreme za preventivnu zaštitu predmeta
- na Autobusnom kolodvoru u Zagrebu predstavljen je grad Požega kao gospodarska, kulturna i turistička destinacija u čemu je Muzej dao svoj doprinos
- uređena je sredstvima Grada fasada glavne zgrade Muzeja i postavljena u nišu restaurirana skulptura Bezgrešnog začeca (Immaculata) **foto 30**

26

27

28

29

30

Muzej kao civilizacijski odraz društva je mjesto uspostavljanja komunikacije s prošlošću i kulturom, on je čuvar prirodne, povijesne i kulturne baštine požeškog kraja. Unatoč trenutnim poteškoćama koje proizlaze iz opće financijske situacije u državi, nastavlja svoju zadaću prikupljanja, čuvanja, obrade i prezentacije muzejske građe. Prioriteti su rješavanje imovinsko pravnih odnosa koji otežavaju početak građevinskih radova na zgradama Muzeja, preventivno očuvanje fundusa u trenutnim okolnostima i u konačnici uređenje zgrada muzeja uz podršku Grada Požege i Ministarstva kulture RH. Obilježivši 85. obljetnicu postojanja stručni djelatnici Gradskog muzeja i nadalje obrađuju u računalnom M++ programu muzejsku građu, sređuju i registriraju zbirke i pripremaju predmete za budući stalni postav.

Mirjana Šperanda, prof.
Ravnateljica

**SREDNJOVJEKOVNI
GRADOVI
NA PROSTORU
POŽEŠKE KOTLINE**

Mirela Pavličić, dipl. arheolog, i povjesničarka umjetnosti

Prostor Požeške kotline zatvoren gorama Psunjem, Papukom i Krndijom na sjeveru, Požeškom i Dilj gorom na jugu, predstavlja jednu specifičnu geografsku cjelinu. Ovaj prostor bogat je šumama i plodnom zemljom te hidrografijom što je pogodovalo naseljavanju ovog kraja od najranijih vremena. Kroz sva povijesna razdoblja ovaj kraj je gusto naseljen.

U razdoblju srednjeg vijeka graditeljska aktivnost je u punom zamahu. Nakon provale Tatara 1242. godine mnogo ozbiljnije se prišlo izgradnji zidanih srednjovjekovnih gradova/burgova. Oni služe kao utvrda u obrani, kao prostor za stanovanje te kao gospodarstvo. Svaki je imao skladišta hrane, konjušnice, radionice raznih obrta, stanove za poslugu, arsenale itd.

Izgradnja započinje u 13. st. i traje sve do kraja 15. st., do provale Turaka. Tada zbog promjene u načinu ratovanja, odnosno zbog upotrebe vatrenog oružja podižu se novi tipovi utvrđenja – kašteli. Srednjovjekovni burgovi smješteni su na liticama, teško pristupačnim i lako branjivim. Smještaj je uvjetovan nekim strateškim razlozima, u prvom redu radi lakše obrane, zatim putovima trgovine, prometa, općenito putovanjima odličnika¹. Nedaleko ili ispod njih javljaju se crkvene građevine.

Svojim oblikom, veličinom, karakteristikama izvedbe i funkcionalnim rasporedom burgovi pripadaju srednjoeuropskim burgovima.²

Tlocrti srednjovjekovnih gradova su vrlo različiti. Mogu biti ovalnog tlocrta, kružnog, poligonalnog, kvadratnog i amorfne oblika. Tlocrti kružnog oblika su izrazito pogodni za obranu, jer takav tlocrt obuhvaća najveću površinu uz najmanji opseg, a time i najmanji utrošak materijala i rada.³

Glavni dijelovi grada su zidani prsten, obrambena kula, dvorište te stambena kula ili palas⁴. Zidine su najvažniji dio srednjovjekovnih gradova. One zatvaraju sve građevne dijelove u jednu zaokruženu cjelinu i omogućuju obranu. Građene su od kamena i opeke. Debljina i visina zida varira ovisno o terenu, vremenu, gradnji i općoj koncepciji. Ponegdje je visina iznosila i više od 10 m.⁵

Srednjovjekovna obrana burgova bila je organizirana na način da se branilo s vrha zidina. Borba se vodila za podnožje zidina (probijanje rupa u podnožju zidina) te za sam vrh (penjanje ljestvama i sl.). Vrh zidina, tzv. braništa, činili su krunište sa zupcima i prsobranom, otvori za obranu samog podnožja zidina i stražarska staza duž braništa. Ponekad je branište konzolno istaknuto prema van, čime se olakšavala obrana samog podnožja zida kroz otvore između konzola iz njegove relativne sigurnosti. Pojedini su zupci kruništa imali otvore za promatranje odnosno strijelnice. Krunište je svojim nizom zubaca davalo karakterističan obris starim gradovima, što je gotovo simbol tog doba.⁶ Sastavni dio obrane činile su i branič-kule koje su bile visoke i jakih zidova. S njih se moglo lagano kontrolirati okolni teren i uspješno braniti. One su bile, vjerojatno, posljednja linija obrane. Branič-kule mogle su služiti i za stanovanje, a neke, građene na mjestu ulaza u burg, imale su i funkciju ulazne branič-kule. Takve branič-kule su rijetke, češće su smještene na smjeru mogućeg napada. Ulazi u kule bili su najčešće smješteni na prvom katu, a do njih se dolazilo pomoću pokretnog mosta ili ljestava.⁷

Stambeni prostori burgova slabo su sačuvani. Možemo reći, da su u početku ti prostori skromni, razmjerni veličini samog burga, a kasnije kako burgovi postaju sve veći i složeniji kompleksi, time i stambeni prostori postaju veći, bolje uređeni i opremljeni. Stambeni prostori bili su podređeni obrani i prilagođeni malom prostoru unutar zidina burga. Uglavnom su bili prislonjeni uz zidine. Tijekom druge polovice 13. st. na jednom kraju burga grade se branič-kule, a na drugom stambeni objekti

¹ Z. Horvat, 2008, 24.

² D. Vukičević-Samaržija, 2004, 166.

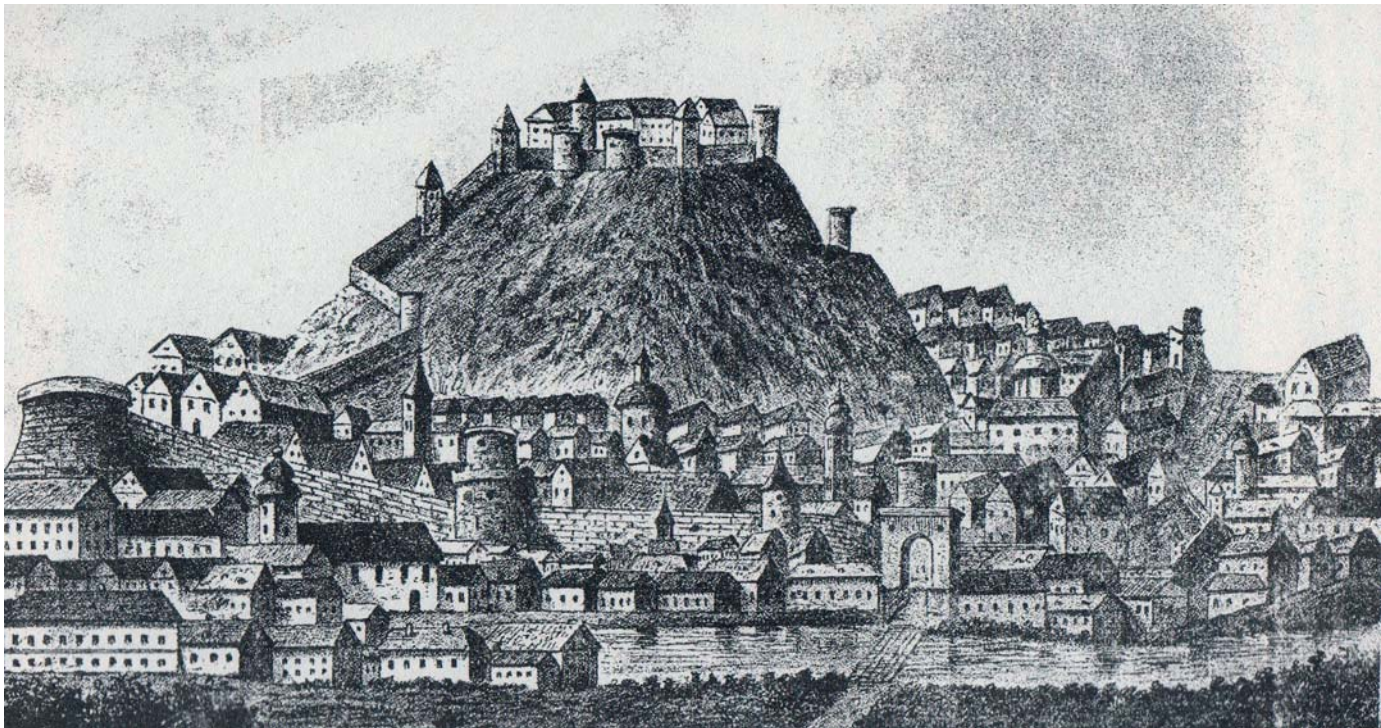
³ Z. Horvat, 2008, 25.

⁴ D. Vukičević-Samaržija, 2004, 166.

⁵ Z. Horvat, 1996, 176.

⁶ Z. Horvat, 1996, 178.

⁷ Z. Horvat, 2007, 28-30.

Požega, oko 1700. godine

koji većinom zauzimaju cijelu širinu burga. U 14. st. oni dobivaju na važnosti i značaju omogućujući ugodnije stanovanje, a tijekom 15. st. kod nekih burgova naglasak je isključivo na stambenim prostorima pa se čak izostavlja gradnja branič-kula.⁸

Jedna od karakteristika srednjovjekovnih gradova je i prostor koji je rezerviran za sakralni objekt – kapelu. Kod gradova na prostoru Požeške kotline ti prostori nisu čitljivi. Razlog nalazimo u činjenici, osim loše očuvanosti gradova, što su to bili jednostavni prostori kvadratičnog oblika koji ničim ne odaju svoju funkciju. Neke crkve iz 13. st. uz gradove tumače se kao dvorske kapele.⁹

Srednjovjekovna Požega je u odnosu na druge srednjovjekovne gradove bila znatnijih dimenzija i strukture. U njoj je bilo sjedište najviše regionalne vlasti. U pisanim dokumentima Požega se prvi put spominje 1210. godine kao sjedište Požeške županije, 1227. godine kao grad - tvrđa i naselje, odnosno **castrum de Posega**.¹⁰ Kasnije, Požega dobiva značenje grada – **villa, civitas** što se također vidi iz pisanih dokumenta. U dokumentu iz 1282. godine koji govori o granicama po prvi put koristi se naziv **Posegawar**. Dodatak **-war, -var, -uar** dolazi iz mađarskog jezika u značenju grad.¹¹ Imenom „Požega“ u kasnom srednjem vijeku označavalo se područje Požeške županije.

Viškovački grad, snimio D. Sviben

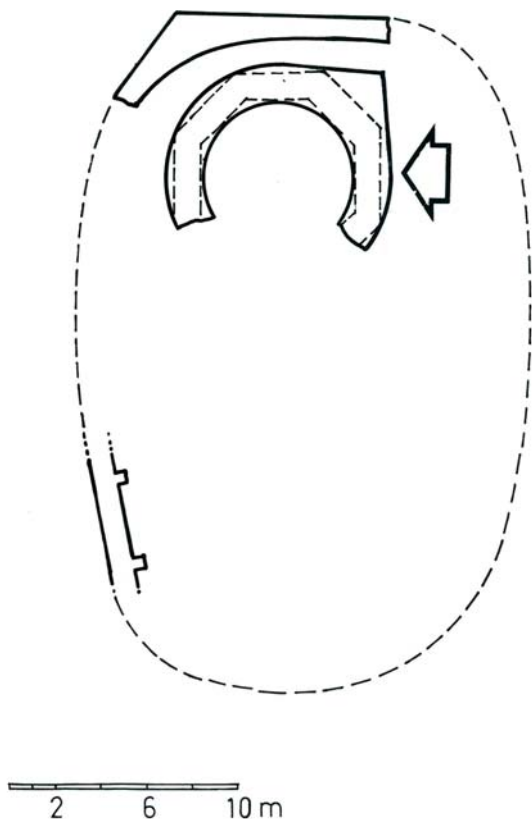
⁸ Z. Horvat, 2009, 34-36.

⁹ D. Vukičević-Samaržija, 2004, 166.

¹⁰ J. Buturac, 1995, 7.

¹¹ I. Degmedžić, 1977, 107.

¹² J. Buturac, 1995, 13; J. Adamček, 1977, 111.

Dolac - stari grad, tlocrt

plemstvo svojim mirazom i privatnom imovinom. Od tada je Požeга i Požeška županija u vlasništvu ugarskih kraljica.¹³

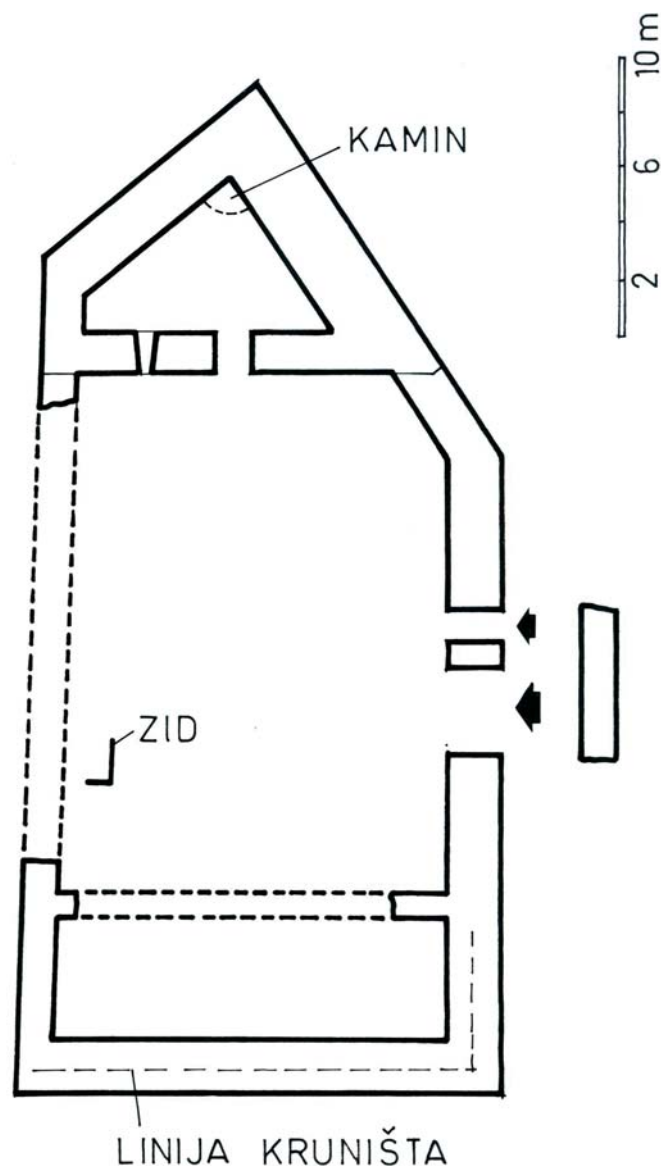
Castrum de Posega bio je smješten na manjem brežuljku koje se sad nalazi u središtu grada. Oko njega se razvilo civilno naselje. Grad je imao izdužen, nepravilan tlocrt koji je na jednom kraju bio zaobljen s kružnom branič-kulom, a na drugom pravokutno završen, vjerojatno s palasom.¹⁴ Bio je utvrđen jakim zidinama i kulama. Donji dio grada imao je nepravilan trokutasti oblik. Početkom 18. st. grad iako ruševan, bio je u upotrebi. Početkom 19. st. dozvoljava se odvoz kamen građe, a 1877. godine uređuje se šetalište te se uklanjaju posljednji ostaci nekadašnje utvrde.¹⁵

Sličnog tlocrta bili su i gradovi Viškovci i Dolac.

Viškovci se spominju 1400. godine kao posjed Vrbovskih koji su imali sjedište u Požeškim Sesvetama.¹⁶ Viškovački Stari grad smješten je na strmom brijegu na Požeškoj gori, sakriven u gustom šumi. Ima ovalan tlocrt s dužom osi smjera sjever-jug te kružnu branič-kulu. Branič-kula ima masivne zidove preko 3 m te je sačuvana u visini do 20 m.

Smještena je u južnom dijelu, nasuprot ulaza. Jedini otvor u kuli je ulaz smješten u visini prvog kata. Izrazito je obrambenog karaktera što potvrđuje i činjenica da gotovo dotiče zidine s unutrašnje strane. Stambeni prostori nalazili su se na zapadnom dijelu uzduž bedema te su se jednim dijelom naslanjali na branič-kulu. U kasnijoj fazi sa sjeverne, ulazne strane dograđena je kula pravokutnog oblika.

Pri gradnji se koristio lokalni kamen lomljenjak. U zidovima su vidljive rupe koje su služile za pridržavanje skela prilikom gradnje.¹⁷ Vrhovi zidina su djelomično sačuvani, ali ipak se naziru ostaci prsobrana sa stražarskom stazom.¹⁸

Velika - stari grad, tlocrt

¹³ J. Buturac 1995, 15.

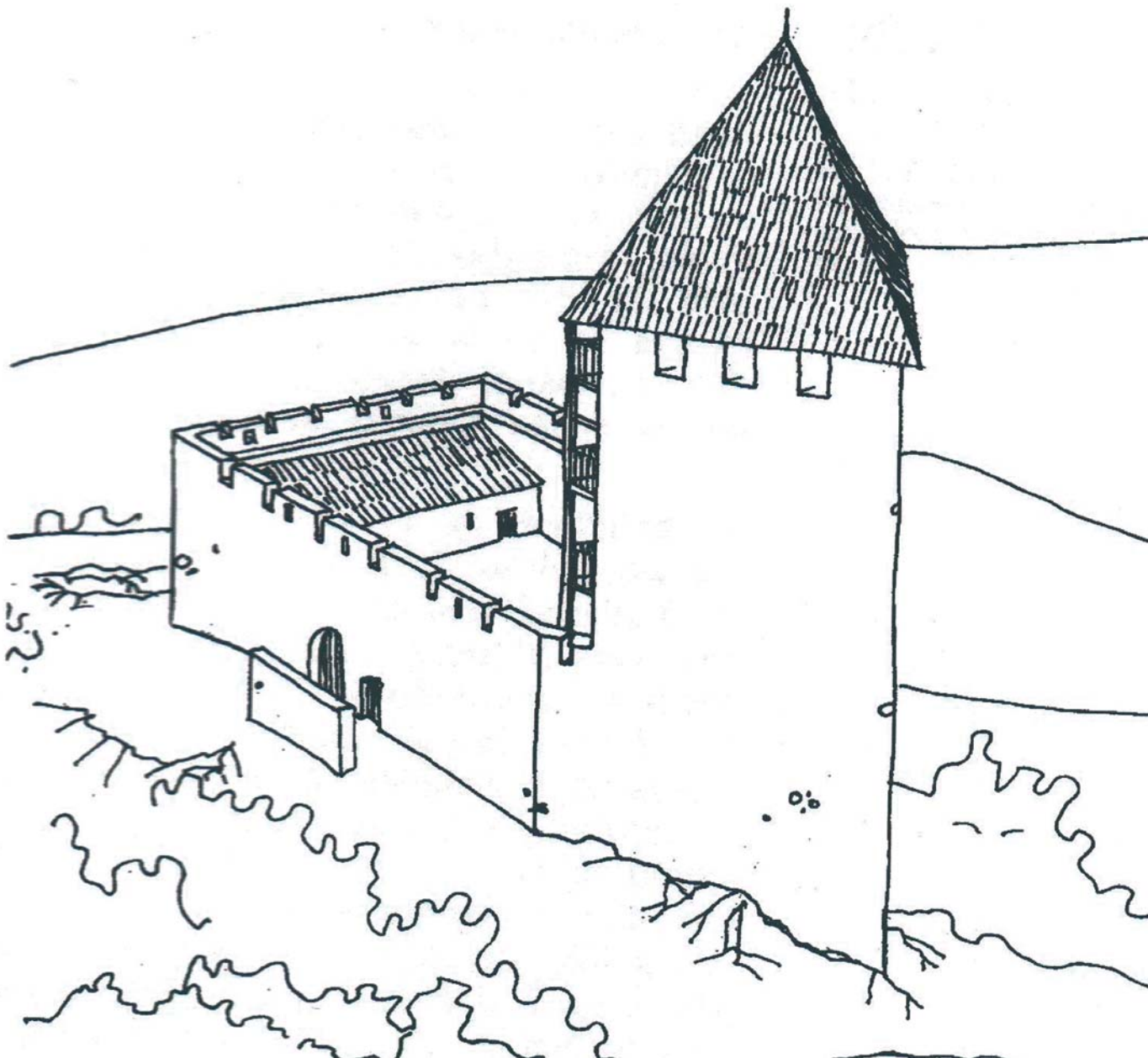
¹⁴ Z. Horvat, 2009, 35.

¹⁵ Z. Horvat – I. Mirnik, 1977, 130.

¹⁶ J. Buturac, 1995, 34.

¹⁷ Z. Horvat – I. Mirnik 1977, 132-133; Z. Horvat, 2007, 29.

¹⁸ Z. Horvat, 1996, 178-179, 184.

Tlocrt nepravilnog ovalnog oblika imao je i srednjovjekovni grad Dolac.

Smješten je na vrhu strmog brijega. Spominje se 1525. godine kao vlasništvo Deževića – Dessewffya Cerničkih. Ostaci zidina sačuvani su na južnoj strani te manji dio na sjeveroistočnom potezu. Branič-kula, uz same zidine, bila je smještena u južnom dijelu grada kao što je to slučaj i kod Viškovačkog grada. Sačuvana je samo južna polovica kule. U donjem dijelu kružnog je tlocrta, a u gornjem poligonalnog. Gornji dio je vjerojatno kasnija nadogradnja. Ulaz se nalazio na drugom katu sa

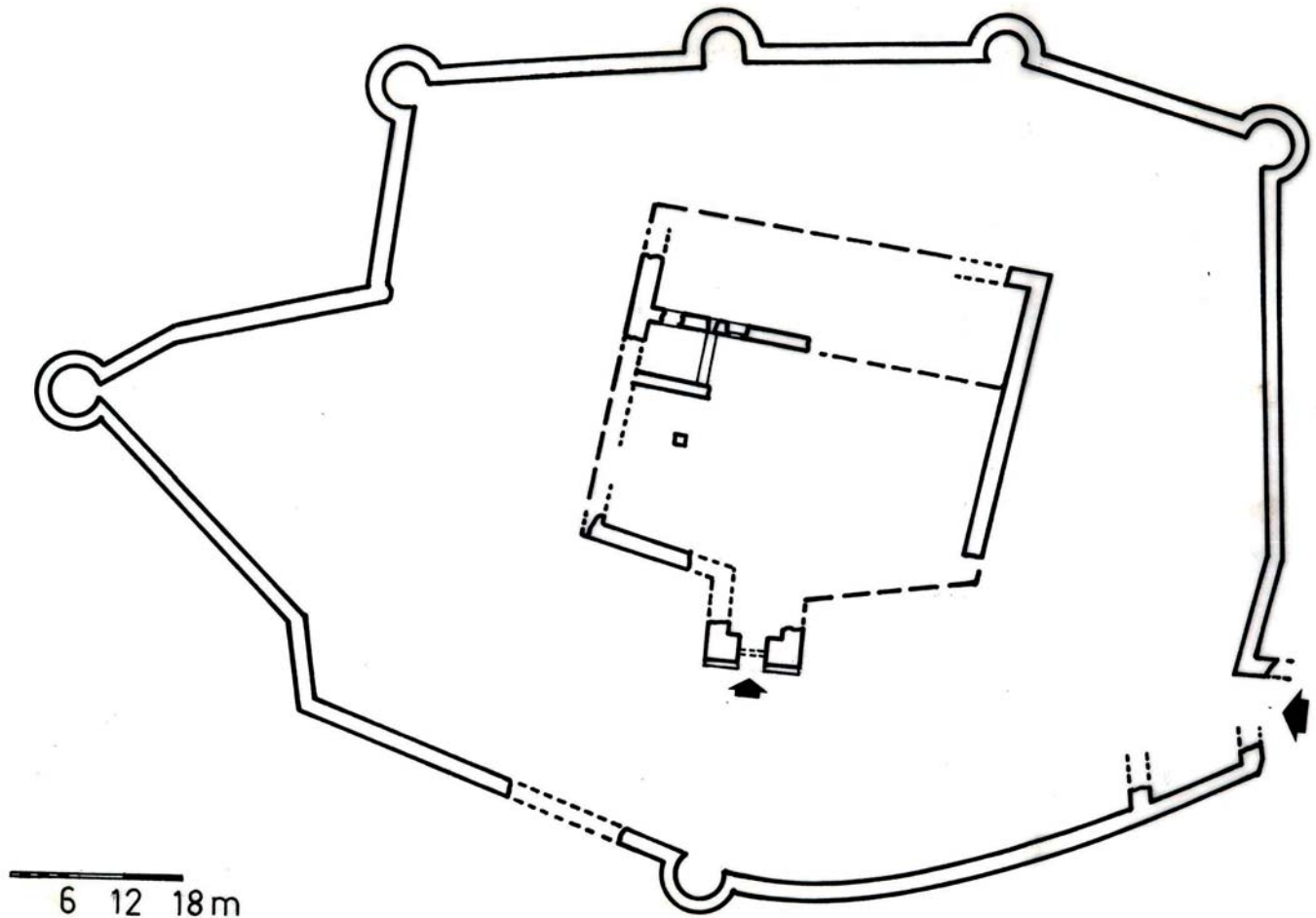
Velika – Stari grad, pokušaj rekonstrukcije, prema Z. Horvat 1996, 182

zapadne strane.¹⁹ Ispod utvrde nalazilo se istoimeno selo koje je danas pomaknuto bliže glavnoj cesti.

Vrhovački grad se ne spominje u srednjovjekovnim pisanim dokumentima. Slabo je sačuvan. Imao je pravokutan tlocrt s podgrađem u obliku nepravilnog poligona, te kulu kružnog tlocrta.²⁰ Smješten je na 433 m nadmorske visine. S njega se pruža pogled prema jugu, prema Bosni te prema sjeveru, odnosno Požeškoj kotlini.

¹⁹ Z. Horvat – I. Mirnik, 1977, 122-123; D. Vukičević-Samaržija, 2004, 167.

²⁰ Z. Horvat – I. Mirnik, 1977, 133; D. Vukičević-Samaržija, 2004, 167.

Kamengrad, tlocrt

Velika²¹ se u pisanim dokumentima prvi put spominje 1332. godine – u podgrađu ili varošu – **subcastrum** nalazila se župa i crkva, a sjeverno na brdu grad – **castrum**. Srednjovjekovni grad je smješten na južnom rubu brda Lapjak na nadmorskoj visini od 452 m. Grad je podignut u 13. st., a bio je vlasništvo veličkih Bekefijevaca (**Beke od Velyke**).

To je najbolje sačuvani srednjovjekovni grad u Požeškoj kotlini, a trenutno traju konzervatorski radovi na sanaciji njegovih zidina. Sastoji se od dva dijela: dvorišta pravokutnog tlocrta i branič-kule trokutastog oblika koja se nastavlja na dvorište na sjevernoj strani. Ima tlocrt nepravilnog peterokuta. Sličnog tlocrta je i grad Lipovac kraj Samobora. Branič-kula grada u Velikoj imala je pored obrambene, i stambenu namjenu. Imala je četiri kata što se vidi po položaju rupa koje su nosile stropne konstrukcije. U prizemlju i na prvom katu nalazili su se kamini. Na vanjskoj strani vide se tragovi drvene galerije za prilaz na vrh branič-kule te spojevi sa istočnim i zapadnim kruništem obodnog zida grada. U južnom dijelu su se nalazili stambeni prostori te vjerojatno kapela. U istočnom zidu sačuvana je jedna velika niša s polukružnim lukom koja

ukazuje na postojanje kapele. Ona vjerojatno nastaje u 13. st. Kasnije, u 15. st., kako srednjovjekovni gradovi postaju stambene palače s tek naznačenim obrambenim funkcijama, kapele se jasno izdvajaju u tlocrt, one su sastavni dio života stanovnika tog grada. Dvostruki ulaz, kolni i za pješake, bio je zaklonjen. Ispred je bio samostojeći zid koji je sprečavao direktan udar na vrata.

Sjeveroistočno od sela Doljanovac, na položaju Pogana gradina, na obroncima Papuka, sačuvani su ostaci srednjovjekovnog grada kojeg čini samo branič-kula. Ona je približno kvadratnog tlocrta, dimenzija 10 x 12 m.²² Pretpostavlja se da ju je dao sagraditi požeški prepošt. Imala je poslužiti kao sigurno utočište kanonicima Zbornog kaptola Sv. Petra pred nadolazećom turskom opasnošću.²³

²¹ Z. Horvat – I. Mirnik, 1977, 130-132; D. Vukičević-Samaržija, 2004, 166; J. Buturac, 1995, 42.

²² Z. Horvat – I. Mirnik, 1977, 123.

²³ D. Bačić, 2009, 24.

Početak 16. st. označava kraj u gradnji srednjovjekovnih gradova/burgova. Pod utjecajem novog načina ratovanja, tj. upotrebe vatrenog oružja, nastaju suvremene renesansne fortifikacije. Kamengrad i Kaptol su utvrđeni kašteli koji više nemaju obrambene kule. One su definirane obrambenim pojasom zida duž kojeg su ravnomjerno raspoređene kružne polukule.²⁴

Početakom 16. stoljeća, Kamengrad²⁵ se nalazi u vlasništvu Ivana Zapolje i vjerojatno je tada sagrađen. U srednjovjekovnim pisanim dokumentima spominje se već u 15. st. pod imenima **Kwuar**, **Kewwar**, **Kewar**. Smješten je na teško pristupačnom terenu, odnosno na strmom brdu Papuka na 612 m nadmorske visine. Grad se

sastoji od središnjeg dijela/kaštela i prstena zidina oko njega. Kaštel kao najviša točka nadvisuje obrambene zidine za oko desetak metara. Pravokutnog je tlocrta s izdvojenom ulaznom kulom. Ulaz je bio osiguran zaokretnim i okomito pokretnim vratnim krilima, a imao je i pomični most.

Kaštel i obrambene zidine građene su od zelenog pločastog kamena, a vrata i prozori te kutni dijelovi izvedeni su klesanim kamenom. Prsten obrambenih zidina nepravilnog oblika ojačan je sa šest polukula. Polukule imaju otvore za vatreno oružje/strijelnice.

Godine 1539. Turci su osvojili Kamengrad i držali su u njemu svoju posadu. Prilikom oslobođenja od Turaka, utvrda je oštećena, a zatim i napuštena. Danas se nalazi u ruševnom stanju.

Nešto stariji, ali i kvalitetnije izvedbe je Stari grad u Kaptolu.²⁶ Požeški zborni kaptol Sv. Petra (**Capitulum sancti Petri de Posega**) osnovala je Pečujska biskupija oko 1220. godine kao vjedodostojno mjesto (**locus credibilis**). Ovdje su se rješavali sporovi između plemića i crkvenih ustanova, obavljale prodaje i zamjene posjeda, čuvala i prepisivale isprave. Ostaci ovog kaštela nalaze se na povišenom mjestu u središtu današnjeg sela Kaptol. Prvobitni Kaptol nalazio se vjerojatno na nekom drugom mjestu.

Kamengrad - dvorište, autor E. Kramberger, 1897

Odgovara tipu vodenih gradova (**wasserburg**) koji su okruženi opkopom, a nastaju tijekom 15. i 16. st. Opkop je vjerojatno bio punjen vodom iz obližnjeg potoka, a pristup je bio moguć jedino preko mosta. Sačuvani zidani most vjerojatno je sagrađen u razdoblju baroka. Ima tlocrt nepravilnog šesterokutnog oblika s kružnim polukulama na uglovima te jednu ulaznu kulu kvadratnog oblika. U 18. st. prilikom izgradnje crkve Sv. Jurja stradala je sjeverozapadna kula. Kule u donjem dijelu imaju po tri puškarnice krušolikog oblika. Krunište zida nije sačuvano. Do njega se vjerojatno dolazilo drvenom galerijom. Prilikom arheoloških istraživanja 1999/2000. (istraživanja je vodio Gradski muzej u Požegi) te 2001. godine (pod vodstvom Instituta za arheologiju) otkriveni su ostaci kasnogotičke crkve s poligonalnim svetištem.

Mnogo je još srednjovjekovnih gradova koji se spominju u pisanim povijesnim dokumentima, ali koje ne nalazimo sačuvane u prostoru. Postoje tek naznake njihovog postojanja. Stari grad u Blackom nalazio se vjerojatno uz lijevu obalu Orlavje. Vidljiva su samo dva uzvišenja kružnog oblika od kojih je jedno vjerojatno bilo sakralna građevina. Kamen Starog grada u Stražemanu posluzio je kao građevinski materijal obitelji Janković tijekom 19. st. Manje utvrde spominju se još u Frkljencima, Pleternici, Orlavcu, Brodskom Drenovcu i Tornju. U Kuli i Trenkovu spominju se kule u kojima su stanovali turske age.

Ova graditeljska aktivnost rezultat je guste naseljenosti ovog kraja. Srednjovjekovni burgovi podizani su u razmaku od 5 do 15 km, uglavnom na strmim obroncima brda iznad naselja koji i sami imaju karakteristiku utvrde. Rijetki se vide iz daljine kao npr. Velika. Češće su skriveni u šumama poput Dolca, Viškovaca ili Vrhovačkog Starog grada. Između njih je postojala vizualna komunikacija. Pored stambene imali su i obrambenu namjenu. Služili su kao vlastelinski dvorac te kao obrana vlastelinu i narodu u borbi protiv neprijatelja. Građeni su od lomljenog i priklesanog kamena.

Mnogi se ti gradovi nisu sačuvali, a oni koji jesu nalaze se u vrlo lošem stanju. Izloženi su mnogim problemima, u prvom redu našoj nebrizi za kulturno naslijeđe. Prijeko je potrebno zaustaviti daljnje propadanje ovih gradova i sačuvati ih za buduće generacije. ■

²⁴ D. Vukičević-Samaržija, 2004, 167.

²⁵ Z. Horvat – I. Mirnik, 1977, 124-125; D. Vukičević-Samaržija, 2004, 167; D. Bačić, 2009, 15-17.

²⁶ Z. Horvat – I. Mirnik, 1977, 125-128; Z. Horvat, 1991, 85-108; D. Vukičević-Samaržija, 2004, 168; D. Bačić, 2009, 41-45.

Literatura:

- 1. Adamček J.**, 1977, Požega i Požeška županija u srednjem vijeku, u: Požega 1277-1977, Požega, 111-120
- 2. Bačić D.**, 2009, Srednjovjekovna baština Parka prirode Papuk, Velika
- 3. Buturac J.**, 1995, Požega i okolica u srednjem vijeku, Zlatna dolina, vol. 1, 7-48
- 4. Buturac J.**, 1963, Naselja Požeštine u kasnom srednjem vijeku, Vjesnik Historijskog arhiva Slavonska Požega i Muzeja Požeške kotline, god. II, broj 1, Požega, 9 - 26
- 5. Degmedžić I.**, 1977, Požega i okolica – Studije o razvoju naselja, u: Požega 1227 - 1977, Požega, 99-110
- 6. Đurić T.** – Feletar D., 2002., Stari gradovi, dvorci i crkve Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema, Zagreb
- 7. Đurić T.** – Feletar D., 1983, Stare građevine istočne Hrvatske, Varaždin
- 8. Horvat Z.**, 2009, Stambeni prostori u burgovima 13. – 15. stoljeća u kontinentalnoj Hrvatskoj, Prostor 17, Zagreb, 32 - 51
- 9. Horvat Z.**, 2008, Pozicije burgova tijekom 13. – 15. stoljeća, Prostor 16, Zagreb, 22 - 39
- 10. Horvat Z.**, 2007, Branič-kule na burgovima kontinentalne Hrvatske od 13. do 15. st., Prostor 15, Zagreb, 27 - 41
- 11. Horvat Z.**, 2006, Drvene konstrukcije na burgovima kontinentalne Hrvatske II. dio, Prostor 14, Zagreb, 142 - 157
- 12. Horvat Z.**, 1999, Kapele u burgovima 13. – 15. st. u kontinentalnoj Hrvatskoj, Prostor 7, Zagreb, 181 - 198
- 13. Horvat Z.**, 1996, Zidine i braništa na utverdama kontinentalne Hrvatske 12 – 15. st., Prostor 4, Zagreb, 175 - 200
- 14. Horvat Z.**, 1991, O nekim starim građevinama Kaptola, u: Kaptol 1221-1991, Kaptol, 85-108
- 15. Horvat Z. – Mirnik I.**, 1977, Graditeljstvo srednjeg vijeka u Požeškoj kotlini, u: Požega 1227 - 1977, Požega, 121-157
- 16. Kempf J.**, 1914, Iz Požeške kotline, zemljopisne i povijesne crctice za mladež, Požega
- 17. Polak Bobić K.**, 2002, Arheološka topografija Požeške kotline, Lucius:Zbornik radova Društva studenata povijesti Hrvatskog studija „Ivan Lučić-Lucius“ god. 1, sv. 2, Zagreb, 9-52
- 18. Radauš V.**, 1973, Srednjovjekovni spomenici Slavonije, Zagreb
- 19. Vukičević - Samaržija D.**, 2004, Umjetnička svjedočanstva srednjeg vijeka, u: Kulturna baština Požege i Požeštine, Požega, 164 - 181

**RESTAURACIJA ZBIRKE
ZASTAVA I ODORA U
POVIJESNOM ODJELU
GRADSKOG MUZEJA POŽEGA**

Mirjana Šperanda, prof., muzejska savjetnica

Zastava se u povijesti javlja u 11. st. u vrijeme Križarskih ratova sa simbolikom grba, križa i prikazom svetaca, a preteče nalazimo u starim civilizacijama istoka, antike i srednjega vijeka. To su tzv. veksiloidi kao što je grčka semea, rimska signa ili veksila i bizantski carski labarum, koji se smatra praoblikom zastava.

U Hrvatskoj se zastava pojavljuje u 11. st. vezano uz krunidbu kralja Dmitra Zvonimira 1074. godine, kada mu je papin izaslanik Gebizon predao papinsku zastavu i znakove kraljevske časti (mač, krunu i žezlo), što je ujedno značilo i međunarodno priznanje Hrvatske. U vrijeme vladavine dinastija Arpadovića i Anžuvina pojavljuju se zastave koje simboliziraju autonomnost Hrvatskog kraljevstva u osobi bana, zatim viteške zastave kao simboli feudalnih vojni i banderijalnog sustava (riječ bandera ili bandjera dolazi od starogermanske riječi bandva iz koje izvodimo riječ baner što znači znak). Bandjera je simbol konjanika, odnosno viteštva. Osim vojnih u gradovima su u 14. st. postojale gradske zastave ukrašavane likovima svetaca zaštitnika. Barjak kao termin pojavljuje se od 15. st. i turskog je podrijetla, a u 16. st. Pojavljuju se zastave sa likom Bogorodice i raspelog Isusa. U 17. st. raspadom banderijalnog sistema uvodi se najamnička vojska, pa su zastave ukrašene i označene određenom simbolikom. Kao dinastičko znamenje Habsburške dinastije pojavljuje se na. pr. crni, dvoglavi, okrunjeni orao sa grbom i inicijalima vladara i likom Bogorodice. Već u 18. st. simbolima se ističe državopravni položaj Hrvatske u okviru Habsburške monarhije. Tako je carica Marija Terezija (1740. - 1780. g.) posebnom rezolucijom ozakonila 1745. g. oblik vojne zastave. Krajem 18. st. Josip II (1780.-1790. g.) je putem centralističke i apsolutističke vlasti nastojao reformirati postojeće društvene odnose i razbijanjem staleških oblika preobražavao feudalno u građansko društvo, što će se intenzivnije nastaviti tijekom 19. st. Taj proces sa sobom donosi i nove vrste zastava (krunidbene, županijske, građanskih narodnih četa, vojne, cehovske, društvene i pojedinih političkih stranaka).

Zastava kao predmet podrazumijeva dio tkanine koji je jednim dijelom pričvršćen na koplje i ima praktičnu namjenu. Ona je simbol prošlosti i sadašnjosti.

Prekretnicu u političkom i društvenom životu Hrvatske donijela je revolucionarna 1848. g. kada je svečano imenovan ban Josip Jelačić i kada je banska zastava postala vjesnik moderne hrvatske države. Preuzimajući boje iz povijesnih grbova (crvenu i bijelu iz grba Kraljevine Hrvatske i plavu iz Kraljevine Dalmacije i Slavonije) koje su dakle heraldički utemeljene kao hrvatska trobojnica i pojavljuju se kao nacionalne zastave. One se rađaju kroz hrvatski narodni preporod u prvoj polovici 19. st., djelovanje bana Jelačića tijekom revolucionarnog razdoblja, zatim u vrijeme poslije Bachovog apsolutizma i obnove ustavnog poretka 1860. g. i na kraju u vrijeme stvaranja građanskih društvenih odnosa. Tada je u okviru Austro – ugarske monarhije, nastale nagodbom 1867. g., odnosno Hrvatsko – ugarskom nagodbom godinu dana kasnije, na liberalnim principima posebnim zakonskim člancima 61. i 63. definiran izgled grba

i hrvatske nacionalne zastave. Iz ovoga procesa uzajamnog prožimanja su nastajale i buduće hrvatske državne zastave. Kroz svoj rast tijekom 19. i 20. st. zastava je nagovještavala i proces modernizacije hrvatskog građanskog društva. Svojim znakovljem i simbolikom zalagala se za rješavanje hrvatskog pitanja u monarhističkoj Jugoslaviji, bila je 1941. g. simbol Nezavisne države Hrvatske, u Drugom svjetskom ratu bila je trobojnica simbol hrvatskih antifašista, što je bilo i ozakonjeno u „Avnojevskoj Jugoslaviji“. Na kraju prvim samostalnim i demokratskim, višestranačkim izborima

1990. g. hrvatski je narod slobodno izraženom voljom potvrdio svoju tisućljetnu državopravnu tradiciju i odlučnost za uspostavom suverene države i zakonom o grbu, zastavi i himni definirao u Hrvatskom saboru izgled državne zastave.

Zastava kao predmet podrazumijeva dio tkanine koji je jednim dijelom pričvršćen na koplje i ima praktičnu namjenu. Ona je simbol prošlosti i sadašnjosti, sastoji se od određenih boja, likova i često natpisa što ima značenje poruke ili gesla, a sa zadaćom društvene komunikacije. Sastoji se od glavnog dijela, zastave u užem smislu ili zastavnog lista, odnosno zastavnog polja i sporednih dijelova, kao što je

koplje koje je često rezbareno, bojano i završava zastavnim vrškom, a u 18. st. se pojavljuje i zastavna vrpca. Kod isticanja zastave koplje se promatraču nalazi sa lijeve strane. Zastave su simboli prošlosti, ali koriste se i danas na zgradama, brodovima, planinskim vrhuncima, zatim na ratištima, političkim skupovima i raznim svečanostima. One govore o postojanju, prisutnosti, podrijetlu, vlasti i statusu neke zajednice. Prema tipu razlikujemo vojne, gradske, županijske, banske, cehovske, društvene, zastave političkih stranaka, država... Uz grbove u državnom pravu zastava je biljeg državnog suvereniteta i zajedništva, kod vojnih je simbol časti, pripadnosti i borbenog jedinstva.

Gradski muzej Požega čuva u Povijesnom odjelu malu, ali raznovrsnu zbirku zastava, koja po vrijednosti pojedinih eksponata može stati uz bok sa zbirkom zastava u Hrvatskom povijesnom muzeju u Zagrebu. Po vrsti, izradi, pripadnosti i po načinu čuvanja možemo reći da je to jedna od značajnijih zbirki Muzeja koja je i registrirana kao spomenik kulture i kao takva zauzima istaknuto mjesto

u hrvatskoj kulturno-povijesnoj baštini. Radi se o petnaestak starih zastava (vojne, društvene, gradske, cehovske, školske) koje obuhvaćaju razdoblje od 18. do 20. st., a što se tiče njihove preventivne zaštite uglavnom su restaurirane i pohranjene u opremu odabranu prema preporuci stručnjaka iz MDC-a, dakle prema principima struke.

Najstarija u zbirci je **Županijska zastava iz 1797. g.** (inv. br. H-2), po tipu je vojna, četvrtastoga oblika, izrađena od tkanine svijetlo krem boje i oslikana na obje strane, dimenzija 102 x 84 cm. Nastala je u vrijeme kada se u strahu od hajdučije i Napoleona formiraju dobrovoljačke čete (insurrectio), koje su se sastojale od pješaka i konjanika, a čiji je ustroj uredila županijska skupština 17. svibnja 1797.g.

Na jednoj je strani zastavnog polja (aversu) grb Požeške županije čiji je štit okolo ukrašenog zlatnim, biljnim ukrasom na roza podlozi. Obavijen je zatim bijelom trakom na kojoj piše na latinskom jeziku „Vexillum Comitatus de Posega anno 1745. Incorporati“ („Zastava Županije požeške godine

1745. utemeljena“). Štit grba je od sredine do kraja donjeg dijela podijeljen vodoravno sa dvije valovite trake koje simboliziraju rijeke Dravu i Savu, a između njih hoda kuna, što je element starog grba Slavonije. U gornjem dijelu, na tamnoplavoj podlozi, naslikana su dva lava sa

trozubim krunama na glavi i sa prekrizanim mačem i žezlom obavijenim crvenim stijegom. Cijeli grb zajedno sa geslom kao da lebdi u prostoru, čija je dubina postignuta linearnom perspektivom kockastoga poda (koji ujedno može simbolizirati elemente hrvatskog grba!) i pejzažom u daljini. Na plaštu koji obavija županijski grb na sredini je ugarski grb, a sa strane desno grb Češke, a lijevo Dalmacije.

Na drugoj strani zastave u ovalnom prostoru plavog neba i oblaka koji obavija zlatni, raskošni, biljni ornament i bijela traka, je lik Djevice Marije („Immaculate“), njoj s desna je anđeo, pod nogama zmaj, kugla i polumjesec kao znak kreposti i stalnosti u borbi protiv Sotone. U bijeloj traci piše „Patrona nostra anno 1797. insurgentibus asiste“ („Zaštitnice naša 1797. godine pomozite ustanicima“).

Zastava ima i svilenu, prugastu vrpcu veličine 270 x 10 cm koja je svijetložute boje, okolo izvezena zlatnim koncem i na krajevima ispisanim tekstom „Maria Teresia 1797.“ i „Pro Deo et patria“ („Za Boga i domovinu“) i ukrašena resama. Koplje zastave je spiralno obojano crvenim i plavim trakama (dužina 293 cm i promjera 3,5 cm).¹

Zastava građanske pješačke čete (inv. br. H-4) nastala u Požegi 1800. g. je četvrtastog oblika i izrađena od crvene svile, oslikana sa obadvije strane i dimenzija 115 x 128 cm. Građanska četa je nastala krajem 18. st. sa ciljem čuvanja reda i sigurnosti u gradu. Ovu političku ulogu vremenom su zamijenili za paradnu kod raznih gradskih svečanosti.

Na jednoj strani u štitu je grb grada Požege, prostor oko štita je ukrašen ružičastom draperijom ili plaštom. Bijele kule grba su okrugle i bez prozora, a na srednjoj i većoj su otvorena vrata. Iznad kula je sokol raširenih krila, desno je zvijezda sa šest krakova, a na lijevoj strani mladi mjesec. Iznad je zlatno sunce.

Županijska zastava, 1797.

Zastava građanske pješačke čete, 1800.

¹ Ovu je zastavu 1924.g. Muzeju poklonilo Gradsko načelstvo, a radi vrlo lošeg stanja u kojem se nalazila na restauraciju je predana 1972.g. Postupnost i zahtjevnost radova na njoj nametnulo je formiranje posebne stručne komisije od tri člana. Radovi na predmetu su potrajali, pa je bilo stoga lakše osiguravati naknadno sredstva, o čemu svjedoči popratna dokumentacija koja se čuva u arhivu Muzeja. Zastava je iz Hrvatskog restauratorskog zavoda vraćena sa restauracije tek 11. siječnja 1994.g. Kao izuzetan predmet predstavljena u radu Željka Heimera „Hrvatske županijske zastave“ na XX međunarodnom kongresu veksilologa u Stockholmu održanom od 28. srpnja do 1. kolovoza 2003.g.

Na drugoj strani su naslikani sveci sv. Rok i sv. Florijan, zaštitnici grada Požege. Zastava i slike su ukrašeni na rubovima zlatnim resama. Koplje je smeđe boje izrađeno od jednog komada drveta smeđe boje promjera 5 cm i dužine 309 cm.²

Zastava bana Jelačića (inv. br. H-3) je trobojnica koja je vezana za revolucionarna zbivanja 1848. g. i svojim bojama naglašava težnje i otpor hrvatskog naroda mađarskom hegemonizmu unutar Habsburške monarhije.

Četvrtastog je oblika izrađena je na duploj, tankoj i bijeloj svili veličine 123 x 124 cm. Na sredini zastavnog polja u ovalu je naslikan uljenim bojama lik Bogorodice s djetetom, zaštitnice vojske i naroda, obavijen je lovorovim vijencem koji dolje, na sredini krasi svezana mašna od trobojne trake. Iznad je na dvije trobojnice geslo „Što Bog da i sreća junačka“, a oko ruba je bordura od niza trokuta u ponovo „preporodnim“ bojama.

S druge strane zastavna bordura je također ukrašena trokutima, ali u crnoj i žutoj boji, u sredini je heraldički prikaz okrunjenog austrijskog dvoglavog orla, sa mačem i žezlom u pandžama, sa krunom sv. Stjepana iznad i u sredini je grb Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije obrubljen ordenom zlatnoga runa koji simbolizira zajednicu u sklopu Habsburške monarhije.

Zastavna vrpca je također trobojnica, ima dva kraka jednako dugačka koji se na sredini sastavljaju u svezanu ružu (duž. 150 cm). Koplje je dužine 243 cm i promjera 3,5 cm.

To je vojna zastava Građanske narodne straže osnovane u Požeškoj županiji 1848.g., predstavlja Hrvatsku sazdanu u duhu građanskih načela, a heraldički je utemeljena kao trobojnica koja simbolizira obranu hrvatskih nacionalnih interesa.³

Zastava dobrovoljnog vatrogasnog društva (inv. br. H-203) iz 1875. g. Izrađena je na plavom svilenom damastu, obrubljena je pozamenterijskim resama i oslikana s obje strane (dim. 110 x 67 cm). U

obliku je lastavičjeg repa na čijim vrhovima su kičanke. Obrubljeni resama su i ovali unutar kojih su naslikane uljene slike, a po zastavnom polju su izvezeni zlatnim koncem motivi cvijeća i zvijezda s mladim mjesecom. Sa jedne strane zastave je naslikan grb grada Požege koji odozdo prema gore obavlja spiralno crvena i plava traka koja se dižu prema peterozuboj kruni na vrhu.

Na drugoj strani je naslikan lik sv. Florijana, zaštitnika vatrogasaca, a prema zapisu Julija Kempfa u „Spomenici o 30. godišnjem djelovanju DVD-a u Požezi 1874/5 – 1904/5“ saznajemo da je autor ovih slika poznati hrvatski slikar Ferdo Kikerec. Pripadala je Konjaničkoj građanskoj četi i radi njenog prestanka djelovanja 1873. g. poklonjena je tek osnovanom Dobrovoljnom vatrogasnom društvu (1874. g.). Posvetu zastave obavio je župnik Ivan Thaller, a kuma je bila Ljudevita pl. Janković, supruga Julija pl. Jankovića, vlastelina, bivšeg velikog župana i dobrotvora čiju vrijednu obiteljsku arhivu također čuvamo u Muzeju.⁴

U ovoj zbirci posebno mjesto zauzima i **Zastava čizmarskog ceha** iz 19. st. (inv. br. 205) koja je izrađena od crvene svile i sastavljena od traka u veliku zastavu (dim. 200 x 300 cm), oslikana je s dvije strane i simbolikom izražava pripadnost cehu koji djeluje u Požezi od 1758. g. Na aversu je sv. Juraj koji ubija zmaja, a pojavljuje se kao zaštitnik ovoga ceha. Na drugoj strani je naslikan lik Bogorodice s djetetom, a u uglovima su simboli ceha, čizma i stol sa potrebnim alatom za rad.⁵

Zastava hrvatskog pjevačkog društva „Vijenac“ s kraja 19. st. (inv. br. 204) je dvostrana trobojnica ukrašena s obadvije strane istim motivom - lirom kao simbolom glazbe (dim. 187 x 132 cm). Društvo je osnovano 1882. g. na poticaj građana Požege na čelu sa Vilimom Justom, dirigentom Društva. Plava traka je od svilenog satena, bijela od vunene tkanine, a crvena od pamučne i vunene pređe. Prateći oblik lire sa vanjske strane polukružno je izvezen stilizirani niz cvijeća (ruža).⁶

Zastava Bana Jelačića, 1848.

U ovoj zbirci posebno mjesto zauzima i Zastava čizmarskog ceha iz 19. st. koja je izrađena od crvene svile i sastavljena od traka u veliku zastavu.

² Gradsko načelstvo je 1930.g. darovalo Muzeju ovu zastavu, a kako je već kod predaje bila u lošem stanju bilo je potrebno dati ju na restauraciju. Na tekstilnom dijelu restauratorske poslove obavila je restauratorica Iva Čukman 2004.g. a na slikama je radila od 2006. do 2007.g. akademska slikarica Tamara Ukrainčik.

³ U Muzej je darovana 1926.g., zbog vrlo osjetljivog materijala bila je u lošem stanju i među prvima u zbirci je krajem 2000.g. restaurirana (radove je obavila restauratorica tekstila Iva Čukman)

⁴ Zastavu je darovao muzeju 1930.g. Vladimir Goršetić, vatrogasni vojvoda, a restaurirana je 2001.g. (restauratorica tekstila Iva Čukman).

⁵ Ova zastava je poklonjena Muzeju 1956.g. zajedno s donacijom cehovskih predmeta. Radi velikih oštećenja na tekstilnom dijelu zastave restaurirana je 2002.g. (Iva Čukman)

⁶ Tkanina na kraju zastavnog polja je bila u vrlo lošem stanju (izjedena od moljaca i propala od vlage) i trebala je hitnu zaštitu, odnosno restauraciju. To je i učinjeno krajem 2007.g., a radove je obavila Antoina Srša, viša restauratorica tekstila iz Zagreba.

Gimnazijska zastava iz 1891. g. (inv.br. 11.222) je dvostrana, podloga je od svilenog satena boje bijelokosti, vezena je svilenim nitima. U sredini jedne strane zastavnog polja je grb grada Požege, a na drugoj je prikaz sveca (sv. Alojzija, zaštitnik studenata i mladeži) s križom i ljljanima u ruci, okružen sa šest medaljona unutar kojih su glave anđela. Sa obje strane je vanjski rub (bordura) sa bogato izvezenim cvjetnim motivom izrađenim svilom i metalnim, srebrnim i zlatnim nitima. Platno između obje strane je pamučno, zastava je obrubljena sa tri strane pozlaćenim resama, a četvrtom na koplje. Na donjim kutovima su se nalazile dvije kičanke, od kojih je jedna u lošijem stanju. Na zastavnoj vrpici (inv. br. 11.222a) s jedne strane piše: „Kuma Marija Reiner“, a s druge „ Per ardua ad astra“ (duž. 229 cm, šir. 20 cm). Požešku gimnaziju osnovali su isusovci 1699. g., ona je peta po starosti u Hrvatskoj i kao sveučilište od 1761. g. („Academia Posegana“) iznjedrila je veliki broj znamenitih Požežana.

Gimnazijska zastava

višebojno vezena, u dva je kraka, dugačka 164 cm i na sredini vezana mašna. Na traci je ispisano „Kumovao Kulturno prosvjetni odbor“, a na drugoj „Hrvatskog sokola u Požegi 1905.- 1929.“ Na krajevima vrpce su grbovi Požege i Hrvatske. Zastava je u dobrom stanju, nema oštećenja i čuva se zajedno s ostalima u depou.

Zastava Hrvatskog pjevačkog društva „Vijenac“ iz 1907. g. (inv. br. H-209) je pravokutnog oblika (dim. 178 x 125 cm), trobojnica s natpisima, postavljena okomito na koplje. Na jednoj strani na bijelom polju je grb grada Požege iznad kojega je izvezeno Hrvatsko pjevačko društvo „Vijenac“ 15. VIII 1907., a na drugoj strani je hrvatski grb iznad kojega je geslo „U pjesmi nam slast, domu na čast“.

Zastavna vrpca je također bogato ukrašena na krajevima (vezenom lirom i hrvatskim grbom) i natpisom: „Kuma Hedviga Lerman“, a na drugom kraku „Hrvatsko pjevačko društvo“ Vijenac“ 15. VIII 1907.“ (vel. 155 cm)

Iako je zastava bila u relativno dobrom stanju, ipak je radi čestog korištenja i izlaganja

zahtijevala manje restauratorske zahvate, posebno radi lakšeg čuvanja i pripreme za prezentaciju u novom stalnom postavu, restaurirana je 2008. g.⁷

Zastava je nastala povodom obilježavanja 25. obljetnice Društva koja je trajala dva dana (14. i 15. travnja 1907.), a posveta je obavljena svečano o čemu govore i posebno tiskani programi.⁸

Zastava „Hrvatskog sokola“ iz 1905. g. (inv. br. H-206)

je nastala kad je istoimeno društvo koje je bilo aktivno u gradu i van njega sudjelujući na sletovima u Zagrebu, Sofiji i Pragu uključujući se tako u europske sportske aktivnosti. Zastava je hrvatska trobojnica četvrtastog oblika, ukrašena je na jednoj strani pozlaćenim kičankama (10 komada) i resama. Oko cijele zastave je na obje strane cvjetni stilizirani ukras obogaćen staklenim, raznobojnim perlama. Na aversu je u sredini vezeni znak sokolskog pokreta - raskriljeni sokol sa utezima u pandžama, a iza je zlatno sunce. U crvenom polju piše „Hrvatski sokol“, a u plavom „Požege“. Na reversu zastave je na sredini u bijelom polju natpis „Sokol“, u crvenom „Zdravo“, a u plavom „1905. – 1929.“ (dim. 143 x 145 cm)

Zastavna vrpca je izrađena od crvene svile, ima pozamenterijske rese na krajevima,

Zastava HPD Vijenac 1907.

Još jedna u nizu je i **Zastava hrvatskog konjaničkog sokola iz 1925.g.** (inv. br. 207) izrađena od dvostrukog svilenog ripsa, ukrašena svilovezom, zlatovezom i pozlaćenom vrpcom. Zastava je trobojnica, pravokutnog oblika (dim. 113 x 45 cm), razapeta unutar metalnog okvira. Uz rub zastave na obje strane je vezeni biljni ukras koji predstavlja dvije grane koje prekrizane na plavom i završavaju na crvenom polju. U produžetku zastavnog polja su tri izdužene trokutaste trake u istim bojama. S jedne strane u bijelom polju je hrvatski grb, a na drugoj piše „H.K.S. POŽEGA“. U dobrom je stanju i zasad ne treba restauraciju. Koplje je bogato rezbareno.

Zastava Pogrebnog društva je također poseban primjer unutar ove zbirke, nastala je vjerojatno još krajem 19. st. (inv. br. KH 132), nalazi se na koplju koje na krajevima ima dvije posrebrene jabuke. Zastavno polje (dim. 158

⁷ Svečana posveta zastave je bila na Dan sv. Alojzija 21. lipnja 1891. g. što bilježi i „Glasnik Županije požeške“, list za pouku, gospodarstvo, društveni i javni život koji je izlazio od 1891. – 1919.g. u Muzej je pohranjena 1959.g., a restaurirala ju je Antonina Srša 2008.g. Zastavna vrpca je bila u vrlo lošem stanju i u studenom 2009.g. vratila se sa restauracije.

⁸ Zastava je restaurirana u ljeto 2001.g., a na njoj je radila restauratorica za tekstil Iva Čukman.

Bila je izložena na izložbi „ Slavonija, Baranja i Srijem“ koja je kao veliki kulturni događaj bila postavljena u Galeriji Klovićevi dvori u Zagrebu od 27. travnja do 4. listopada 2009.g.

x 100 cm) sačinjavaju tri crne i dvije smeđe trake koje u donjem dijelu završavaju sa tri odvojena kraka i sve opšiveno crnim resama. Sa obje strane zastave su na sredini slike (dim. 76 x 58 cm) obrubljene srebrnom trakom. Na jednoj je naslikana prelomljena svijeća postavljena u zlatni svijećnjak, u sredini je mrtvačka glava, a s lijeva grob s križem i tužnom vrbom u pozadini. Iznad slike je našivena srebrna traka u obliku križa.

Druga slika predstavlja Isusa s crvenim velom oko ramena i zastavom kako lebdi u sjaju iznad groba. Desno su dva vojnika i anđeo. To je ujedno i zadnja stara zastava kojoj je nužno potrebna restauracija, pa su ove godine i zatražena sredstva za taj program.

Posebno bogato izvezena je **Zastava grada Slavonske Požege** (inv. br. H-208) koju je 1977. g. dala izraditi Općinska skupština, temeljem Odluke još 1974. g., a povodom 750. obljetnice grada. Izrađena je na modroj svili i obrubljena zlatnom trakom s resama (dim. 120 x 200 cm). Na aversu je u vitičastom, zlatnom, ovalnom ukrasu izvezen grb grada, iznad njega je petokraka zvijezda, a ispod piše „Slavonska Požega“.

Na drugoj strani stiliziranim biljnim ukrasom vinove loze i žita predstavljena je simbolično Požeška kotlina, u središnjem krugu je napisano “1227.-1977.” Što označava godinu prvog pisanog spomena grada Požege i godinu obilježavanja 750. obljetnice kada je zastava i nastala. U sljedećem krugu oko ovoga piše “Vallis aurea Požeška kotlina”, sve obavijeno vijencem klasja žita i ispod i sredini vinovom

Odora županijskog podvornika Mate Bišćanina, 1905.

Domovinskog rata predana je na čuvanje 2009. g. **Ratna zastava 123. brigade.**

U ovoj zbirci su i **odore** uglavnom iz 19. i 20. st. od kojih je samo nekoliko kompletnih. Odora Mate Bišćanina, županijskog poslužitelja iz 1905. g. kompletna je i restaurirana 2006 g., rad Antonine Srša, restauratorice tekstila, zatim vojna ženska uniforma iz 50-tih godina 20. st., tri odore Gradske glazbe iz 70-tih i dvije iz Domovinskog rata. Ostatak ovog dijela zbirke su dijelovi odora (kape, pojasi, kaputi,...) iz 18. i 19. st. koji također čekaju restauraciju. ■

lozom. Po cijelom polju nadalje zrakasto se širi stilizirano cvijeće, simbolizirajući brojna sela požeškog kraja. Likovno rješenje zastave je dao akademski slikar i grafičar, profesor Frano Paro, a zastava je izrađena u specijaliziranoj radionici sestara milosrdnica u Frankopanskoj ulici u Zagrebu. Odmah nakon svečanog obilježavanja Dana grada i obljetnice Zastava je pohranjena na čuvanje u Muzej Požeške kotline (danas Gradski muzej).

Od 1976. g. u postav Radničkog pokreta i NOB-e dodane su tri povelje i zastave domicilnih jedinica iz Drugog svjetskog rata: **Požeškog NOP odreda, Banijske proleterske čete i Prvog proleterskog krajiškog bataljuna**, a u Zbirci zastava je još nekoliko novijih primjera i to: **Zastava SR Hrvatske, Zastava SFRJ** od 1990. g., zatim od 1995. u donaciji Dobrovoljnog vatrogasnog društva Požega je između ostaloga poklonjena i **Zastava DVD** iz 1953. g., u Spomen sobu

Literatura:

1. **Jelena Borošak Marijanović**, Zastave kroz stoljeća (katalog izložbe održane u Hrvatskom povijesnom muzeju), Zagreb, 1996.god.
2. **Julije Kempf**, Požega, zemljopisne bilješke iz okoline i prilozi za povijest slob. I kr. grada Požege i Požeške županije, Požega 1910.god.
3. **Julije Kempf**, Spomenica o 30. godišnjem postojanju Dobrovoljnog vatrogasnog društva u Požegi 1874 /5., Požega 1905.god.
4. **Josip Langhamer**, Požeški cehovi, Vjesnik Historijskog arhiva Slav. Požege i Muzeja Požeške kotline, god.I, br.1.Požega 1962.god.
5. **Branimir Kempf**, Hrvatsko pjevačko društvo „Vijenac“ – Požega, Jastrebarsko 1992.god.
6. **Vjesnik Muzeja Požeške kotline 1**, Nova Gradiška 1977.god.
7. **Tri stoljeća za treće tisućljeće**, katalog izložbe „300. godina Gimnazije u Požegi 1699.“, Zagreb 1999. god.

**ZNAČAJ OTKUPA I
POKLONJENIH DJELA
U PRIPREMI BUDUĆEG
POSTAVA GALERIJE
GRADSKOG MUZEJA POŽEGA**

Lidija Ivančević Španiček, prof., muzejska savjetnica

Galerijski postav Gradskog muzeja Požege planira se postaviti u preuređenom muzejskom prostoru, gdje je sve do 1995. godine već bila Galerija slika, čiju je koncepciju izradio sveučilišni profesor Tihomil Stahuljak.¹ Budući da će dio slika, nekada izloženih u toj Galeriji, biti prezentiran u sklopu drugih kulturno povijesnih cjelina stalnog postava,² te da se fundus slika muzeja od tada znatno povećao,³ izrađena je i nova idejna koncepcija Galerijskog postava.⁴

Osnovna koncepcija Galerije bazirala bi se na kronologiji izloženih umjetnina pojedinih autora. Postav bi unutar osnovnog rasporeda bio promjenjiv, kako bi posjetioци mogli sagledati djela slikara, koji su svojim rođenjem ili slikarskim djelovanjem vezani uz Požegu i požeški kraj. Uz to, ovisno o potrebama skupine posjetilaca, prezentirale bi se pojedine teme zastupljene djelima u Galeriji (slikarima, razdobljima, tehnikama) u istom izložbenom prostoru ili za to predviđenoj budućoj muzejskoj dvorani za prezentacije.

Kako bismo približili Galeriju⁵ vlastitog muzeja, potrebno je upoznati se s povijesnim razvojem sakupljanja, izlaganja, čuvanja i studiranja slika, s nastajanjem galerije kroz povijest, a u vezi toga s pitanjem dostupnosti slika javnosti.

Galerije kao jedan od faktora suvremene civilizacije postaju važno središte masovnog odgoja.

Zbirke slika postojale su već na Atenskoj akropoli antičke Grčke (pinakoteka⁶) i u carskoj palači u Rimu. U srednjem vijeku bile su dio crkvenih i samostanskih riznica, a od 15. do 17. stoljeća pojavljuju uz crkvene i kneževske samostalne zbirke.

Zbirke su za javnost otvorene tek potkraj 18. i početkom 19. stoljeća. Pri izlaganju bilo je važno da predmet ima ukrasnu funkciju i da se sakupi što veći broj predmeta.⁷ U 18. stoljeću u zbirkama ostaju samo slike koje se kroz cijelo 19. stoljeće nagomilavaju. Ipak, one se tada počinju dijeliti po školama i tehnikama.

Galerije kao jedan od faktora suvremene civilizacije postaju važno središte masovnog odgoja, te osim estetskih imaju pedagoški, naučni i stručni zadatak.⁸

Ubrzani porast fundusa dovodi do organiziranja tzv. trodjelnih galerija koje imaju dvorane stalnih postava, zatim studijske zbirke za stručnjake i depoe (čuvanicama umjetnina). U izložbenim prostorima izlaže se najprije mali broj slika zajedno, po principu jednostavnosti,⁹ a tek 1937. godine¹⁰ prelazi se na način izlaganja u kojem se popratni dokumenti ne izlažu uz djelo koje tumače, nego se postavljaju u sporedne dokumentarne dvorane. Pri izlaganju u suvremenoj galeriji moraju se slijediti određeni tehnički zadaci kako bi se vrijednost djela mogla što bolje sagledati, a da se pri tome umjetnina ne oštećuje.¹¹

¹ Galerijski odjel otvoren je prigodom pedesete obljetnice otvorenja tadašnjeg Muzeja Požeške kotline 1980. godine. Povijesnu podlogu umjetnina i koncepciju stalnog postava izradio je sveučilišni profesor Tihomil Stahuljak, a autori likovnog postava su prof. Stahuljak i tadašnja ravnateljica Muzeja Eleonora Geber, prof.

² Slike koje se odnose na plemstvo, županiju, portrete značajnih građana bit će prezentirane kroz kulturnu povijest jer imaju dvojak uлогу, predstavljaju dio povijesti, ali su i reprezentativna likovna djela određenog vremenog razdoblja značajnih hrvatskih umjetnika.

³ Posebno se povećao broj akademskih slikara požeškog kraja.

⁴ Koncepciju stalnog postava, a i u vezi s tim i Galerije nakon potresa koji je znatno oštetiо zgradu muzeja 1995. godine izradio je 1996. godine MDC (Višnja Zgaga, ravnateljica MDC-a i Vlatka Pavić, muzejska savjetnica) i Institut za povijest umjetnosti (Zlatko Uzelac, pov.umjetnosti i urbanist i mr. Davorin Stepinac, dipl. arh.) koristeći muzejsku građu koju su na uvid dali kustosi pojedinih odjela muzeja. Koncepcija se od tada ponovo mijenjala, da bi 2006. godine ponovo kustosi pojedinih odjela svatko u svom području (Dubravka Sokač Štimac, odjel arheologije (danas odjel vodi Mirela Pavličić); Mirjana Šperanda, odjel povijesti (sada ravnateljica muzeja); Lidija Ivančević Španiček, odjel povijesti umjetnosti; Dubravka Matoković, odjel etnologije, i u djelokrugu rada, koji se tiče svih djelatnika, radili koncepciju stalnog postava koju je prezentirala pred Hrvatskim muzejskim vijećem tadašnja ravnateljica Maja Žebčević Matic.

⁵ Galerija je naziv za umjetnički muzej, namijenjen izlaganju, sakupljanju, čuvanju i studiju slika. Pojam galerije ušao je u upotrebu u 18. stoljeću. Galerije postoje otkako su pojedine zbirke dostupne javnosti.

⁶ Pinakoteka, grč.naziv za zbirku slika uglavnom zavjetnog ili posvećenog karaktera. Čuvena pinakote nalazila se na atenskoj Akropoli. U doba helenizma pinakoteke obuhvaćaju i slike s profanim temama. Naziv pinakoteka imaju i mnoge galerije slika u novije vrijeme (Neue Pinakothek u Münchenu, Pinacoteca Vaticana)

⁷ Iako zbirke u 17. stoljeću još nisu bile otvorene za javnost, nego samo za uži krug ljudi, sakupljali su se i gomilali različiti eksponati. Slike su se postavljale po cijeloj površini zida bez klasifikacije, što je stvaralo sigurno u promatrača svojevrsnu zbrku.

⁸ I danas galerije mogu postati središte masovnog odgoja s pedagoškim, naučnim i stručnim zadatkom. Posebno je tu zanimljiva oživljena povijest kao metoda interpretacije baštine. (Čulig, 2005.)

⁹ Tzv.princip jednostavnosti primjenjuje se pri izlaganju od 1926. do 1935. godine

¹⁰ Princip jednostavnosti napušta se nakon izložbe Van Gogha u Parizu 1937. godine.

¹¹ Tehnički zadaci odnose se na legende s podacima o autoru i djelu, na čuvanje i restauriranje umjetnina, zatim način prezentiranja slika, presvlačenje podova i zidova, te rasvjeta prostorija koja se mijenja iz prirodne u umjetnu, a zatim u najbolju dijagonalnu rasvjetu koja otklanja bljesak, refleks i zrcalno odbijanje. Treba pri tome voditi računa i o pristupu galerije i populacije osoba s različitim potrebama. Zanimljiv je način sagledavanja slike za slabovidne primijenjen na izložbi München – Zagreb u Modernoj galeriji 2009. godine u Zagrebu na primjeru slike M. Kraljevića „Autoportret sa psom“, ali u zasebnom izdvojenom hodniku.

Hrvatski narodni preporod¹² je prvi pravilno shvaćao kulturnu, pedagošku i nacionalno – političku ulogu muzejskih ustanova. Ljudevit Gaj je 1829. godine tražio njihovo osnivanje. Ova ideja potaknula je građane na sakupljanje umjetničkih predmeta od nacionalnog značaja. Stvaraju se privatne zbirke gdje slike zauzimaju važno mjesto. Najznačajnija je kolekcija slika đakovačkog biskupa J.J. Strossmayera.¹³ kojeg je Grad Požege imenovao i počasnim građaninom.¹⁴ On je svoju zbirku poklonio današnjoj HAZU u Zagrebu, a time i utemeljio 1884. godine prvu javnu galeriju slika u Hrvatskoj, Strossmayerovu galeriju starih majstora. Druga značajna galerija u Hrvatskoj je Moderna galerija u Zagrebu čija je zbirka za javnost otvorena 1909. godine.¹⁵

U potpori kulturi Požege specifičan značaj, osim samog Grada, ima i građanstvo, koje je znalo prepoznati smisao osnivanja muzejske ustanove.

U potpori kulturi Požege specifičan značaj, osim samog Grada, ima i građanstvo, koje je znalo prepoznati smisao osnivanja muzejske ustanove. Još krajem 19. stoljeća, osnutku muzeja prethodilo je prikupljanje priloga i građe vezanih uz monografiju „Požegu“ (kasnije muzejskih predmeta) koje je pripremao prosvjetni djelatnik i kasniji osnivač muzeja Julije Kempf.¹⁶ Darovatelji su bili brojni, a darovana građa sadržavala je i manji broj slika. Međutim, osim ciljne građe bilo je tu i stihijsko sakupljenih raznorodnih predmeta, koji su postali i zapreka pri sagledavanju prave vrijednosti pojedinih cjelina¹⁷. Tek kada se pokazala potreba za otvaranjem pojedinih

odjela u muzeju, a danas i potreba za svrstavanjem muzejskih predmeta u zbirke, sakupljanje se vrši uglavnom planski. Na taj način prikupljaju se uglavnom predmeti koji nedostaju ili doprinose novim spoznajama za rekonstruiranje određenog vida života na području grada Požege i cijelog požeškog kraja.

Sakupljanje umjetničkih djela u Galeriji muzeja donacijama i poklonima ima poseban značaj u društvenom kontekstu grada Požege. Budući da se ovdje ne čuva samo lokalna, nego nacionalna, europska, pa i svjetska kulturna baština, ona ovdje ima značenje čuvanja općeljudskog pamćenja, prostora i vremena, ali isto tako dostupne za sve ljude koji imaju potrebu za kulturnim saznanjima.

Donacije umjetničkih predmeta

Za muzej od njegova osnutka poseban značaj imaju darovatelji. Prvi puta darovatelji su upisani u lmenik i popis darovatelja i priloga za kulturno – historijsku zbirku u Požegi 31. prosinca 1925. godine. Budući

da su od tada darovatelji brojni, spomenut ćemo neke koji su značajno vrijednošću svojih donacija utjecali na fundus odjela povijesti umjetnosti.

Jedna takva donacija svjetskog kulturnog značaja je zbirka umjetničkih i osobnih predmeta operne pjevačice Milke Trnine što ju je 1996. godine poklonio umirovljeni učitelj iz Požege Dionizije Smojvir. Iako bi dio ovih djela mogao biti izložen u Galeriji, zbog cjelovitosti prezentirat će se kao jedinstvena cjelina u sklopu stalnog postava muzeja.

Vrijednu donaciju predstavlja i freska „Sv. Juraj ubija zmaja“ iz 1908. godine, akademskog slikara Miroslava Kraljevića, koju je poklonila obitelj Lazara

Perića iz Požege 2000. godine.

Miroslav Kraljević, sv. Juraj ubija zmaja, freska

Restauriraciju freske je u svom programu obavio HRZ iz Zagreba sredstvima Ministarstva kulture RH.

Donaciju nacionalnog kulturnog značaja, predstavlja zbirka s 384 umjetnička djela akademskog slikara Joze Jande. Ovu cjelovitu likovno – dokumentacijsku zbirku poklonila je 2001. godine Vera Lisec Repić, prof. iz Dugog Sela, nećakinja slikara Joze Jande.

Djela rađena u akvarelu, kao vrijedne donirane cjeline, prezentirat će se kroz zbirku akvarela hrvatskog pejzažnog arhitekta i učenika

¹² Hrvatski narodni preporod naziv je za nacionalno-politički i kulturni pokret koji se u prvoj polovici 19. st. razvio na području Hrvatske, a trajao je od 1813. do 1850. godine.

¹³ Josip Juraj Strossmayer (Osijek, 1815. - Đakovo, 1905.), biskup đakovačko-bosanski i srijemski (od 1849.), teolog, političar, kulturni djelatnik i pisac; jedna od najznačajnijih i najutjecajnijih hrvatskih ličnosti 19. stoljeća.

¹⁴ Grad Požege je imenovao počasnim građaninom grada, đakovačkog biskupa dr. J.J. Strossmayera 1862. godine. U oduševljenju Požegom i njenom okolinom htio je prekupiti „Thallerovu kolibu“ s vinogradom. U pohodu Požegi obišao je i darovao sve zavode, crkve i samostan Franjevacu u Požegi. Biskup je boravio u Požegi i 1885. godine kada je u Požegu dolazio Franjo Josip I kada je stanovao nekoliko dana u kući dr. Vatroslava Thallera na tadašnjem trgu sv. Sebastijana (današnji Konzervatorski odjel za zaštitu spomenika kulture u Požegi).

¹⁵ Jezgra današnje Moderne galerije JA u Zagrebu stvorena je otvaranjem za javnost zbirke slika „Hrvatskog društva umjetnosti“ 1909. godine, ali u prostorijama Muzeja za umjetnost i obrt. U današnje prostorije zbog povećanog fundusa seli se Moderna galerija 1934. godine.

¹⁶ Julije Kempf, osnivač muzeja u Požegi i pisac knjige „Požege“ 1910. Navodi da je priloge za knjigu počeo sakupljati prije 12 godina, dakle 1898. godine koje su kasnije 1924., postale i dio osnovane kulturno – historijske zbirke.

¹⁷ Već je prof. Tihomil Stahuljak 1979. godine u svom članku „Za Galeriju likovnih umjetnosti u Požegi“

(str. 247 – 261) upozoravao na nezrelost ovog načina sakupljanja u kojem se guši sve što je vrijedno, i osobno mislim da u tom slučaju od šume ne vidimo drveće.

¹⁸ Hrvatski narodni preporod naziv je za nacionalno-politički i kulturni pokret koji se u prvoj polovici 19. st. razvio na području Hrvatske, a trajao je od 1813. do 1850. godine.

Jozo Janda, pejzaž

požeške Gimnazije Dragutina Kiša koju je autor i donirao, te zbirku akvarela slikarice i učiteljice Barice Kempf donaciju njenih sinova prof. dr. Davorina i mr. Božidara Kempfa. Zanimljiva je i donacija karikature Matka Peića, poznatog hrvatskog karikaturista Otta Reisingera koja pripada zbirci Matka Peića.

Prepoznajući značaj djela koja svjedoče o kulturi Požege, Požežani i drugi donatori iz različitih dijelova Hrvatske, poklonili su muzeju

Matko Peić, žena

umjetnine iz svog vlasništva. Tako je Jagoda Polanc Messing donirala je pola iznosa od procijenjene vrijednosti za dvije slike Gustava Poše, požeškog slikara bidermayera, koje je prodala muzeju. Pri otkupu slika Grete Turković dr. Josip Kovačić donirao je dvije dopisnice Miroslava Kraljevića upućene Adi Holjac, nećakinji arhitekta Janka Holjca i sliku Grete Turković (pri otkupu slika G. Poše) koja će biti prezentirana kao dokumentarni dio vezan uz djela slikara Miroslava Kraljevića. Tijekom organiziranja izložbi ili otkupa muzej je dobivao i druge donacije. Značajne su donacije slika Josipa Jerkovića, akademskog slikara iz Zagreba i slika Grete Turković „Žena u narodnoj nošnji“ koju je muzeju poklonio dr. Josip Kovačić iz Zagreba.

Donacija Josipa Šoštarića prezentirana s 38 crteža i akvarela na izložbi „Likovna djela Matka Peića“, koju su Grad Požega i Gradski muzej organizirali u povodu 10. obljetnice Peićeve smrti, ukazuje na kulturu pojedinaca koji shvaćaju da djela najveću vrijednost dobivaju kada se vežu uz svoje izvore, kao što bi se Matkovo djelo vezalo s Požegom s kojom je uvijek živio.

Značajno mjesto zauzima i posljednja donacija u 2009. godini Željka Matajića iz Požege. Svojim sadržajem ona je ove godine poticaj otvaranju zbirke Požežanke Marije Štefanac Metzger, učiteljice, slikarice i profesorice francuskog jezika. U budućoj Galeriji muzeja prezentirat će se brojni slikarski radovi slikarice Metzger nastali tijekom školovanja u slikarskoj dopisnoj školi u Francuskoj. Ona je još jedna osoba među brojnim Požežanima koja nas je u prošlom stoljeću čvrsto povezivala sa Europom.

Otkupi umjetničkih slika u Gradskom muzeju u Požegi

Osim doniranih i otkupljena umjetnička djela prezentirala bi vjerodostojnu sliku likovnog i kulturnog života grada Požege, a bila bi dio stalnog postava i Galerije prezentirane posjetiocima.

Iako su se djela za muzej otkupljivala i ranije, posebno su vrijedni pažnje oni otkupi djela slikara požeškog kraja za koje grad Požega već nekoliko godina posebno izdvaja značajna sredstva, kako bi se bar otkupom spasila iznimno vrijedna kulturna baština. Uz to se stvara, po vrijednosti i značaju za Požegu, fundus koji svjedoči o identitetu jedne kulturne sredine, ali i potrebi građana da u različite vidove života unese umjetnički oblik.

Potreba za izlaganjem umjetničkih slika u Požegi se javila i prije otvorenja stalnog postava Kulturno – historijskog muzeja 1930. godine. Zabilježeno je već u Požeškim novinama da je Ivo Auer nastavnik risanja u požeškoj Gimnaziji izlagao svoje slike u kući gospodina Šobota u Požegi,¹⁹ dok je Stjepan Čalić izložio slike u izlogu trgovine na glavnom

¹⁹ Izložba slika Ive Auera, prof. požeške Gimnazije (1929.), Požeške novine, br. 49, str. 4., Ivan, Ivo Auer (rođen je 1898. godine u Zagrebu), studirao je slikarstvo 1917/18. godine u klasi B.Č. Sesije u Zagrebu.

Jozo Janda, mrtva priroda

Nepoznati autor, pejzaž

Gustav Poša, Ilka

Nepoznati autor, seoska idila

trgu. Slikar iz požeškog kraja (Bektež) Dragan Melkus od 1881. – 1887. godine, kao student Akademije likovnih umjetnosti u Münchenu, izlagao je u zagrebačkim izlozima kako bi pokazao svoj uspjeh u školi, jer je bio stipendist zagrebačkog poglavarstva. Izlaganje slika kao stalni postav na propisani način omogućeno je tek u prvoj Galeriji muzeja, koja je u muzeju postavljena 1980. Godine. Danas bi bila odgovarajuća podloga za budući galerijski postav, jer ukazuje kronološki na najznačajnije umjetnike koji su djelovali u našem gradu, ali i na umjetnine koje su importirane u bogate obiteljske zbirke. Međutim, budući da je fundus od tada sve bogatiji, te da postoji potreba za kompleksnijim povezivanjem različitih sadržaja vezanih uz izloženo djelo, umjetnička djela moraju se prezentirati na suvremeni način. Tako bi se posjetiocima jednostavno i dostupno približila i ona složenija likovno - dokumentarna građa.

Vrijednost umjetničkih djela koja će biti dio Galerije, prepoznata je i od strane Grada Požege stoga je iz inozemstva otkupljeno 2005. godine

Izvori i literatura:

1. Čulig, I. Š. (2005.). Oživljena povijest kao metoda interpretacije baštine. *Informatica museologica* 36 (3-4), str. 6-14.
2. Kempf Julije. (1910.). Požega. Požega: "Hrvatske tiskare i knjižare", Požega.
3. dr. Nikša Stančić, J. B.- M. (1985.). Hrvatski narodni preporod 1790 - 1848, Hrvatska u vrijeme Ilirskog pokreta. Zagreb: Muzej za umjetnost i obrt.
4. MDC, 2009. O dr. Josipu Kovačiću, Zagreb: MDC, www.donacijegz.mdc.hr/o-kovacicu
5. Kempf, J. (1925.). Imenik i popis darovatelja i priloga za kulturno - historijsku zbirku (muzej) u Požegi. Požega: Gradski prosvjetno - kulturni odbor.
6. Knjiga ulaza muzejske građe. (1977.). Sl. Požega: Muzej Požeške kotline.
7. Knjiga ulaza muzejske građe. (1956.). Sl. Požega: Muzej Požeške kotline.
8. Zlamalik, V. (1962.). Galerija. U Enciklopedija likovnih umjetnosti (str. 343 -346). Zagreb: Leksikografski zavod FNRJ.
9. Stahuljak, T. (1979.). Za galeriju likovnih umjetnosti u Požegi. U *Vjesnik Muzeja Požeške kotline* (str. 247 - 263). Sl. Požega: Muzej Požeške kotline.
10. Španiček, L. I. (1986. - 2009.). Izvješća odjela povijesti umjetnosti. Požega: Gradski muzej Požega (Muzej Požeške kotline).
11. Vujić, Ž. (2005.). Velika izložba u malome muzeju. *Informatica museologica* 36 (3 - 4), str. 85-88.

Velika sredstva izdvajaju se i za restauraciju slika kako bi se mogle u propisanom stanju postaviti u Galeriju.

sedam slika Joze Jande²⁰ za koje su sredstva izdvojili Grad Požega i, Ministarstvo kulture RH. Iste godine Grad Požega otkupio je i sliku Gustava Poše.²¹ Sljedeće 2006. godine grad je otkupio slike Kornelija Tomljenovića,²² Dragana Melkusa,²³ slikara požeškog kraja čija djela muzej nije imao u svom fundusu. Za tri slike Gustava Poše, portreti članova njegove obitelji, Grad je ponovo izdvojio sredstva, tada zajedno sa Županijom,²⁴ a nakon izložbe slika Gustava Poše u Muzeju 2007. godine ponovo je otkupio jednu Pošinu sliku.²⁵

Tri djela Grete Turković ponovo su obogatila fundus Muzeja, jedno otkupom Grada, 2007. godine i dva otkupom Grada²⁶ i Ministarstva kulture RH. Zbirka Matka Peića obogaćena je otkupom njegovih dviju po tehnicu ulja na platnu i kartonu za njega iznimnih slika sredstvima Grada Požege.

Budući da su u Požegi i okolici živjeli brojni plemići, pri sakupljanju djela nastoji se doći poklonom ili otkupom i do umjetničkih djela koja su vezana uz njihove kuće, kurije ili dvorce. Grad Požega otkupio je dvije slike koje su ukrašavale dvorac u Trenkovu,²⁷ tako da će biti postavljene uz ove godine restauriranu i složenu reprezentativnu zelenu kalijevu peć. Peć je za restauraciju preuzeo HRZ, odjel za keramiku, a sredstva je izdvojilo Ministarstvo kulture RH. Za kulturno - povijesni dio stalnog postava Grad Požega je otkupio namještaj iz obitelji Kraljević, a pri tome je muzej dobio od gospođe Kate Čoveljak staklo sa Zvečeva i iz Duboke. Grad je također ove godine kupio vrijedan servis, bocu i šest čaša sa Zvečeva koje su korištene u Kuriji Kušević u Kuzmici.

Velika sredstva izdvajaju se i za restauraciju slika kako bi se mogle u propisanom stanju postaviti u Galeriju. Dio njih izložio se i na jednoj od zapaženih izložbi „Svjetlost muzejskih predmeta u Noći muzeja“ 2009. godine.

Za pohranu ovih umjetničkih predmeta Grad Požega je otkupio police za čuvaonicu (depo), kako bi se na odgovarajući način mogli čuvati, a po preporuci konzervatora Želimira Laszla, muzejskog savjetnika iz MDC. Također su kupljeni ladičari za slike na papiru, grafike, te albumi za razglednice i police za drugu vrstu muzejskih predmeta. ■

²⁰ 2005. godine otkupljeno je 7 slika, ulja na platnu Joze Jande: Afrički pejzaž s palmama, Ribe, Mrtva priroda s voćem, Aleksandrija, Portret dječaka u poluprofilu, Poluakt mlade Afrikanke, Obalni pejzaž iz Afrike.

²¹ Otkupljena je slika Hortenzija, koju je muzeju prodala Jagoda Polanc Messing iz Požege 2005.g.

²² Otkupljena je slika Kornelija Tomljenovića: Ulični zabavljači iz Maroka od Zorana Balabana iz Osijeka, 2006.g.

²³ Otkupljena je slika Dragana Melkusa: Portret djevojčice od Zorana Balabana iz Osijeka, 2006.g.

²⁴ Tri slike Gustava Poše: Šandor Poša, stariji; Šandor Poša mlađi i Ana Poša, kupljene su od dr. Josipa Kovačića iz Zagreba 2007. godine.

²⁵ Slika Gustava Poše „Ilka“ kupljena je od Jagode Polanc Messing 2006. godine.

²⁶ Dva akvarela Grete Turković predstavljaju motive grožđa, dok jedan predstavlja kudmen kakav se nalazi i u fundusu muzeja. Otkupljeni su od dr. Josipa Kovačića iz Zagreba.

²⁷ Otkupljeni „Pejzaž“ i „Seoska idila“, slike iz dvorca u Trenkovu otkupljeni su od Mirjane Di Giorgio iz Požege.

**ZBIRKA
VUNENIH PREKRIVAČA**

Dubravka Matoković, prof., viša kustosica

Bogatstvo i raznolikost tradicijskog tekstilnog rukotvorstva požeškoga kraja pokazuje se u vrstama vunениh prekrivača za krevet koji su bili domaći proizvod seoskih žena. U Zbirci vunениh prekrivača Gradskog muzeja u Požezi nalazi se 17 primjeraka koji potječu većinom iz okolice Požege.

Bogatstvo i raznolikost tradicijskog tekstilnog rukotvorstva požeškoga kraja pokazuje se u vrstama vunениh prekrivača za krevet koji su bili domaći proizvod seoskih žena. U Zbirci vunениh prekrivača Gradskog muzeja u Požezi nalazi se 17 primjeraka koji potječu većinom iz okolice Požege¹. Prvi vunени prekrivači za krevet počeli su se prikupljati

Čilim tkan od četvorina

u muzej sredinom 20. stoljeća². Prikupljali su se uglavnom zajedno s ostalima etnografskim tekstilnim predmetima – dijelovima narodne nošnje i tekstilnim posobljem koji su bili dio velike Etnografske zbirke. Više od polovice vunениh prekrivača prikupljeno je unazad desetak godina. Iz Etnografske zbirke 2007. godine izdvajaju se u posebne zbirke, Zbirka vunениh prekrivača i Zbirka ženskih oglavlja i nakita, koje su 2008. godine upisane u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske – Listu zaštićenih kulturnih dobara. U Zbirci vunениh prekrivača nalaze se **šarenice**³ tkane na kocke, geometrijskih ornamenata, **čilimi**⁴ tkanim raznobojnom vunom u uzorku četvorina sastavljenih od **prutaka**, te **šarenice** ili **čilimi** s podlogom u dvije nićanice, na kojoj su ukrasi izvedeni tkanjem zvanim **ulagano** ili vezom, s bogatim motivima.

Vunene prekrivače između dva svjetska rata posjedovala je svaka kuća u požeškom kraju. Tkali su se za vlastite potrebe i kao dio djevojačke opreme – **ruva**. Svi su ti prekrivači tkani na horizontalnom tkalačkom stanu s dvije ili četiri nićanice. Prekrivačima se obilježavao životni tijek i prilike doma jer je za svaku prigodu postojala određena vrsta, bilo da je radna svakodnevica, blagdan ili kakva svečanost.

Za svakodnevno zastiranje kreveta koristile su se šarenice, tkane “na kocke“, u dvije ili četiri nićanice s istom vunenom niti u osnovi i potki, sastavljeni od tri komada uskih tkanina - **pola**. Ornamenti su im geometrijski, uglavnom u obliku kvadrata, u dvije ili tri boje. Osim prekrivanja kreveta, **šarenice** su se stavljale i na klupe u sobi prilikom svečanih prigoda, raznih blagdana i svadbe, te na sjedala svatovskih kola⁵.

¹ Većina prekrivača je pribavljena iz okolice Požege, osim nekoliko koji su iz daljih sela. Tri čilima su iz Trenkova, četiri iz Donjih Emovaca, po dva iz Stare Lipe i Škrabutnikna, po jedan iz Šeovaca – Alilovaca, Novog Sela, Daranovaca, Vetova, Doljanaca i Jurkovca.

² Prema zapisima u Imeniku i popisu darovatelja i priloga za Kulturno – historijsku zbirku (muzej) u Požezi, koji je vodio tadašnji ravnatelj Julije Kempf, spominje se jedan darovani vezeni čilim iz Kaptola 1932. godine. Međutim, većina tadašnje prikupljene etnografske građe nestala je za vrijeme Drugog svjetskog rata među kojima je i taj darovani čilim. Stoga se kao prvi prikupljeni prekrivači u Zbirci uzimaju čilimi, koji su prema zapisima u Inventarnoj knjizi predmeta otkupljeni 1952. godine u muzej.

³ Naziv šarenica dolazi prema likovnoj funkciji vunениh prekrivača.

⁴ Čilim je naziv tursko-perzijskog korijena i znači sag, tepih, prostirač.

⁵ D. Matoković, 2005, 4.

Posebnu grupu čine **čilimi** tkani raznobojnom vunom u uzorku četvorina sastavljenih od **prutaka**⁶. Njima su se prekrivali kreveti, klupe ili sjedala kola u svečanim prigodama. Tkali su se u četiri nićanice koje se naziva i „**čilimačko tkanje**“⁷. Motivi su im geometrijski: raznobojni pravokutnici, kvadratići, pruge.

Svečane primjerke vunениh pokrивki u požeškom kraju nazivaju **šarenicama** ili **čilimima**⁸. Njima su se prekrivali svečano spremljeni kreveti povrh bijelih platnenih prekrivača zvanih **ponjava** ili **koperti** prilikom raznih blagdana – Uskrs, Tijelovo, Božić... , u vrijeme krstítki, svadbi, kada su gosti u kući i nedjeljom. Stariji primjerci takvih svečanih prekrivača bili su uglavnom **ulagani** na tkalačkom stanu, rjeđe **krpani**, to jest vezeni rukom. Podloga im je jednobojna, vunena ili mješavina lana i vune, tkana najčešće u dvije nićanice, na kojoj su ornamenti bili izvedeni **ulaganjem** na tkalačkom stanu (na dasku), pri čemu se **potka** – potka⁹ prebiralala prstima. Podloga je od domaće, ručno predene vune, a ornamenti od kupovne, industrijske, fino predene raznobojne vunice. Motivi ulaganih **šarenica-čilima** su raznovrsni. Od geometrijskih najčešće su linije, trokutići, rombovi, križići, dvostruki križevi, srceta, šesterokrake ili osmerokrake zvijezde. Najčešće su bili biljni ornamenti: grančice, vitice, pojedinačni cvjetovi, biljne loze, vijenci, razno cvijeće (ruže, božuri, ljiljani, zvončići...) u vazama ili bez njih. Od životinjskih likova najčešće je zastupljen pijetao, jelen, patke i ptice neodređenih vrsta. Na ponekim prekrivačima bila je otkana ili izvezena godina izrade, inicijali ili ime vlasnice, te poneki stih.

Štikane šarenice-čilimi izrađivane su ručnom mašinicom na jednobojnoj vunenoj podlozi s naličja opake

Vezeni čilim

strane. Počeli su se izrađivati između dva svjetska rata. Motivi su im uglavnom biljni, ponekad s životinjskom ornamentom kao središnjim motivom, kojeg po rubovima okružuje vinova ili biljna loza ili vitica cvijeća. Najčešći središnji motivi bili su: veliki buket cvijeća, košarica ili vaza s cvijećem, te motiv janjeta, ptica. Tridesetih godina 20. stoljeća sve više zamjenjuju starije **ulagane šarenice-čilime**.

Šarenice-čilimi vezeni **narodnim vezom i na križiće** istovremeno se počinju izrađivati kada i **štikani**, između dva svjetska rata, sa sličnim motivima i istom namjenom prekrivanja svečano spremljenih kreveta.

Od svečanih vunениh prekrivača s jednobojnom podlogom s tkanim ili vezenim ornamentom stariji tip su s **ulaganim** ili rjeđe **krpanim** motivom, a potom dolaze rađeni tehnikom **štikanja**, i vezene **na križiće i narodnim vezom**. Vuneni prekrivači u požeškom kraju tkali su se do sredine 20. stoljeća.

U Zbirci vunениh prekrivača zastupljen je tek dio velikog bogatstva i raznolikosti **čilima** i **šarenica** požeškog kraja kojeg je potrebno i dalje prikupljati. Vuneni prekrivači počeli su se skupljati 1952. godine, kada su dva najstarija **čilima** (inv. br. E 68, inv.br. E 174) otkupljena iz Trenkova. Za prve prikupljene pokrivače na postoje zapisi o njihovoj namjeni, tkaljama koje su ih izradile, ni točna datacija, nego samo kratki opisi s podatkom o materijalu i izradi, te neodređeni zapis o „vrlo starom“ **čilimu**. Vrijeme postanka tih prvih prekrivača moglo bi se datirati najvjerojatnije krajem 19. ili na sam početak 20. stoljeća. Većina prekrivača datiraju se u prvu polovicu 20.stoljeća, dok su dva prekrivača izrađena sredinom 20. stoljeća. Za vezenu **šarenicu-čilim** iz Šeovaca poznata je i godina izrade jer je vezilja uz svoje ime i mjesto izvezla i godinu izrade - 1923. Dužina vunениh prekrivača iznosi od 165 do 223 cm. Širina im ovisi o širini pole, koja je između 42 i 60cm, a najčešće su sastavljeni od tri pole.

Od spomenutih vrsta prekrivača u Zbirci se nalazi jedna svakodnevna **šarenica** tkana „na kocke“ (inv. br. E 908), tri **čilima** tkana tehnikom u 4 nićanice u uzorku četvorina (inv. br. E 68, E 848, 10.274), a najviše su zastupljene **šarenice-čilimi** s tkanom jednobojnom podlogom s **ulaganim** (inv. br. E 174, E 452, E 486, 10.284a,b, 10.275, 10.285, 12.641, 12.642) ili izvezenim ornamentima (inv. br. 10.270. 10.286a,b, 10.283).

Motivi na **ulaganim šarenicama-čilimama** razmješteni su najčešće u horizontalne nizove na sve tri pole. Često se pojavljuje i kombinacija sa središnjim motivom oko kojega su ostali motivi simetrično postavljeni. Na krajevima pola ponekad su i **ulagane** ili izvezene bordure cvjetića linija, trokutića, križića. Prilikom izrade svečane vunene pokrивke s tkanom jednobojnom podlogom najvažnija je bila treća donja pola, koja je prilikom prekrivanja kreveta pada niz krevet prema podu. Donja pola

⁶ U Otoku kod Vinkovaca takve čilime zovu „na iverak“, a u brodskim selima „verače, iverače, jablanske (Z. Lechner, 1977, 304.)

⁷ Z. Lechner, 1977, 304.

⁸ Prema podacima iz literature (Z. Lechner 1977, 304.), i onima prikupljenima na terenskim istraživanjima u selima Cerovac i Vetovo, svečane prekrivače s jednobojnom podlogom i s otkanima ili vezenima motivima nazivaju šarenice, a u selima Alilovci, Biškupci, Donji Emovci, Doljanci, Novo Selo, Potočani, Stražeman istu vrstu prekrivača nazivaju čilimima.

⁹ Potka je poprečna nit koja se utkiva u osnovu pri tkanju.

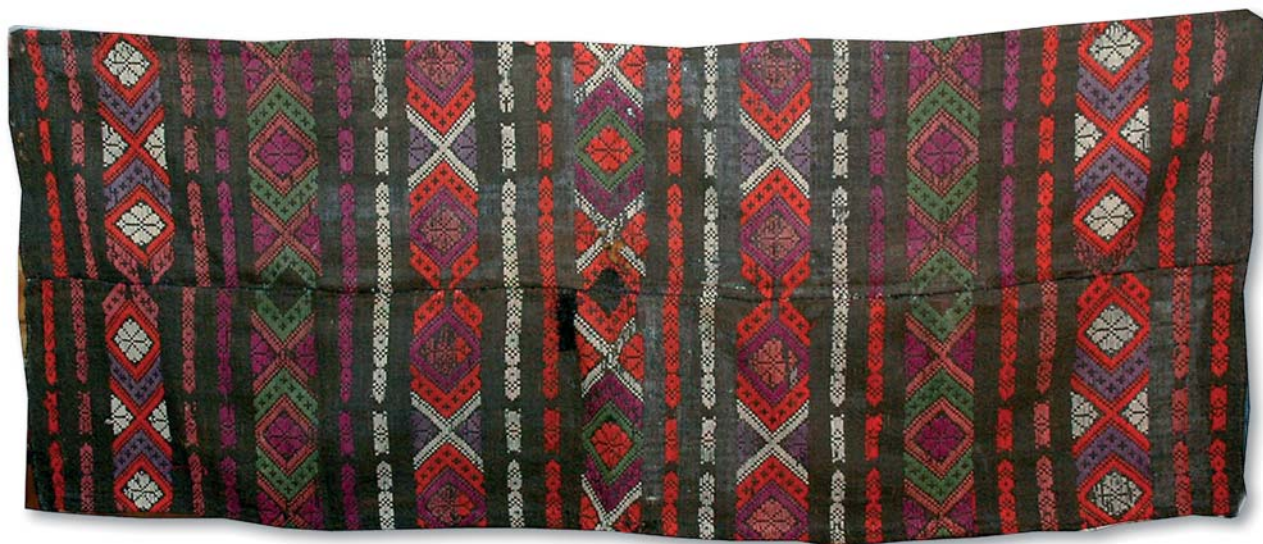
morala je biti najviše ukrašena motivima jer se najbolje i vidjela. Dvije gornje pole su dolazile na krevet i na njih su dolazili jastuci. Gornja pola se nije ni vidjela, pa se ponekad nije niti ukrasila motivima poput **ulaganog ćilima** iz Doljanaca gdje je najgornja pola ostavljena neukrašena. Pored ovakvih **ulaganih šarenica – ćilima** u Zbirci se nalaze i jedan prekrivač s velikim cvjetnim motivom (inv. br. E 452), jedan u kombinaciji cvjetnog i geometrijskog motiva (inv. br. 10.275) i jedan s koncentričnim rombovima koji su otkani preko cijele podloge prekrivača (inv. br. 12.641).

Kod **ulaganih** pokrivki jednobojna podloga je u crnoj, crvenoj i zelenoj boji. Tkani su uglavnom „vunom po vuni“, to jest, osnova i potka su od finije vunene domaće pređe koja se nosila na bojanje kod **farbara**. Ornamenti su **ulagani** na uvučenu dasku, šara se uvlačila prstima od raznobojne kupovne vune. Motive su tkalje najčešće izrađivale gledajući **mustru** – ornament s nekog drugog prekrivača, ili se znanje prenosilo s majke na kćerku. **Ulagani ćilimi-šarenice** u pravilu su sastavljeni od tri pole koje su bile spojene **pripletene** vunenom **ekljom** – čipkom u jednoj ili više boja. Treća pola na krajevima završava **pripletenu** raznobojnim vunenim resama. Izuzetak su dva **ulagana** prekrivača koja su sastavljena od dvije pole i nemaju **pripletene** vunene rese na donjoj poli. Jedan od njih je **ulagani ćilim** iz Trenkova (inv. br. E 174) koji je vjerojatno po izradi i najstariji prekrivač u Zbirci i pripada među prve pribavljene prekrivače u Muzej.

Njegova posebnost je i u drugačijem rasporedu motiva, koji su geometrijski i teku u okomitim prugama preko cijele površine. Jedini primjerak **krpanog**, vezenog prekrivača potječe iz Alilovaca odnosno iz Šeovaca koja je izrađena 1923. godine, što je na njoj i navezeno (inv. br. 10.283). Ova pokrivka sastavljena je od tri pole, otkane u dvije

nićanice. Na crvenoj vunenoj podlozi izvezeni su raznobojnom kupovnom vunom – vunicom geometrizirani biljni i životinjski ornamenti koji su raspoređeni kao i na **ulaganim** prekrivačima simetrično postavljeni od središnjeg motiva. Prekrivač je bio izrađen kao dio djevojačkog svadbenog ruha.

Na **ulaganim** i **krpanim** vunenim prekrivačima Zbirke najčešći su biljni motivi, dosta stilizirani, ponekad i do neprepoznatljivosti: grančice, vitice pojedinačni cvjetovi, biljne loze, vijenci, cvijeće u vazama. Od geometrijskih motiva prisutni su linije, križići, trokutići, rombovi. Na dva prekrivača je navezen i otkan stih, ime i prezime vezilje i tkalje, na jednom su otkani inicijali vlasnice, a na vezenom prekrivaču izvezena je i godina izrade i ime mjesta. Od životinjskih likova zastupljen je pijetao, jelen, patke, guske i ptice. Postavljeni su kao samostalni lik ili su simetrično postavljena dva istovrsna lika na način zrcalne slike. To su životinje okrenute jedna prema drugoj, same za sebe ili iu neki centralni predmet ili cvijet. Na takav način prikazane su i crkve na **ulaganom ćilimu** iz Doljanaca (inv. br. 10.285). Motiv crkve na **ulaganom ćilimu** iz Doljanaca je rijedak primjer arhitektonskog motiva na tekstilu. Primjerci takvog, arhitektonskog motiva nalaze se na **poculicama** – ženskim kapicama izvezenim vunom ili staklenim perlicama – **derdanima** na kojima je prikazan dvorac iz Trenkova ili crkva. Takve dvije poculice s prikazom dvorca i crkve posjeduje Zbirka ženskog ogjavlja i nakita Gradskog muzeja u Požegi. Navezene patke i ostale životinje – guska, jelen, pijetao na prekrivačima za krevet trebaju po narodnom vjerovanju, kao magijski simboli plodnosti, tu plodnost prenijeti na krevet, odnosno na mladi bračni par¹⁰ (Toldi 1999, 51), naime ovim svečanim prekrivačima su se prekrivali i kreveti mladenaca.

Ulagani ćilim

¹⁰ Z. Toldi, 1999, 51.

Ulagani čilim s motivom crkve

U Zbirci vunelih prekrivača nalaze i dva čilima rađena tehnikom **štikanja** i jedan **čilim** rađen tehnikom veza **na križice**. Njihova namjena ista je kao i kod **ulaganih** i **krpanih** prekrivača samo su motivi i njihov raspored motiva na dva **štikana čilima** je identičan: centralni cvjetni motiv kojeg okružuju veliki buketi cvijeća.

Ova dva **čilima** izrađena su u paru za dva kreveta kao dio miraza. Naime od sredine 20-ih godina 20. stoljeća djevojka donosi kao dio **ruva** – miraza dva kreveta i svu pripadajuću posteljinu uz njih, među kojima su i svečane **šarenice-čilimi** izrađene u paru jednakih ili sličnih motiva i boja. Za razliku kada je početkom 20. stoljeća djevojka donosila u miraz krevet i uz njega pripadajuću posteljinu i vunene prekrivače, a mladoženja je morao dobiti svoj krevet i odgovarajuću posteljinu i vunene prekrivače.

Čilim s izvezenim ornamentima **na križice** ima kao centralni motiv dvije plave ptice simetrično okrenute u zrcalnoj pozi između kojih se nalazi stilizirano stablo života, a okruženi su s cvjetnim motivima.

Motivi rađeni na **štikanim** ili krpanim vunelim prekrivačima često su „krpani sa zgloda“ – uzimani s drugog prekrivača, ili su se kopirali iz modnih knjiga s uzorcima ručnih radova, „goblena“ i slično. Ornamente su precrtavali preko bijelog indigo papira na prekrivač i po tome vezli **mustru** – motiv.

Želeći ukazati na vrijednost ovih vunelih prekrivača i potrebu njihovog prikupljanja za Etnografsku zbirku, 2005. godine u Gradskom muzeju u Požegi bila je priređena etnografska izložba svečanih vunelih prekrivača pod nazivom „Moja mati čilim tka, 'oće mene da uda“. Na izložbi uz primjerke iz Etnografske zbirke, bile su prezentirane i pokrivke sjevernog dijela Požeške kotline - podplaninskih sela: Biškupci, Potočani, Vetovo, te iz okolnog sela Dervišage.

Iako malobrojna, Zbirka vunelih prekrivača posjeduje primjerke iznimnih likovnih i etnoloških vrijednosti koji se kao reprezentativan primjer požeškog tekstilnog rukotvorstva čuvaju u Gradskom muzeju u Požegi. ■

Štikani čilim

Literatura:

1. Lechner Z., 1977, Tekstilne rukotvorine u: „Požega 1227-1977“, Požega, 301-308

2. Matoković D., 2005, Moja mati ćilim tka, 'oće mene da uda, etnografska izložba svećanih vunениh prekrivača, katalog izložbe, Gradski muzej Požega

3. Radauš Ribarić J., 1981, Likovni elementi vunениh prekrivača panonskog područja i antikni mozaik, Etnološka istraživanja 1, Zagreb, 69-82

4. Tkalčić V., 1929, Seljačko ćilimarstvo u Jugoslaviji, Etnološka biblioteka, Zagreb

5. Toldi Z., 1999, Dvoje leglo troje osvanulo – magijski simboli plodnosti, sreće i zaštite od uroka, Slavonski Brod

Izvori:

1. Imenik i popis darovatelja i priloga za Kulturno – historijsku zbirku (muzej) u Požegi, Gradski muzej Požega

2. Knjiga inventara kulturno - historijske građe, knjiga I, Gradski muzej Požega

3. Knjiga inventara etnografske zbirke, knjiga VII-3, Gradski muzej Požega

4. Zbirka vunениh prekrivača, Računalni inventarni M+ + program, Gradski muzej Požega

**SKRIVENO BLAGO
ILITI KNJIŽNICA
GRADSKOG MUZEJA POŽEGA**

Vjekoslav Marić, dipl. knjiž. i prof.

Pojam knjižnica označava ustanovu u kojoj se prikuplja, sređuje, obrađuje, pohranjuje i daje na korištenje umnožene duhovne proizvode tj. knjige i drugu knjižničnu građu. Knjižnica služi zajednici i/ili ustanovi koja ju je osnovala i koja ju financira. Povijest knjižnica seže od početaka prvih poznatih kulturnih civilizacija, a građu su činile glinene pločice jer se u to vrijeme o knjigama onakvim kakve mi danas poznajemo, nije niti maštalo.

Istraživači su otkrili, pri iskopavanju starog grada Ura, u Mezopotamiji, glineni pečat koji je bio cilindričnog oblika s natpisima, a pripadao je prvoj knjižnici.¹ Kao što je vidljivo, važnost knjižnica bila je prepoznata tisućama godina prije našeg vremena, ali i naše ere što ulijeva nadu da će se isto nastaviti prepoznati, kako u cijelome svijetu, tako i u našem gradu, i danas. Prema vrsti knjižnica, UNESCO-ova tipologija koja se zasniva na dvama osnovnim kriterijima i to kriteriju građe i kriteriju otvorenosti, razlikuje nacionalne knjižnice, visokoškolske knjižnice, općeznanstvene knjižnice, narodne (pučke) knjižnice, školske knjižnice te specijalne knjižnice. Naše su polje interesa upravo ove posljednje, specijalne knjižnice. Specijalna je knjižnica stručna organizacijska jedinica u sklopu javnih, mješovitih i privatnih poduzeća te obrazovnih i kulturnih, zdravstvenih, pravosudnih i drugih ustanova, koja zadovoljava potrebe za knjižničnom građom i obavijestima, u prvom redu članova matične ustanove i pomaže im da u stručnome i istraživačkom radu unutar određenoga specijaliziranog područja dobiju pouzdane obavijesti i primarne dokumente.

Knjižnica Gradskog muzeja Požega po svojoj je kategorizaciji upravo specijalna knjižnica zatvorenog tipa, što znači da je stručna organizacijska jedinica, a danas i zaseban odjel, u sklopu javne i kulturne

ustanove - muzeja. Povijest knjižnice počinje s počecima rada same matične ustanove jer se uz muzejsku građu sakupljala i čuvala i knjižna građa, u počecima posebno rariteti, a danas stručna i ina druga literatura. Ne samo da je povijest ove bogate knjižnice duga, nego je ta povijest isto tako i burna. Knjižnica je nekoliko puta mijenjala svoj prostor. Bila je godinama smještena u prizemlju zgrade Muzeja, točnije u današnjem etnološkom postavu koji je dio privremenog postava. Zatim su djelatnici muzeja zbog loših uvjeta u spomenutom prostoru tj. zbog prevelike vlage koja je štetila građi, ovu lijepu knjižnicu preselili na prvi kat u jedan od današnjih ureda, ali se zbog manjka prostora ponovno moralo tražiti novo rješenje. Tako su vrijedni djelatnici Muzeja ponovno preselili knjižnicu i to u posebnu prostoriju tj. depo. Međutim, zbog Domovinskog rata devedesetih godina, kao i jakog potresa koji je pogodio Požegu 1995. godine, taj prostor je morao biti prenamijenjen radi zaštite vrijednih slikarskih djela

poznatih požeških i drugih slikara, a knjige su od 2005. godine pohranjene u kartonskim kutijama. Iako su djelatnici Gradskog muzeja izradili za dio knjižnice kartični katalog, upravo ovdje dolazi do velikog problema neorganiziranosti ove knjižnice jer knjige bivaju pomiješane, te gube svoje mjesto unutar zbirki. Ovaj problem kao i problem neadekvatnosti uvjeta u kojima se građa nalazila posljednje dvije-tri godine i zbog kojih je bila izložena zubu vremena, navela je vodstvo Muzeja kao i gradske oče zbog spoznaje o ljepoti i bogatstvu ove knjižnice, da što prije reagiraju i zaštite to blago. I danas se zaista stvari mijenjaju ili su se bar mijenjale,

našao se nešto pogodniji prostor, koji ipak sasvim ne zadovoljava standarde koje zahtijeva knjižna građa, ali ipak puno bolji od vlažnog poda, a očekuje se i novi, suvremeni i moderni prostor za knjižnicu kada se ostvari projekt proširivanja i obnavljanja Muzeja, za koji ostaje nada da će biti realiziran u bližoj budućnosti. Također su kupljene i nove police koje nisu sasvim adekvatne za ulaganje knjiga na način kakav smo navikli vidjeti u knjižnicama, kao i zaštitni ormari za raritete. Knjige se polako vade iz kutija te se čiste, štite, a nakon računalne obrade tj.

Ne samo da je povijest ove bogate knjižnice duga, nego je ta povijest isto tako i burna. Knjižnica je nekoliko puta mijenjala svoj prostor.

¹ URL: <http://hr.wikipedia.org/wiki/Knj%C5%BEenica> (23.11.2009)

katalogizacije, pohranjuju u nove kutije koje se zatim slažu na police, a rariteti, vrijednije knjige, kao i one iz Zbirke Possegana ulažu se u zaštitne ormari koji su se pokazali kao dobro rješenje za čuvanje ovakve građe. Sama činjenica da su nabavljene nove police, ormari, kao i poseban program za obradu knjižnične građe u ustanovama muzejskog tipa (K++), koji stoji znatnu sumu novca, govori nam o jasnoj želji i viziji rukovoditeljstva Muzeja da se ova knjižna građa obradi, zaštiti i sistematizira, te da Muzej ponovno dobije knjižnicu u potpunosti dosljednu pojmu koji ju označava.

Ova knjižnica velikog potencijala broji oko devet tisuća po starosti i vrijednosti različitih naslova, a taj se broj iz dana u dan neprestano povećava. Od toga je broja do kraja prošle, 2009. godine računalno obrađeno nešto manje od tri tisuće jedinica, a isti se planiraju sistematizirati ili su dijelom već sistematizirani u osam zbirki – Zbirka rariteta, Zbirka Possegana, Zbirka novina, Zbirka serijskih publikacija, Zbirka stručne literature, Zbirka referentne građe, Zbirka efemerne građe i Zbirka varija. Većina jedinica knjižnog fonda uvedena je u tri inventarne knjige, a od jeseni prethodne godine novo se pristigle knjige, tzv. prinove, više ne uvode u knjigu inventara, nego samo u računalni program. Iako, nažalost, ne posjeduje niti jednu inkunabulu, ova lijepa knjižnica zaista u sebi krije pravo bogatstvo. Od leksikona, enciklopedija preko stručnih djela iz povijesti i arheologije pa do značajnijih književnih djela eminentnih pisaca Požežana poput Antuna Kanižlića, Miroslava Kraljevića, Josipa Eugena Tomića, Dobriše Cesarića, Ivana Messnera, Matka Peića, ali i drugih hrvatskih književnika poput Matije Antuna

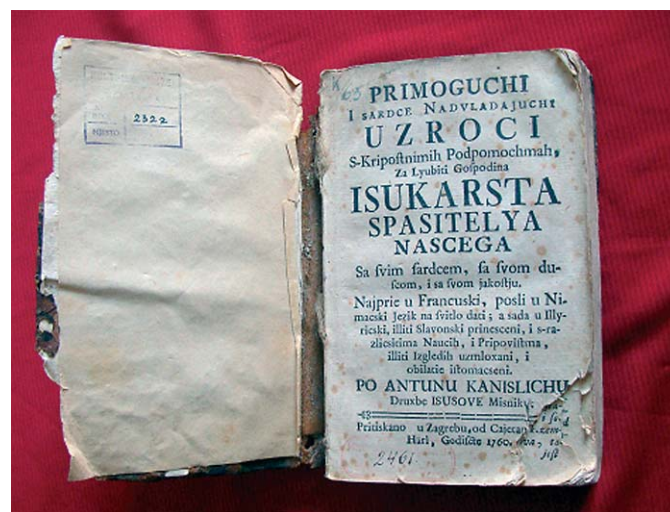
Ova knjižnica velikog potencijala broji oko devet tisuća po starosti i vrijednosti različitih naslova, a taj se broj iz dana u dan neprestano povećava.

„Požeški djak“ Miroslava Kraljevića iz 1863.

Reljkovića, Andrije Kačića Miošića i dr. Najvrijednije knjige bile su posljednji put prezentirane javnosti još davne 1971. godine kada je Muzej priredio

izložbu „Stare i vrijedne knjige Muzeja Požeške kotline“. Valja istaknuti naslove poput: „Lexicon terminorum...“ iz 1826.; „Rječnik hrvatsko-njemačko-talijanski – znanstvenog nazivlja“ Bogoslava Šuleka iz 1874.; „Theologia moralis“ iz 1773.; „Fala od svetih...“ Stjepana Markovca Margetića iz 1708.; „La sainte bible“ iz 1703.; „Satir iliti divji čovik“ Matije Antuna Reljkovića iz 1822.; „Razgovor ugodni naroda slovinskoga“ Andrije Kačića Miošića iz 1836.; „Požeški pučki kalendar za prestupnu godinu 1864“ Miroslava Kraljevića iz 1863.; „Prompte Bibliotheca – Ascetica, polemica, rusticistica, historica“ Luciusa Ferrare iz 1778.; „Szveti evangeliumi“ iz 1778.; Bogolubnost molitvena prisvete troice jednoga boga blaxene divice Marie...“ Antuna Kanižlića iz 1766.; „Primognuchi sardce nadvladajuchi uzroci Isukarsta spasitelya nascega“ Antuna

„Primognuchi sardce nadvladajuchi uzroci...“ Antuna Kanižlića iz 1760.

Kanižlića iz 1760.; „Ratio educationis...“ iz 1777.; „Theatrum politicum...“ iz 1757.; „Monductio ad eloquentiam“ iz 1709.; „Lexicon Latinum...“ Andrije Jambrešića iz 1742.; „Ilirska slovnica“ Vjekoslava Babukića iz 1854.; „Slovnica hervatska“ Antuna Mažuranića iz 1869.; „Pripovesti“ Ivana Kukuljevića Sakinskog iz 1842.; „Požeški djak“ Miroslava Kraljevića iz 1863.; „Prva predstava o Svetoj Tereziji“ fra Kaje Adžića iz 1863.; „Prima elementa arithmetica, algebra...“ iz 1757.; „Institutionum physicae...“ iz 1756.; „Ugriznju besnih živinah“ iz 1837.; „Fragmenta poetica“ iz 1793.; „Neuer secretarius für die Reisenden“ iz 1709.; „Summarium chronologie hungaricae“ iz 1689.; „Ogledalo Iliriuma“ Ivana Šveara iz 1839.; „Regni Slavoniae arga Hungariam legalis correlatio“ Ljudevita Farkaša Vukotinića iz 1845. i druge.²

Uvidom u stanje knjižne građe, prepoznata je vrijednost i važnost pet naslova koji su zatečeni u najlošijem fizičkom stanju te se razmišljalo

² Potrebita, Filip. Povijest knjižnica Požeške kotline. – Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1976., str. 144.-145.

o pribavljanju sredstava od Grada Požege i Ministarstva kulture Republike Hrvatske i za njihovu restauraciju i zaštitu. Radi se redom o vrijednim naslovima:

1. Relković, Matija Antun - Mathie Antuna Relkovicha Satir illiti Divji csovik: U prvomu dilu, piva u slicno Slavoncem; a u drugom dilu Slavonac odpiva opet satiru / Matija Antun Relković.- Ossik: [s.n.], 1822. - 158 str.; 17 cm, Inv.br. K1 – 2706³

2. Lange conducteur: Dans la Devotion Chrétienne reduite en pratique en Faveur des Ames devotes. – Paris: Chez Jean-Baptiste Coignard, (1681.). – 427 str.; 11 cm, Inv.br. K+ + 7935⁴

3. Honnête - Neuer secretarius für die Reisenden französisch-teutsch = Nouveau Secretaire du Voyageur François-Alemand / Monsieur Honnête. – Nürnberg: Johann Leonhard Buggels, 1709. – 596 str.; 16 cm, Inv.br. K1 – 928⁵

4. Kanižlić, Antun - Primoguchi sardce nadvladajuchi uzroci s-kripostnimih podpomochmah, za lyubiti gospodina Isukarsta Spasitelya Nascega sa svim sardcem, sa svom duscom, i sa svom jakostju. Najprie u francuski, posli u nimacski jezik na svitlo dati; a sada u illyricski, illiti slavonski prinesceni, i s-razlicsitima naucih, i pripovistma, illiti izgledih uzmloxani, i obilatje istomacseni. / Antun Kanislich. – Zagreb: Od Cajetana Franc. Härl, 1760. – 270 str.; 16 cm, Inv.br. K1 – 2322⁶

5. Cithara octochorda, seu cantus sacri latino-croatici, quos in octo partes pro diversis anni temporibus distributos, ac choral

methodo adornatos, ... in lucem prodire jussit alma, et vetustissima cathedralis ecclesia Zagrebiensis. - Zagrabiae : Typis Antonii Reiner incltyi Regni Croatiae typographi privilegiati, 1757. - 358 str. : ilustr., note ; 32 cm, Inv.br. K1 – 2117⁷

Iako je restauracija spomenutih naslova neophodna i hitna za njihovo očuvanje, zbog novonastale teške financijske situacije i gospodarske krize odlučeno je da će se zatražiti sredstva samo za restauraciju knjižne jedinice prikazane na sljedećoj fotografiji, a radi se o vrijednom djelu i raritetu našeg velikog požeškog pisca i zaslužnika Antuna Kanižlića.

Iz svega ranije navedenog za zaključiti je da ova prekrasna knjižnica u sebi obuhvaća veliko bogatstvo pisane riječi, blago koje trenutno krije od znatijelnog oka znanstvenika, akademika, muzealaca, studenata, kulturnjaka, ali i oka običnog malog djeteta koje bi moglo kroz ovu knjižnicu naučiti mnogo o nacionalnoj, ali i lokalnoj povijesti, kulturi i životu. Stoga ostaje nada da će se unatoč gospodarskoj krizi smoći financijska sredstva za nastavak radova na ovom zahtjevnom projektu kako bi ova muzejska knjižnica uskoro dosegla svoj puni potencijal i prestala kriti svoje blago, te da će ponovno u bliskoj budućnosti moći pokazati, kroz izložbenu, ali i uslužnu djelatnost, svoje pravo lice i svoju ljepotu svekolikoj požeškoj, hrvatskoj, ali gledajući na globalnoj razini te imajući na umu razne mogućnosti koje pružaju nove tehnologije, i svjetskoj javnosti.⁸

³ Napomena: Uvezano u kartonske korice s kožnim hrptom. Radi se o trećem izdanju knjige tiskane u Osijeku 1822. godine. Knjiga je u dosta lošem stanju, a kako predstavlja jednu od vrijednijih jedinica knjižne građe Gradskog muzeja, neophodno je potrebna restauracija.

⁴ Napomena: Uvezano u kožne korice. Ova religiozna knjižica/molitvenik jedna je od najstarijih jedinica knjižne građe Gradskog muzeja te bi ju valjalo restaurirati i zaštititi od daljnjeg propadanja.

⁵ Napomena: Uvezano u drvene korice obiljepljene papirom. Ova dvojezična knjižica sa samog početka 18. stoljeća također je dio najstarijih i najvrijednijih knjižnih jedinica Muzeja stoga bi je valjalo restaurirati i zaštititi.

⁶ Napomena: Uvezano u kožne korice. Knjiga/molitvenik Antuna Kanižlića, velikog požeškog i hrvatskog pisca, važan je dio muzejske građe i pripada zavičajnoj Zbirci Possegani. Knjiga je u dosta lošem stanju te bi ju zbog svoje važnosti, rijetkosti, ali i starosti valjalo restaurirati i sačuvati za daljnje naraštaje Požežana i drugih.

⁷ Napomena: Uvezano u kartonske korice tj. bilo je uvezano. Knjiga sakralnih napjeva i notnih zapisa na latinskom i hrvatskom jeziku jedna je od vrijednijih knjižnih jedinica Gradskog muzeja zbog svoje starosti i rijetkosti. Knjiga se nalazi u iznimno lošem, raspadajućem stanju i pod hitno ju je potrebno restaurirati.

⁸ Marić, Vjekoslav. Bogatstvo knjige unutar zidina Gradskog muzeja u Požegi // Požeški pučki kalendar 2009 / ur. Jelenko Topić. – Požega: Pan Press, 2008., str.163

LITERATURA

1. **Požeški leksikon:** a-ž / gl. i odg. ur. Antun Petković. – Slavenska Požega: Skupština općine, 1977.
2. **Potrebica, Filip.** Povijest knjižnica Požeške kotline. – Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1976.
3. **Sokač-Štimac, Dubravka.** Knjižnica Gradskog muzeja u Požegi // Vodič kroz knjižnice Požeško-slavonske županije/ gl. ur. Jasenka Bešlić. – Požega: Gradska knjižnica i čitaonica, 1997., str.(12)
5. **Marić, Vjekoslav.** Bogatstvo knjige unutar zidina Gradskog muzeja u Požegi // Požeški pučki kalendar 2009. / ur. Jelenko Topić. – Požega: Pan Press, 2008., str. 162.-163.
6. **URL:** <http://hr.wikipedia.org> (23.11.2009)

**SPOMEN SOBA
DOMOVINSKOG RATA
U POŽEŠKOM KRAJU**

Mirjana Šperanda, prof., muzejska savjetnica

Na prijedlog udruga proizašlih iz Domovinskog rata pokrenuta je još 2003.g. ideja izrade Spomen sobe Domovinskog rata u požeškom kraju, a krajem 2005. g. krenulo se u realizaciju tog projekta.

Na Prvoj sjednici održanoj 7. studenog 2005. g. u prostorima Gradske kuće, Trg Sv. Trojstva 1 prisustvovalo je 10 sudionika.¹ Po Dnevnom redu nakon otvaranja sjednice slijedila je rasprava, zatim izbor Organizacijskog odbora postava spomen sobe Domovinskog rata. Budući da je inicijativa prihvaćena od Grada, za predsjednika Organizacijskog odbora izabran je gradonačelnik Požege gospodin Zdravko Ronko, koji je obećao osigurati prostor i sredstva za ovaj projekt, a na mjesto zamjenika predsjednika izabran je gospodin Krešimir Pavelić – predsjednik Udruge dragovoljaca i veterana Domovinskog rata. Dogovoren je i datum otvorenja postava - Dan pobjede i domovinske zahvalnosti 5. kolovoza 2006. g.

Sljedeći sastanak održan je 12. prosinca u prostorima Gradske kuće kada je sjednicu otvorio predsjednik gospodin Zdravko Ronko.² Odmah su riješena pitanja u vezi prostora, predsjednik je predložio prostor „Tiska“ u sklopu zgrade Gradskog muzeja. Izabrani su i predstavnici Udruga koji će biti članovi Odbora kako bi se što učinkovitije kontaktiralo pri radu. Iz Udruge roditelja poginulih branitelja Domovinskog rata Grada Požege predložen je Dane Vuković (kasnije Kata Ronko), Željko Grgić iz Udruge specijalne policije „Trenk“, Zoran Jušić – Udruga prvi hrvatski

redarstvenik, Stjepan Dražetić – Udruga hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata, Silvana Kordiš - Udruga udovica hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, Ivica Podgornjak - Udruga hrvatskih vojnih invalida Domovinskog rata, Milan Martić - Nezavisna udruga hrvatskih branitelja oboljelih od PTSP-a, zatim značajni sudionici rata Miljenko Crnjac, Anto Bagarić, Drago Matošević, Vlado Engelman, Željko Kalić, Zvonko Peternel, Željko Samardžija, Ivan Del Vecchio, za koordinatoricu je izabrana g-đa Maja Žebčević Matić, tada ravnateljica Gradskog muzeja, a za stručni rad kao autorica postava je bila zadužena Mirjana Šperanda, tada viša kustosica Povijesnog odjela.

Na trećoj sjednici Organizacijskog odbora održanoj 22. siječnja 2006. g. treća točka dnevnog reda bila je „Usvajanje koncepcije Spomen sobe koju je predstavila

Mirjana Šperanda, a četvrta „Dogovori oko daljnjih aktivnosti“, odnosno oko prikupljanja građe za što se može reći da je sve obavljeno u vrlo dobroj suradnji.³

Primarni zadatak nastanka ove Spomen sobe je stručna prezentacija uzročno - posljedičnih događanja prije i tijekom Domovinskog rata koristeći pritom brojnu i raznovrsnu građu i pomoću nekoliko načina prezentacije obraditi zadanu temu.

Na klasičan način je izložena kronologija Domovinskog rata u Hrvatskoj, što je posebno edukativno i praktično kao mogućnost usporedbe sa događanjima u našem kraju što je dalje i prezentirano na sljedeća tri panoa. Tu smo slikom i tekstom nastojali obuhvatiti slijed

Predaja ratne zastave 123. brigade Gradskom muzeju, 1. svibnja 2009.

¹ Zapisnik I sjednice Inicijativnog odbora

² Zapisnik II sjednice Inicijativnog odbora

³ Zapisnik III sjednice Organizacijskog odbora

događanja na području Požeštine od prvih višestranačkih izbora, prvih neprijateljskih provokacija u ljeto 1990. g., organiziranja obrane uz pomoć Centra za obavješćivanje, Međustranačkog vijeća, akcijom prikupljanja oružja i formiranja prvih vojnih postrojbi do ratnih događaja u gradu i oslobođenja okupiranih područja na zapadnom dijelu Požeštine.

Od originalnih predmeta u tri vitrine, koje oblikom i bojama crveno i bijelo simboliziraju šahovnicu kao dio hrvatskog grba, nalaze se originalni predmeti – u prvoj vitrini je oružje i simboli četničkih postrojbi i JNA, u drugoj su predmeti hrvatskih branitelja (krunice, trake, znakovlje,...), a u trećoj oružje proizvedeno u našim tvornicama.

Osim klasične metode prezentacije tu je pregledna karta⁴ na kojoj je detaljno prikazana svaka akcija oslobođenja, vrijeme i vrsta ratovanja, pozicije postrojbi, što je pregledno istaknuto i na legendi sa desne strane. U samoj karti, koja prikazuje sjeverozapadni dio požeškog kraja, postavljen je TV prijemnik sa „živom slikom“ – dokumentarnim filmovima snimanim na terenu koji svojom autentičnošću cjelokupno i zorno prikazuju događanja upravo na predjelima na kojima su se zbile najžešće operacije oslobođenja.⁵ Ispod karte su originalni nazivi (table) iz sela Mijača i Ožegovaca, na kojima su tragovi borbi oko oslobođanja.

Osim objektivnosti, sistematičnosti i uvjerljivosti postignute pomoću originalne muzejske građe i klasične prezentacije, važan je i moderan pristup temi uz tehničke mogućnosti što doprinosi većoj kreativnosti i multimedijalnosti.

Osim klasične metode prezentacije tu je pregledna karta na kojoj je detaljno prikazana svaka akcija oslobođenja, vrijeme i vrsta ratovanja, pozicije postrojbi

Ambijentalno je u maloj prostoriji u sklopu izložbenog prostora postavljeno malo „sklonište“, kakva su bila u gradu po ustanovama i u privatnim kućama sa predmetima koji su se inače držali u tim prostorima (baterija, tranzistor, grijalica, predmeti za djecu „Požeški list“ iz 1991. g., itd.), zatim kraj panoa sa stradalim braniteljima na „lutki“ je originalna odora branitelja ZNG-a, a postavljena je uz fotografiju Specijalne policije.

Na posebnom zidu Spomen sobe je veliki pano s fotografijama smrtno stradalih branitelja koji su prezentirani abecednim redom oko križa, simbola muke, žrtve i slave. Cijeli pano vizualno lebdi u plavičastoj svjetlosti što potencira mističnost i uzvišenost ciljeva za koje su ovi mladi ljudi položili svoje živote. Uz fotografiju (portret) svakog stradalog branitelja su ispisani datumi njihovog rođenja i smrti. Ispod ovoga panoa je niz fotografija snimljenih na terenu, a predstavljaju ratne situacije u kojima su branitelji stradavali.

Dan pobjede i domovinske zahvalnosti 5.kolovoza 2008.

Na posebnom panou u prozoru prikazan je život u gradu u vrijeme rata (komemoracije, akcije građana na zaštiti grada od razaranja, postrojavanje jedinica HV, posjete kardinala, dolasci izbjeglica, kulturna događanja u gradu, itd.)

Sve ono što se nije moglo prikazati na klasičan način rečeno je uz pomoć instaliranog računala („touch screen“) u koje su uneseni ovi podaci sa mogućnošću dopunjavanja podataka i ispravljanja eventualnih netočnosti.

General Miljenko Crnjac, 28. ožujka 2009.

⁴ izrađena po skicama i podacima koje je prikupio i obradio hrvatski branitelj Anto Bošnjak

⁵ Kao ratni reporter uz branitelje je na ratištu snimao branitelj Mladenko Krstanović, koji je danas na žalost pokojni

1. Kronologija Domovinskog rata u Hrvatskoj i u požeškom kraju
2. Požega – život u gradu obuhvaćajući politički život, gospodarstvo, kulturna zbivanja
3. Stvaranje HV (Specijalne policije, Narodne zaštite, 63. samostalnog bataljuna, 4 bojne 108. brigade, Kriznog stožera, Vojne policije, 123. brigade)
4. Ratna događanja u zapadnom dijelu Požeštine
5. Smrtno stradali branitelji (životopisi, ratni put, odličja)
6. Spomenici Domovinskog rata
7. Impressum

Dragocjena je bila suradnja s Udrugom roditelja poginulih branitelja (predsjednicima Danom Vukovićem i Katom Ronko) koji su prikupili životopise stradalih branitelja i ispisali ih prema zadanom upitniku što je i posebno arhivirano u zbirci Domovinskog rata. Svi ti podaci uneseni su u računalo koje je instalirano u postav kao dio multimedijalne prezentacije s mogućnošću biranja tema i ispravljanja eventualno netočnih informacija. Upravo zahvaljujući tome ovaj mali prostor postao je mjesto dostojno svoje zadaće, jer kako su se izrazili brojni posjetitelji „tu je puno rečeno u malom prostoru“.

Posjet predsjednika Stjepana Mesića, 26. listopada 2007.

Na izradi svih multimedijalnih sadržaja u postavu radio je Denis Treskanica, audiovizualne materijale su obradili i dali na korištenje Županijski radio Požega, GFR Požega, Privatna arhiva Davorke Krstanović, Slavko Bužančić i drugi, a tekstove je lektorirao profesor Branko Šimunović.

Na realizaciji sumarne karte u postavu radio je branitelj Anto Bošnjak zajedno s Marjanom Grbcem („Reklam Grbac“). Na pripremi i likovnom oblikovanju postava radio je Domagoj Zarić („Aurea marketing“) prema koncepciji Mirjane Šperande.

Posjet kanadsko-hrvatskog vojnog izaslanstva, 17. lipnja 2009.

Veliki dio korištene fotodokumentacije je iz muzejske zbirke fotografija, odjela povijesti i iz Državnog arhiva Slav. Brod – Odjel Požega, zatim privatne arhive novinarka Vesne Milković, fotoreportera Duška Mirkovića, ateljea „Foto Kaća“, dizajnera Domagoja Zarića. Obitelji Bajt i Vukoje, Udruga prvi hrvatski redarstvenik i branitelj Ante Bošnjak poklonili su i predmete (odore, predmete) pa im se ovom prilikom zahvaljujemo. Također hvala na pomoći obrtničkoj radnji Nikšić na sponzorstvu.

Spomen sobu su razgledali mnogi posjetitelji od Udruge roditelja poginulih branitelja iz raznih dijelova Hrvatske kao gosti naše Udruge roditelja, djeca i udovice stradalih branitelja, sami branitelji, brojni visoki gosti od predsjednika RH Stjepana Mesića, ministra kulture Bože Biškupića, ravnatelja Centra za istraživanje Domovinskog rata dr. Ante Nazora, do političkih i vojni čimbenika iz Hrvatske i svijeta (Amerike, Kanade, Europe - Engleske, Austrije, Slovenije), pa veleposlanici Rusije, Ukrajine, Crne Gore, Češke i Slovačke, zatim članovi Muzejske udruge istočne Hrvatske, kustosi Muzeja u Jasenovcu, Muzeja Slavonije, zatim ročnici i kadeti koji obavljaju obuku u Požegi, učenici naših osnovnih i srednjih škola, što je i evidentirano u Knjizi dojmova koju vodimo od samoga otvaranja ovog izložbenog prostora. ■

**IZLOŽBENA DJELATNOST
GRADSKOG MUZEJA POŽEGA
OD 1986. DO 2009. GODINE**

Lidija Ivančević Španiček, prof.
Tatjana Pajkr Engelmann, dipl.oec.

Prvu izložbu Gradski kulturno – historijski muzej, današnji Gradski muzej u Požegi, organizirao je 1926., dvije godine nakon osnutka (6. prosinca 1924.), a prigodom proslave otkrivanja milenijskog spomenika.¹

Budući da u to vrijeme još nisu bile osigurane prostorije za potrebe muzeja, izložba je organizirana u prostorijama Ženske građanske škole, koja je 1926. godine slavila i 50 godina svog osnutka (1876 - 1926).² Zainteresirane posjetitelje, kroz kulturno - historijsku izložbu (muzej), priređenu po gradskom prosvjetnom - kulturnom odboru, vodio je predsjednik odbora i tadašnji gradski načelnik Julije Kempf (Izvjestaj, 1927., 34).

Tek 1953. godine muzej je dobio svoju zgradu na glavnom požeškom trgu, a tada je omogućena i komunikacija muzeja s posjetiteljima, ne samo kroz stalni postav nego i kroz povremene izložbe, a u vezi s tim odvijala se i pedagoška djelatnost muzeja.

Izložbena djelatnost zabilježena je u Vjesniku Historijskog arhiva Slavonska Požega i Muzeja Požeške kotline br.1 iz 1962.god. i br 1 (2) iz 1963.god., Slav. Požega, te u tri do sada tiskana Vjesnika Muzeja: br.1 iz 1977., br. 2 - 3 iz 1979., te br. 4-5 iz 1986.godine.

Ove godine, u povodu 85. obljetnice Gradskog muzeja Požega izlazi Vjesnik br.6 u kojem je nastavljen popis izložbi od 1986. godine sve do danas. Ove izložbe rezultat su rada djelatnika muzeja tijekom svih ovih godina, ali i suradnje brojnih institucija i pojedinaca s muzejom u realizaciji

različitih tema koje ukazuju na zanimljive sadržaje vezane uz Požegu, Požežane kao i cijeli požeški kraj. U popisu izložbi nakon 30. siječnja 1986. godine do prosinca 2009. godine, izložbe su navedene kronološkim redom, naveden je naziv, autor, vrijeme i povod, ukoliko je izložba s određenim povodom organizirana.

Popis izložbi do otvaranja Dokumentarističkog odjela izradila je Lidija Ivančević Španiček, muzejska savjetnica u Odjelu povijesti umjetnosti, dok je od 2007.godine izložbe nastavila evidentirati i obrađivati dokumentaristica Tatjana Pajkr Engelmann³ u novom muzejskom programu za sekundarnu dokumentaciju S++.

¹ Milenijski spomenik hrvatskog kraljevstva (925 – 1925) postavljen je na Starom gradu u Požegi, tada Strossmayerovom šetalištu, 26. rujna 1926. godine. Izradio ga je domaći obrtnik Franjo Gregurić. Isti dan postavljene su i spomen ploče Požežanima Franji Cirakiju i Miroslavu Kraljeviću, na kuće gdje su umrli, rad kipara Vojtjeha Braniša iz Zagreba (rođ. Bzenec, Češka, 1893.). Uz to otvorena je izložba kulturno historijske zbirke (muzeja) dr. Kuntarić, Đ. Kulturno slavlje u Požegi, Požega: Požeške novine br.37 (1926)

² Ova škola je 1926. godine nosila naziv Narodna osnovna škola, a školske godine 1927/28 „Državna osnovna škola“, da bi 1931. godine dobila naziv „Državna djevojačka osnovna škola Katarina Zrinska“. Danas je tu OŠ „Antuna Kanižlića“. Nastojništvo Družbe sestara milosrdnica 1901. i 1902. godine proširilo je staru zgradu dogradnjom nove zgrade na dva kata prema istoku. U njoj su smješteni svi razredi niže i više djevojačke škole, dok su u staroj zgradi bili stanovi za sestre milosrdnice i konvikt za djevojčice. Staru i novu zgradu spojila je u prvom katu zavodska kapelica. Ravnateljstvo (1927). Izvjestaj Ženske građanske, djevojačke narodne osnovne ženske stručne, Dječjačke narodne i Šegrtске škole, slob. kr. grada Požege koncem školske godine 1926.-1927. Požega:

³ Za izradu popisa izložbi korištena je dokumentacija izložbi svih odjela muzeja. Dokumentaristica muzeja vodi evidenciju izložbi prema Pravilniku o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi (2002.), te priručniku za sekundarnu dodokumentaciju (2007.)

POPIS IZLOŽBI OD 1986. DO 2009. GODINE

POVIJESNI ODJEL

1987.

1. 75. godišnjica proizvodnje i distribucije električne energije u Slavenskoj Požegi, 6. listopada 1987. /Mirjana Šperanda/

1988.

1. 100. godina Crvenog križa, 12. svibnja 1988. /Mirjana Šperanda/

1989.

1. Izložba 65 godina Muzeja, 18. – 28. svibnja 1989.
/Mirjana Šperanda/

1992.

1. „Vijenac“ - Izložba u povodu 110. obljetnice Hrvatsko kulturno – umjetničkog društva „Vijenac“ Požega, 7. i 8. studeni 1992.
/Mirjana Šperanda/

1993.

1. Požegi, svom rodnom mjestu - Izložba fotografija Julija Kempfa, povodom Grgureva, 5. ožujka 1993.
/Mirjana Šperanda, Alojzije Fiuri/

2. 123 ide dalje ... - Izložba u povodu osnivanja Hrvatske vojske u Požegi, 19. lipnja (Dom HV), 21. lipnja – 6. srpnja 1993. u Gradskom muzeju /Mirjana Šperanda/

3. Život i djelo fra Kaje Agjića, Gradska knjižnica, 8. – 9. listopada 1993. /Mirjana Šperanda, p. Miljenko Holzleitner/

4. Spomenik fra Luki Ibrišimoviću – Sokolu, Izložba u povodu 100. obljetnice od postavljanja spomenika, 5. – 10. studeni 1993
/Mirjana Šperanda/

1994.

1. 120 godina vatrogastva u županiji Požeško – slavonskoj, 3. – 10. svibnja 1994. /Mirjana Šperanda /

1995.

1. Granice Hrvatske na zemljovidima od XII do XX stoljeća, Izložba Povijesnog muzeja iz Zagreba i Gradskog muzeja u Požegi, 28. veljača. – 6. ožujak 1995. /Mirjana Šperanda/

2. 120 godina Dobrovoljnog vatrogasnog društva u Požegi, 3. – 13. svibnja 1995. /Mirjana Šperanda/

3. 110. obljetnica Poljoprivredne škole u Požegi, rujan 1995.
/Mirjana Šperanda i Zdenka Milanović/

4. Izložba 150 godina požeške čitaonice, prostor županijskog predvorja, 15. studenog 1995. /Mirjana Šperanda, dr. Filip Potreblica i Rudolf Heli - Historijski arhiv u Požegi/

1997.

1. 110. obljetnica Poljoprivredne škole, Poljoprivredna škola, 12. listopada 1997. /Mirjana Šperanda/

1998.

1. Miroslav Kraljević, veliki župan i kulturni djelatnik, Izložba u povodu Dana muzeja, 18. - 31. svibanj 1998./Mirjana Šperanda/

2. Glazbeni život Požege od sredine 19. st. do sredine 20. stoljeća, Izložba u povodu Dana grada i III Orguljaških večeri, 14. listopada 1998. /Mirjana Šperanda/

3. Vrijeme, život i djelovanje fra Luke Ibrišimovića, Izložba povodom 300. obljetnice smrti, 30. studeni – 7. prosinca 1998.
/Mirjana Šperanda/

1999.

1. Deveta godišnjica HDZ- a, Dom HV, 5. ožujka 1999.
/Mirjana Šperanda/

2. Tri stoljeća za treće tisućljeće, povodom 300 godina Gimnazije, 16. listopada – 10. studenog 1999. /Mirjana Šperanda, Hrvatski školski muzej, Gimnazija u Požegi, Hrv. državni arhiv Slav. Brod – odjel u Požegi/

3. 125 godina DVD – a Požega, Vatrogasni dom, 17. listopada 1999. /Mirjana Šperanda/

2000.

1. Fra Luka Ibrišimović – Sokol i Turci, održana u zlatarnici Drage Glasnovića u Požegi, 10. ožujka, /Mirjana Šperanda/

2. Originalni dokumenti iz vremena Marije Terezije - izložba prigodom dolaska Otta von Habsburga u Muzej (u suradnji s Požeškom biskupijom), 30. ožujka – 5. travnja 2000. /Mirjana Šperanda/

2001.

1. Stare obitelji Požege i okolice, 8. – 16. ožujka 2001. /Mirjana Šperanda/

2. Obilježavanje 10 godina 123. brigade, 28. rujna – 5. listopada 2001. /Mirjana Šperanda/

2002.

1. Poginuli hrvatski branitelji Domovinskog rata, Izložba povodom obilježavanja Dana pobjede i domovinske zahvalnosti te otkrivanja i blagoslova spomen – obilježja poginulim hrvatskim braniteljima, 4. kolovoza – 10. rujna 2002. /Mirjana Šperanda/

2. HKUD „Vijenac“ – Požega, povodom 120 godina HKUD „Vijenac“, 4. – 7. prosinca 2002. /Mirjana Šperanda/

3. Devedeset godina distribucije električne energije u Požegi 1912. – 2002., 6. prosinca 2002.g. /Mirjana Šperanda, Miroslav Badanjak i Goran Hruška/

2003.

1. Zastave Povijesne zbirke Gradskog muzeja u Požegi, Izložba u povodu Međunarodnog dana muzeja, 14. – 22. svibnja 2003. /Mirjana Šperanda/

2. Neka se ne zaboravi, Izložba u povodu obilježavanja 12. obljetnice pogibije 11 branitelja na Bazi na Papuku, Požeška biskupija, 2. prosinca 2003. /Mirjana Šperanda, Katica Balog/

2004.

1. Fra Luka Ibrišimović – Sokol, Izložba u povodu Dana grada i 110 obljetnice spomenika, 12. ožujka 2004. /Mirjana Šperanda/

2. Hrvatsko plemstvo u Slovačkoj, izložba iz veleposlanstva, 18. – 25. lipnja 2004. /Mirjana Šperanda/

3. 130 obljetnica Dobrovoljnog vatrogasnog društva u Požegi, 9. – 20. listopada 2004. /Mirjana Šperanda/

4. 110. obljetnica željeznice u Požegi, 2. – 10. prosinca 2004. /Mirjana Šperanda, Hrvatski željeznički muzej u Zagrebu/

2005.

1. 35 godina Glazbene škole u Požegi, U povodu Dana grada, 8. – 18. ožujka 2005. /Mirjana Šperanda, Branka Horvat/

2. Julije Kempf i njegovo djelo, Izložba u povodu Međunarodnog dana muzeja, 17. svibnja – 1. lipnja 2005. /Mirjana Šperanda/

2006.

1. Ratni put 123. brigade, Galerija Ciraki, 10. - 12. studenog 2006. /Mirjana Šperanda, Katica Balog/

2007.

1. Židovi u Požegi, izložba fotografija i dokumenata, povodom obilježavanja Dana Holokausta na obnovljenom židovskom groblju u Požegi, Galerija Ciraki, 13. - 20. travnja 2007. /Mirjana Šperanda/

2. Izložba fotografija: „Susret na vrhu – Kijev – Sjećanje bez granica Hrvatska – Ukrajina – Crna Gora - Izrael“ (pod pokroviteljstvom ukrajinskog predsjednika Viktora Juščenka, Svjetskog foruma sjećanja na Holokaust i Memorijalnog centra Yad Vashem iz Jeruzalema, uz nazočnost hrvatskog predsjednika Stjepana Mesića), 26.10.2007.

/Mirjana Šperanda, Lidija Ivančević Španiček/

3. „Obitelj Thaller“, izložba fotografija i dokumenata uz promociju knjige T. Witenberga: Osam generacija Thallera, zgrada Županije u Požegi, 14.11.2007.

/Mirjana Šperanda/

4. Vilma Nožinić (1897-1975.) - povodom 110.

obljetnice rođenja, Galerija Ciraki, 26.11.2007. /Mirjana Šperanda/

ODJEL POVIJESTI UMJETNOSTI

1986.

1. Italijana, izložba talijanskog stripa, 30. siječnja 1986. /Ivan Srša/

2. Izložba slika Elizabere Filajdić, u povodu 8. ožujka, 3. - 8. ožujka 1986. /Ivan Srša /

3. Miroslav Kraljević – Josip Račić, izložba slika u povodu 100. obljetnice rođenja slikara Miroslava Kraljevića, 9. - 25. svibnja 1986. /Ivan Srša/

4. Vladimir Becić, izložba slika, 11. - 30. lipnja 1986. /Lidija Ivančević/

5. Izložba slika Branka Kravoščana, slikara amatera, 10. listopada 1986. /Lidija Ivančević/

1987.

1. Žena kroz sliku i vrijeme, izložba u povodu 8. ožujka, 5. - 14. ožujka 1987. /Lidija Ivančević/

2. Skice i studije Požege arhitekta Zvonimira Banjaja, 3. travnja 1987. /Lidija Ivančević/

3. Požega oko 1900. - izložba u povodu Međunarodnog dana muzeja, 15. - 21. svibnja 1987. /Lidija Ivančević/

1988.

1. Ivan Meštrović - izložba skulptura, 7. - 17. ožujka 1988.

/Lidija Ivančević/

2. Požega u 19. stoljeću, izložba u povodu Međunarodnog dana muzeja, 18. - 28. svibnja 1988. /Lidija Ivančević/

3. Portreti kulturno – povijesnih ličnosti 19. stoljeća, 9. - 19. prosinca 1988. /Lidija Ivančević/

4. Izložba slika iz privatnih zbirki Požege, 1988. /Lidija Ivančević/

1989.

1. Slikarstvo 20. stoljeća iz fundusa Muzeja Požeške kotline, 18. - 28. svibnja 1989. /Lidija Ivančević/

2. Drago Takač i Mato Tijardović, izložba slika i skulptura naivne umjetnosti, 24. studenog - 3. prosinca 1989. /Lidija Ivančević/

1990.

1. Slikarstvo 20. stoljeća iz fundusa Muzeja Požeške kotline, izložba u Slavonskom Brodu, 2. veljače 1990. /Lidija Ivančević/

2. Izložba slika Dragutina Kepića, slikara amatera, 13. ožujka 1990. /Lidija Ivančević/

3. Izložba slika Katje Čorić, hrvatsko - kanadske slikarice, Gradska knjižnica Požega, lipanj 1990. /Lidija Ivančević, Gradska knjižnica/

4. Izložba slika akad. slikara Joze Jande, 21. rujna - 7. listopada 1990. /Lidija Ivančević Španiček/

1991.

1. Crkva sv. Terezije - Europa u Požegi i Požega u Europi, 7. veljače 1991. /Lidija Ivančević Španiček/

2. Primjeri likovne baštine Požeških Isusovaca - izložba uz znanstveni skup „Isusovci i Požega“, 24. svibnja. - 4. lipnja 1991. /Zlatko Uzelac/

3. Grad – životni sadržaj našeg duhovnog života - izložba razglednica u Domovinskom ratu porušenih gradova, Gradska knjižnica, 2. prosinca 1991. /Lidija Ivančević Španiček/

4. Izložba djela požeških kipara i slikara, dobrotvorna izložba Crvenog križa za izbjeglice, 28. kolovoza 1991.

/Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Maja Žebčević Matić/

1992.

1. Maska – izložba likovnih stvaralaca Požege, 25. veljače 1992.

/Lidija Ivančević Španiček/

2. Izložba slika Andreasa Berlakovića, 4 – 14. prosinca 1992. /

Lidija Ivančević Španiček/

3. Požega u srcu, prodajna izložba za Županijsku ligu za borbu protiv raka, 18. – 31. prosinca 1992. /Lidija Ivančević Španiček/

1993.

1. Izložba slika Barice Kempf, 21. – 30. siječnja 1993.

/Lidija Ivančević Španiček/

2. Izložba akvarela Zvonka Kermca, 19. ožujka – 1. travnja 1993.

/Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Maja Žebčević Matić/

3. Svetkovina ruža, izložba slika Josipa Vukojevića, 5. – 9. svibnja 1993. /Lidija Ivančević Španiček/

4. Izložba karikatura na temu vlasti, 7. – 15. svibnja 1993

/Lidija Ivančević Španiček/

5. Izložba slika Tihomira Čuline, knjižnica u Pleternici, listopad 1993.

/Lidija Ivančević Španiček/

6. Izložba grupe PA – Primitive Art „Nova požeška umjetnost“, 13. – 18. prosinca 1993. /Lidija Ivančević Španiček/

1994.

1. Izložba slika Mladena Čuljka, slikara amatera, 4. veljače 1994.

/Lidija Ivančević Španiček/

2. Hrvatski umjetnici Herceg - Bosni, 11. - 23. ožujka 1994.

/Lidija Ivančević Španiček/

3. Izložba slika Josipa Vukojevića, 12. svibnja 1994.

/Lidija Ivančević Španiček/

4. Festival hrvatskih akvarela – izložba slika iz fundusa muzeja, 18. – 24. svibnja 1994. /Lidija Ivančević Španiček, Galerija Brešan iz Splita/

1995.

1. Melita Kraus – obiteljski portret, Izložba slika, 11. veljače 1995.

/Lidija Ivančević Španiček/

1. Fra Luka Ibrišimović – Sokol, Izložba ulja i akvarela Ivana Štimca, povodom Grgureva, 9. – 12. ožujka 1995.

/Matica hrvatska, Gradski muzej/

1996.

1. Milka Trnina – hrvatski slavuj, Izložba u povodu Dana grada Požege,

14. – 24. listopada 1996. /Lidija Ivančević Španiček/

2. Sjećanja, prodajna izložba slika u Domu umirovljenika u Požegi, 2.

– 9. prosinca 1996. /Udruga roditelja poginulih branitelja

Domovinskog rata RH – Požega, Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Lidija Ivančević Španiček/

1997.

1. Izložba keramike Matije - Grge Grgurevića, 8. – 20. ožujka

1997. /Lidija Ivančević Španiček/

2. Metropolitana u Požegi, Izložba slika iz zbirke biskupa Đure Kokše, 23. travnja. – 25. svibnja 1997. /Lidija Ivančević Španiček/

3. Izložba slika akademskog slikara Stipe Golca, izložba uz Glazbeni festival „Zlatne žice Slavonije '97“, 18. – 30. rujna 1997.

/Lička zavičajna udruga „Vila Velebita“, Lidija Ivančević Španiček/

1998.

1. Likovni prikazi Požege, 11. – 21. ožujka 1998.

/Lidija Ivančević Španiček/

2. Izložba slika Nikole Duspore, slikara amatera sa Korčule, 8. – 15. lipnja 1998. /Lidija Ivančević Španiček/

3. Izložba skulptura Željka Blaževića, 16. – 30. rujna 1998.

/Lidija Ivančević Španiček/

4. Izložba Vlatka Brozovića – Broze, karikaturiste i ilustratora, 19. – 27. lipnja 1998. /Lidija Ivančević Španiček/

5. Humanitarna izložba slika Udruge „Mi“, 1998.

/Lidija Ivančević Španiček/

1999.

1. Na tragu sakralne baštine Požeške biskupije, izložba u povodu obilježavanja velikog jubileja kršćanstva 2000. g.,

18. prosinca 1999. – 28. veljače 2000. /Lidija Ivančević Španiček/

Vjesnik
Gradskog
muzeja
Požege

2. Izložba skulptura Sanje Fališevac, izložba povodom 1. susreta slijepe mladeži RH, 23. – 24. travnja 1999. /Lidija Ivančević Španiček/

3. Izložba reljefa u drvetu Josipa Sabljaka – Joje, hrvatskog branitelja Domovinskog rata, povodom Dana državnosti, 26. – 30. svibnja 1999. /Lidija Ivančević Španiček/

4. Izložba idejnih rješenja spomen – obilježja poginulim braniteljima u Požegi, 3. – 10. lipnja 1999. /Lidija Ivančević Španiček/

5. Izložba slika Maje Del Vechio, 11. – 18. lipnja 1999.

/Lidija Ivančević Španiček/

6. Izložba keramike Ivančice Cvitić – Znidarčić,

29. lipnja – 1. srpnja 1999. /Lidija Ivančević Španiček/

2000.

1. Izložba slika akademskog slikara Roberta Emila Tanaya,

8. – 16. prosinca 2000. /Lidija Ivančević Španiček/

2001.

1. Likovni prikazi Požege, Maribor, 25. travnja 2001.

/Lidija Ivančević Španiček/

2. Izložba slika arhitekta Marijana Kolesara, 17. – 31. svibnja 2001. /Lidija Ivančević Španiček/

3. Izložba slika Slave Blažeković, 13. – 20. rujna 2001.

/Lidija Ivančević Španiček/

4. Grafike hrvatskih slikara, 10. – 31. prosinca 2001.

/Lidija Ivančević Španiček/

2002.

1. Križevi - Izložba slika na staklu Ane Filepp Gazari, Požeška biskupija, 1. – 8. veljače 2002. /Lidija Ivančević Španiček/

2. Izložba donacije umjetnina Joze Jande, 8. – 23. ožujka 2002.

/Lidija Ivančević Španiček/

3. Izložba slika Nikole Koydla, akad. slikara i profesora na ALU, 3. travnja 2002. /Milan Bešlić, Galerija Forum u Zagrebu/

4. Izložba slika Ivana Večenaja – Tišlarov, 13. – 21. travnja 2002.

/Ličko zavičajno društvo „Vila Velebita“, Lidija Ivančević Španiček/

5. U susret radosti Božića – Život Isusa, Izložba umjetnina od slame, č. s. Samuele Premužić, Požeška biskupija, 6. – 31.

prosina 2002. /Lidija Ivančević Španiček/

2003.

1. Izložba slika Srećka Sulića, tehničkog crtača, 28. ožujka – 5. travnja 2003. /Lidija Ivančević Španiček/

4. Majka Tereza - Izložba fotografija zagrebačkog fotografa Zvonimira Atletića, 11. – 22. travnja 2003. /Požeška biskupija, Zvonimir Atletić i Gradski muzej/

2. Slikar Ignaz Berger – likovna i vjerska poveznica Požeške biskupije, Izložba povodom posjete pape Ivana Pavla II Hrvatskoj i 150. obljetnice Zagrebačke metropolije, 28. svibnja – 20. lipnja 2003. /Lidija Ivančević Španiček/

3. Slikarska kolonija „Alilovci 2002.“, 10. lipnja – 10. rujna 2003. /Lidija Ivančević Španiček/

4. Planinski pejzaži - Izložba akvarela Mirka Vinkovića, listopad 2003. /Lidija Ivančević Španiček/

5. Izložba keramike Matije Grgurevića, keramičara iz Sesveta, 21. – 28. listopada 2003. /Lidija Ivančević Španiček/

6. Izložba slika Davora Žilića, akad. slikara, 9. – 19. prosinca 2003. /Ličko zavičajno društvo „Vila Velebita“, Lidija Ivančević Španiček./

2004.

1. Izložba slika Stanka Pavkovića, vjeroučitelja i slikara amatera, 31. ožujka – 14. travnja 2004. /Lidija Ivančević Španiček/

2. Izložba slika pejzažnog arhitekta Dragutina Kiša, povodom Međunarodnog dana muzeja, 14. – 26. svibnja 2004. /Lidija Ivančević Španiček/

3. Akcija zaštite muzejske građe – donacije, Izložba muzejskih otkupa, restauriranih predmeta i muzejske opreme koja je potpomognuta donacijama građana i gradskih poduzeća, povodom Dana grada i 80. obljetnice Gradskog muzeja, 10. – 20. ožujka 2004. /Gradski muzej/

4. Izložba Slikarska kolonija „Alilovci 2003.“, rujna 2004. /Lidija Ivančević Španiček/

5. Greta Pexider Srića barunica Turković, hrvatska slikarica i kiparica, Izložba slikarskih i kiparskih umjetničkih djela, povodom IX Orguljaških večeri i 80. obljetnice Gradskog muzeja, 6. – 16. listopada 2004. /Lidija Ivančević Španiček/

6. Izložba slika Mirka Vinkovića, slikara amatera i planinara, 5. – 15. studenog 2004. /Lidija Ivančević Španiček/

7. Stota obljetnica dogradnje i obnove požeške Klegije 1904 – 2004. - Izložba fotografija, nacрта i dokumenata o Požeškoj kolegiji, Požeška biskupija, studeni - 1. prosinca 2004. /dr. Antun Škvorčević, požeški biskup, msgr. Josip Krpeljević, Lidija Ivančević Španiček/

8. Izložba slika akad. slikara Josipa Jerkovića, 5. – 23. prosinca 2004. /Dubravka Sokač-Štimac, Dubravka Matoković/

2005.

1. Izložba slika Tanje Tintor, 18. - 28. veljače 2005.

/Lidija Ivančević Španiček/

2. Znamenje vjere – mala sakralna arhitektura, Izložba fotografija fotoreportera Duška Mirkovića, 18. ožujka 2005.

/Duško Mirković, Lidija Ivančević Španiček/

4. Sveti Otac Ivan Pavao II i Požeška biskupija, izložba fotografija, Požeška biskupija 14. – 26. travnja 2005. /dr. Antun Škvorčević, požeški biskup, msgr. Josip Krpeljević, Lidija Ivančević Španiček/

5. Izložba slikarske kolonija „Alilovci 2004.“, 31. kolovoza – 6. rujna 2005. /Lidija Ivančević Španiček/

6. Slikari požeškog kraja Munchenski đaci – Kraljević. Tomljenović. Melkus - Izložba povodom 120. obljetnice rođenja slikara Miroslava Kraljevića, Gradska vijećnica Grada Požege, 9. – 29. prosinca 2005. /Lidija Ivančević Španiček/

2006.

1. Dobrotvorna prodajna izložba slikarskih radova,

3. – 28. travnja 2006. /Županijska liga za borbu protiv raka Požege, Lidija Ivančević Španiček/

2. Mama - najljepše ime svijeta, Izložba dječjih likovnih i literarnih radova sa izborom najkreativnijih radova, Galerija Ciraki, 13. svibnja 2006. /Grad Požege, osnovne škole Požege, Lidija Ivančević Španiček/

4. Moj dom, Izložba učenika osnovnih škola, 30. svibnja – 2. lipnja 2006. / Grad Požege, štedionica Wüstenrot, Lidija Ivančević Španiček/

5. 10. Međunarodna izložba - karikature „Vatrogasci“, 5 – 10. lipnja 2006. /HDK, Lidija Ivančević Španiček/

6. Papa Benedikt XVI i Požege, Izložba fotografija u povodu blagdana Sv. Lovre, zaštitnika Požeške biskupije, 8. – 30. kolovoza 2006. /dr. Antun Škvorčević, požeški biskup, msgr. Josip Krpeljević, vlč. Mario Sanić, Lidija Ivančević Španiček/

7. Slikarska kolonija „Alilovci 2005.“, rujna 2006. /Lidija Ivančević Španiček/

8. Gustav Poša (1825. -1900.) Požeški slikar bidermajera i slikari njegova vremena, 18. – 23. prosinca 2006. /Lidija Ivančević Španiček/

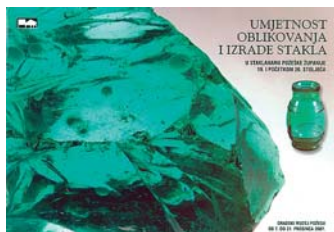
2007.

1. „Kineska naivna umjetnost“, Izložba radova naivne umjetnosti s motivima iz bogate i živopisne tradicijske kulture kineskog čovjeka, u organizaciji Grada Požege i Veleposlanstva NR Kine, 10. – 17. siječnja 2007. /Lidija Ivančević Španiček/

2. Umjetnička djela profesora i studenata ALU iz fundusa Gradskog muzeja u Požegi, Izložba u susret 100. obljetnici Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu, povodom Dana Grada, 8. – 13. ožujka 2007. /Lidija Ivančević Španiček/

3. Liliana Livneh – izložba slika izraelske akademske slikarice, 13. – 20. travnja 2007. /Lidija Ivančević Španiček/

4. „Umjetnost oblikovanja i izrade stakla u staklanama Požeške županije u 19. i početkom 20. st.“, 7. - 21. prosinca 2007. /Lidija Ivančević Španiček/

2. Žene u likovnim djelima Matka Peića – povodom Dana Grada, održana u prostoru Gradske kuće, 11. – 13. ožujka 2009. /Lidija Ivančević Španiček/

3. Izložba slika Željka Subića, u organizaciji Ličkog zavičajnog društva „Vila Velebita“, 23. – 30. ožujka 2009. /dr. Josip Fajdić, Marija Karlovčan-Subić, Mirjana Šperanda, Lidija Ivančević Španiček/

4. Likovna djela Matka Peića – povodom 10. obljetnice smrti M. Peića, 23. listopada – 7. studenog 2009. /Lidija Ivančević Španiček/

ETNOLOŠKI ODJEL

1986.

1. Slavonski suvenir s etnografskom podlogom, 24. travnja – 4. svibnja 1986. /Ljubica Igić/

1989.

1. Kaptol i Česi u Kaptolu, Izložba u povodu održavanja Žetvenih svečanosti – Obžinkovinih slavnosti, Kaptol, 2. i 3. rujna 1989. /Maja Žebčević Matić/

1990.

1. Etnografske posebnosti požeškog kraja, 21. – 28. lipnja 1990. /Maja Žebčević Matić/

1991.

1. Ivo Čakalić – seljak etnograf i umjetnik, Izložba uz Međunarodni dan muzeja, 17. – 25. svibnja 1991. /Maja Žebčević Matić/

2008.

1. Izložba slika akademskog slikara Stipe Golca – Velebitski kameni cvjetovi, u organizaciji Ličkog zavičajnog društva „Vila Velebita“, 31. ožujka – 6. travnja 2008. /dr. Josip Fajdić,

Mirjana Šperanda, Maja Žebčević Matić, Lidija Ivančević Španiček/

2. Izložba slika: Akvareli i crteži Alfreda (Fredyja) Krupe, Galerija Ciraki, 11. – 30. travnja 2008. /Tomislav Čmelar, Lidija Ivančević Španiček/

3. Šetnja Slavonijom - Izložba slika Bore Grčevića, amaterskog slikara iz Pakraca, Gradska knjižnica i čitaonica Požege - Glazbeni odjel, 6. – 16. svibnja 2008. /Lidija Ivančević Španiček/

4. Izložba slika Želimira Šiška, Galerija Ciraki, 10. – 31. listopada 2008. /Tomislav Čmelar, Lidija Ivančević Španiček/

2009.

1. „Požege u Zlatnom dobu razglednica“ – povodom Dana Grada, 10. – 20. ožujka 2009. /Lidija Ivančević Španiček/

1992.

1. Etno akcija – nešto o tradiciji poklada ili maškara (uz izložbu likovnih stvaralaca Požege), 25. veljače 1992. /Maja Žebčević Matić/

2000.

1. Svetkovanje Uskrsa u požeškom kraju, 19. travnja – 1. svibnja 2000. /Dubravka Matoković/

2001.

1. Narodne nošnje čaglinskog kraja – povodom Dana općine Čaglin, 17. – 20. travnja 2001. /Dubravka Matoković/
2. Dječji svijet, 10. – 17. prosinca 2001. /Dubravka Matoković/

2003.

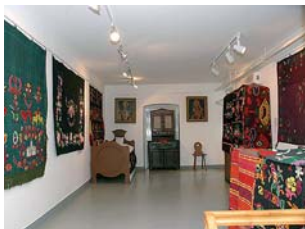
1. Tekstilno rukotvorstvo požeškog kraja, 3. – 15. rujna 2003. /Dubravka Matoković/

2004.

1. Zlatovez - Izložba ručnih radova Jasne Leš i Marije Čović, 23. travnja – 4. svibnja 2004. /Dubravka Matoković/

2005.

1. "Maja mati ćilim tka, 'oće mene da uda" – etnografska izložba svečanih vunelih prekrivača, 1.– 10. rujna 2005. /Dubravka Matoković/

2006.

1. Od zrna do pogače - etnografska izložba, 30. lipnja – 10. srpnja 2006. /Dubravka Matoković i Maja Žebčević Matić/

2008.

1. "Ako žena neće presti, gola će se tepsti" – mjesto i uloga žene u tradicijskoj kulturi požeškog kraja, povodom Međunarodnog dana muzeja, 16. svibnja – 15. rujna 2008. /Maja Žebčević Matić/

2009.

1. "Kuharice budi čista, nek Ti suđe uvijek blista" – etnografska izložba posuda i pribora za jelo i piće, povodom Međunarodnog dana muzeja, 15. svibnja – 15. rujna 2009. /Dubravka Matoković/

ARHEOLOŠKI ODJEL

1987.

1. Rudina – arheološka istraživanja 1986.g., 6. – 28. siječnja 1987. /Dubravka Sokač-Štimac/

1995.

1. Pismenost na tlu Požeške kotline, 5. – 14. lipnja 1995.
/Dubravka Sokač-Štimac, Marija Lukić - Ekonomska škola/

2003.

1. U susret kaptolskim kneževima, Izložba u povodu Dana grada Požege, 10. - 21. ožujka 2003.
/Dubravka Sokač-Štimac, dr. Hrvoje Potrebica, Viktorija Hudeček/

2006.

1. Tekić – rimsko groblje i naselje, arheološka izložba, 3. - 15. lipnja 2005. /Dubravka Sokač-Štimac/

2007.

1. „Rimske kupke u Tekiću“ - rezultati arheoloških istraživanja 2006. – izložba povodom Međunarodnog dana muzeja, 17. - 25. svibnja 2007. i od lipnja do kolovoza 2007. /Dubravka Sokač-Štimac/

56

Vjesnik
Gradskog
muzeja
Požege

2008

1. „Srednjovjekovna Požega“ - rezultati arheoloških istraživanja na Trgu sv. Terezije 2006. i 2007. godine, 13. - 25. listopada 2008.
/Dubravka Sokač-Štimac/

KOMPLEKSNE IZLOŽBE

1986.

1. S.O.S. za kulturnu baštinu Požege i Požeške kotline, 20. – 28. veljače 1986. /Ivan Srša, Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac/

1988.

1. 300 godina oslobođenja od Turaka, 25. ožujka – 7. travnja 1988. /Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Lidija Ivančević, Maja Žebčević/

1989.

1. Kulturna baština Franjevačkog samostana, 20. veljače - 3. ožujka 1989. /Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Lidija Ivančević, Maja Žebčević/

2. Izložba 65 godina Muzeja, 18. – 28. svibnja 1989.

/Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Lidija Ivančević, Maja Žebčević Matić/

3. Ukrašavanje – želja stara koliko i čovjek, 7. – 15. ožujka 1989.
/Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Lidija Ivančević, Maja Žebčević Matić/

1990.

1. Mesarstvo u Požeškoj kotlini, izložba uz etno-akciju „Slavonsko kolinje“, 21. siječnja 1990. /Maja Žebčević Matić, Mirjana Šperanda/

1991.

1. U Požegi lijepa naša, 27. rujna – 19. listopada 1991.
/Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Maja Žebčević Matić/

1992.

1. Križ – muka i slava Kristova, 16. – 23. travnja 1992.

/Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Lidija Ivančević Španiček, Franjevački samostan, Samostan časnih sestara, Župni ured crkve sv. Terezije/

2. Kulturno blago Zlatne doline, 20. lipnja 1992. /Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Lidija Ivančević Španiček, Maja Žebčević Matić/

3. Božić u Požeškom kraju, 23. prosinca 1991. - 8. siječnja 1992. /p. Miljenko Holzleitner, Mirjana Šperanda, Lidija Ivančević Španiček, Maja Žebčević Matić/

1993.

- 1. Požeške poklade**, izložba, 19. – 23. veljače 1993. /Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Maja Žebčević Matić/
- 2. Umjetnine Zavičajnog muzeja Našice**, svibanj, 1993. /Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Maja Žebčević Matić/
- 3. S.O.S. za kulturnu baštinu Požege i Požeške kotline**, Izložba u povodu Međunarodnog dana muzeja, 18. – 31. svibnja 1993. /Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Maja Žebčević Matić/
- 4. Tugo moja vezom izvezena**, Izložba ručnih radova žena izbjegličkog centra u Gašincima, 22. – 31. prosinca 1993. /Dubravka Sokač-Štimac, Mirjana Šperanda, Lidija Ivančević Španiček, Dubravka Matoković/

1994.

- 1. Ne zaboravite i vi ste nekada bili dijete**, 24. – 30. lipnja 1994. /Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Lidija Ivančević Španiček, Maja Žebčević Matić/
- 2. Požega kroz vjekove**, 1. – 10. rujna 1994. /Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Lidija Ivančević Španiček, Maja Žebčević Matić/

1996.

- 1. Stradalnici Domovinskog rata**, Izložba ručnih radova i umjetnina stradalnika, 13. – 21. rujna 1996. /Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Lidija Ivančević Španiček/
- 2. Gradski muzej – sanacija i planovi obnove**, 2. – 6. prosinac. 1996. /Zoran Fumić, Dubravka Sokač-Štimac, Mirjana Šperanda, Lidija Ivančević Španiček/

1997.

- 1. Lipik – gradu Požegi**, 8. – 14. ožujka 1997. /Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Lidija Ivančević Španiček/
- 2. Požega kao crkveni centar**, Izložba povodom ustoličenja požeškog biskupa dr. Antuna Škvorčevića, 26. rujna – 20. listopada 1997. /Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Lidija Ivančević Španiček/

3. 770 godina grada Požege, Izložba povodom Dana grada Požege, 14. – 31. listopada 1997. /Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Lidija Ivančević Španiček/

1999.

1. 75 godina Gradskog muzeja – povodom Međunarodnog dana muzeja, 17. svibnja – 1. lipnja 1999. /Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Lidija Ivančević Španiček, Dubravka Matoković/

2. Ljepota otkrića, povodom Međunarodnog dana muzeja, 17. svibnja -1. lipnja 1999. /Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Lidija Ivančević Španiček, Dubravka Matoković/

2000.

- 1. Od pradomovine do domovine – u potrazi za hrvatskim iskonom**, 27. svibnja – 12. lipnja 2000. /Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac/
- 2. Prošlost Požege i okolice**, lipanj – prosinac 2000. /Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Lidija Ivančević Španiček, Dubravka Matoković /
- 3. Izložba darovanih umjetnina Udruzi roditelja poginulih branitelja**, Požega, 20. – 30. prosinca 2000. /Udruga roditelja poginulih branitelja, Gradski muzej/

2001.

- 1. Veliki jubilej u Požeškoj biskupiji** - izložba fotografija, prigodom završetka proslave Velikog jubileja 2000. obljetnice rođenja Isusa Krista, 5. – 27. siječnja 2001. /Dubravka Sokač-Štimac, Lidija Ivančević Španiček, Mirjana Šperanda, Dubravka Matoković/
- 2. U susret Uskrsu**, 10. - 15. travnja 2001. /Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač-Štimac, Lidija Ivančević Španiček, Dubravka Matoković/

3. Požega u Europi, 4. – 11. svibnja 2001. /Dubravka Sokač-Štimac, Mirjana Šperanda, Lidija Ivančević Španiček, Dubravka Matoković/

4. Da li je Požegi potreban Muzej, povodom Međunarodnog dana muzeja, 18. svibnja 2001. /Dubravka Sokač-Štimac, Mirjana Šperanda, Lidija Ivančević Španiček, Dubravka Matoković/

5. Iz crkvene povijesti Požege i okolice - izložba povodom plenarnog zasjedanja Hrvatske biskupske konferencije u Požegi i svetkovine sv. Terezije Avilske, 15. – 25. listopada 2001. /Dubravka Sokač-Štimac, Mirjana Šperanda, Lidija Ivančević Španiček, Dubravka Matoković/

2002.

1. Požega Dobriši Cesariću - izložba povodom 100. obljetnice pjesnikova rođenja, 10. – 28. siječnja 2002. /OŠ Dobriše Cesarića u Požegi, Dubravka Sokač-Štimac, Mirjana Šperanda, Lidija Ivančević Španiček, Dubravka Matoković, Gradska knjižnica i čitaonica Požega/

2. Pokloni muzeju Požeške kotline, 18 – 28. svibnja 1992. /Dubravka Sokač-Štimac, Mirjana Šperanda, Lidija Ivančević Španiček, Dubravka Matoković/

3. Požega u svjetlu Matka Peića, Izložba povodom 7. Orguljaških večeri u Požegi, 6. – 12. listopada 2002. /Dubravka Sokač-Štimac, Mirjana Šperanda, Lidija Ivančević Španiček/

2003.

1. Požeški književnici i njihova djela, 10. – 21. ožujka 2003. /Dubravka Sokač Štimac, Mirjana Šperanda, Lidija Ivančević Španiček, Viktorija Hudeček/

2. „Ruševo 1903. – 2003.“ – izložba i promocija knjige povodom 100. obljetnice DVD-a iz Ruševa, 5. – 10. listopada 2003. /Dubravka Sokač-Štimac, Mirjana Šperanda, Dubravka Matoković, DVD Ruševo/

2004.

1. Kina - zemlja koju ne poznajemo, izložba iz veleposlanstva NR Kine, 9. – 19. siječnja 2004. /Kinesko veleposlanstvo, Grad Požega, Gradski muzej/

2. Sv. Franjo i ekologija - filatelistička izložba, 20. – 28. listopada 2004. /p. Vatroslav Frkin, Gradski muzej/

3. Hrvatska i Norveška – prijateljstvo dostojno poštovanja, izložba fotografija, 25. – 26. studenog 2004. /Veleposlanstvo Norveške, Grad Požega, Gradski muzej/

2005.

1. Županijska palača - povijesno i kulturno blago, 11. – 17. travnja 2005. /Mirjana Šperanda, Goran Hruška, Lidija Ivančević Španiček/

2007.

1 Izložba "Stotinu kamenčića izgubljenog raja – Romanička skulptura u muzejima i zbirkama između Save i Drave" – izložba postavljena u Arheološkom muzeju u Zagrebu, 23. listopada – 31. prosinca 2007. godine. Nakon toga gostovala je u sljedećim muzejima: Gradskom muzeju Bjelovar, Muzeju Brodskog Posavlja, Arheološkom muzeju Osijek i Muzeju grada Šibenika.

2008.

1. "Arslan – agina izgubljena ljubav" – povodom Dana Grada, 10. - 15. ožujka 2008. /Mirjana Šperanda, Lidija Ivančević Španiček, Maja Žebčević Matić, Dubravka Matoković, Dubravka Sokač-Štimac/

2009.

1. Svjetlost muzejskih predmeta u Noći muzeja, 30. siječnja - 6. veljače 2008. /Mirjana Šperanda, Dubravka Sokač Štimac, Lidija Ivančević Španiček, Dubravka Matoković, Maja Žebčević Matić/

2. Kulturno – gospodarsko predstavljanje grada Požege, Autobusni kolodvor u Zagrebu, 21. travnja – 20. svibnja 2009. /Grad Požega, Gradski muzej/

4. Starter - izložba prve generacije diplomanata Umjetničke akademije u Osijeku, 24. – 30. travnja 2009.

/Mlastimir Kusik, Marko Raguž, Lidija Ivančević Španiček/

5. „Slavonija, Baranja i Srijem – vrela europske civilizacije“ – nacionalni projekt Ministarstva kulture RH, Galerija Klovićevi dvori u Zagrebu, 27. travnja – 4. listopada 2009.

/Gradski muzej sudjelovao sa stotinjak muzejskih predmeta/

**SJEĆANJE NA
JOSIPA LANGHAMERA
(1912. – 2002.)
RAVNATELJA GRADSKOG MUZEJA**

Sjećanje na Josipa Langhamera, direktora i kustosa Gradskog muzeja koji je ovom ustanovom rukovodio dvadeset godina (1955.-1975.g.) je i odavanje pijeteta za sve što je učinio za svoju i našu ustanovu. Ovaj skromni spomen je napisan povodom njegove smrti 16. studenog 2002.g. i samo je kratka reminiscencija, jer bi za zahtjevniji rad trebalo više vremena za istraživanje.

Josip Langhamer rodio se u Svinjarevcima kod Vinkovaca 6. listopada 1912. g. Nakon završenog školovanja zaposlio se u državnoj službi i do 1975. g. odradio svoj radni vijek. Prihvatio je obavezu rukovođenja Gradskim kulturno – historijskim muzejom 1955. g. u tek useljenoj zgradi na Glavnom trgu koju je Gradski NOO 1953. g. kupio za potrebe Muzeja. Tada je stanje muzejskog fundusa bilo nesređeno, u ratnom vohoru zbirke su opljačkane i trebalo je ponovo ustrojiti normalan rad. U tome se gospodin Langhamer savjetovao sa istaknutim muzealcem dr. Antunom Bauerom, osnivačem Muzejskog dokumentacijskog centra i svojim velikim prijateljem. Najprije je 1954. g. „uređen muzej“ (stalni postav) sa etnografskom i zbirkom Dragutina Lermana u prizemlju, a na katu paleontološka, arheološka (pretpovijesna, antička i srednji vijek), kulturne povijesti i zbirka NOB-e koja je pripremana za postav. Uslijed nedostatka izložbenog prostora zbirka umjetničkih slika, umjetničkog obrta, numizmatička i sfragistička, te zbirka kulturne povijesti su bile deponirane.

Pristupilo se sistematskom proučavanju i inventiranju postojeće građe. Osim sređivanja depoa, fototeke i stručne obrade predmeta utemeljena je i mapoteka – tematski ustrojen sistem muzejske građe o povijesti Požege i Požeštine koji je uz pomoć kataloga omogućavao brz uvid u dokumente, posebno za potrebe korisnika (učenika, studenata, znanstvenika,...) Terenskim radom, odnosno otkupima i darovima upotpunjavale su se zbirke sa neolitsko-latenskog nalazišta u Gracu kod Pleternice, zatim fragmentima arhitekture sa benediktinske opatije na Rudini. Često odlazeći na teren sa dr. Matkom Peićem i profesorom Ljuboslavom Kuntarićem rekognoscirao bi i nove lokalitete. Popunjavala se etnografska zbirka obilazeći sela požeške okolice sa Zdenkom Lehner iz Muzeja Slavonije u Osijeku, jedinom etnologinjom na području Slavonije. Prikupljala se građa i iz novije povijesti, odnosno antifašističke borbe za buduću stalni postav, svečano otvoren 1955. g. u suradnji sa Muzejom revolucije iz Zagreba. Planirana su i istraživanja zajedno sa Arheološkim muzejom u Zagrebu koja su i izvedena 60-tih godina 20. st. u Kaptolu. Usput su vršena i fotografska snimanja tih lokaliteta na terenu („Foto Ivo“ - Ivo Hajdarović).

Važan je bio i prosvjetno – pedagoški rad koji se održavao pomoću vodstava kroz stalni postav i povremenih izložbi. Tako je gospodin Josip Langhamer od 1953. do 1961.g. postavio sljedeće izložbe: „Književnici i pisci požeškog kraja“, „Razvoj požeškog školstva“, „Lične uspomene boraca NOB-e“, „Štafete pionira Požeške kotline“, „30. godina požeškog muzeja“, „Stare slike Požege“, „40. godina KPJ u Slavonskoj Požegi“, „Spomenici kulture Slavonije“ zajedno sa Muzejom Slavonije, „Štampa u NOB-i“, „Požeški portreti“ - umjetničke slike iz muzejskog fundusa, te izložba eksponata koji se odnose na slikara Miroslava Kraljevića, a planiraju se postaviti u posljednjem slikarovom stanu (ateljeu) u Požegi, što nikad nije ostvareno!

Dolazili su u Muzej i korisnici građe kod obrade pojedinih tema, najviše učenici, studenti, znanstvenici i drugi korisnici. Učenici su posjećivali i stalni postav već prema potrebama nastave. Muzej je tada imao i stručnu knjižnicu sa Požeganom kojom je rukovodio gospodin ravnatelj (izrađen je i katalog po strukama i autorima), a ažurno vodila tajnica Marijana Jurčić, tada jedina djelatnica uz ravnatelja.

Josip Langhamer publicirao je stručne članke u tada aktualnim glasilima u gradu. Tako je u Vjesniku Historijskog arhiva i Muzeja Požeške kotline br. 1, god.I, tiskanom u Slav.

Požegi 1962. god., čiji je bio i član uredništva, objavio opsežan stručni članak „Požeški cehovi“, nastao dugim istraživanjem i proučavanjem zbirke cehalija. U istom broju napisao je i tekst „Pregled razvoja i rada Muzeja Požeške kotline od osnutka do danas“. Drugi vrijedan rad objavio je u Požeškom zborniku II, Slav. Požega 1966. g. pod nazivom „Kronologija crkve sv. Lovre u Požegi“, a zaslužan je i za početak istraživanja na srednjovjekovnim gotičkim freskama. U Požeškom leksikonu izdanom povodom 750. obljetnice grada tiskanom u Požegi 1977. g. surađivao je s tekstovima „Cehovi u Požegi“ i „Muzej Požeške kotline“, a objavljivao je i u muzejskim glasilima „Glasniku slavonskih muzeja“, „Muzeologiji“ i lokalnim novinama „Požeškom listu“.

Tijekom svoga radnog vijeka uključio se u kulturni život grada na svoj skroman i nenametljiv način, radio je predano i samozatajno i tiho se povukao u mirovinu. Navraćao je u muzej samo s namjerom da ostavi pokoji rukopis, pronađen kod kuće i dajući pritom dragocjene savjete mladima. Nakon odlaska u mirovinu još par godina je proveo u Požegi, a zatim sa obitelji odselio u Poreč i time prekinuo svaku vezu sa Požegom i Muzejom. Tek nedavno smo nažalost saznali godinu njegove smrti, pa nismo imali mogućnost to dostojno objaviti do danas, jer Vjesnik Gradskog muzeja nije izašao 23 godine. Na kraju mu se uz ovu značajnu 85. obljetnicu djelovanja sa poštovanjem zahvaljujemo na doprinosu u radu Gradskog muzeja!

**ČETRDESET GODINA RADA
U GRADSKOM MUZEJU U POŽEGI**

DUBRAVKA SOKAČ ŠTIMAC
ARHEOLOGINJA I MUZEJSKA SAVJETNICA

Obljetnice su prigoda da se sabere jedan važan događaj, one su prigoda da se naglasi značaj jedne ustanove, ali i prilika da se ukaže na nešto što bi se inače mnogima činilo uobičajeno.

Ove 2009. godine Gradski muzej u Požegi obilježava 85 godina svoga osnutka. Rad brojnih djelatnika utkan je u Muzej. Međutim, neki od njih su u njega ugradili gotovo svoj cijeli život radeći u njemu cijeli svoj radni staž. Ovom prigodom činilo mi se značajnim istaknuti i zbog muzejske obljetnice, ali i zbog njene četrdesete radne obljetnice Dubravku Sokač Štimac, arheologinju, muzejsku savjetnicu.

Dubravka Sokač Štimac rođena je 1943. godine u Zagrebu. Gimnaziju je završila u Pakracu, a arheologiju diplomirala na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. U tadašnjem Muzeju Požeške kotline zaposlila se 1968. godine kao prvi arheolog požeškog Muzeja. Od tada sve do danas ona je svojim četrdesetogodišnjim radom, na specifičan način i enciklopedija arheologije požeškog kraja. Sve do danas ona je bila suradnica mnogih stručnjaka i institucija koji se bave područjem arheologije i povijesti umjetnosti. Vanjska je suradnica Instituta za arheologiju u Zagrebu, bila je dugogodišnja tajnica Muzejskog društva Slavonije i Baranje i povjerenica za zaštitu spomenika kulture za Požegu i požeški kraj. Bila je ravnateljica Gradskog muzeja u Požegi, te u tom svojstvu surađivala je s mnogim institucijama Gradom Požegom, Požeško - slavonskom županijom, s Crkvom, s požeškim biskupom dr. Antunom Škvorčevićem i Požeškom biskupijom, biskupom Đurom Kokšom, vlč. Josipom Dumićem, Franjevačkim samostanom i župnicima požeškog kraja. Surađivala je sa školama, radnim organizacijama te sa svima koji su radili na brojnim arheološkim lokalitetima i koji su tražili njenu stručnu pomoć. U vrijeme Domovinskog rata i potresa kao ravnateljica radila je s drugim kustosima na evakuaciji muzejske građe. Bila je voditeljica arheoloških istraživanja na nalazištima Tekić, Rudina, Zarilac, Velika,

Požega, Dolac, itd. Obavila je također i probna istraživanja na mnogim drugim lokalitetima te napravila put arheolozima iza sebe. Tijekom svog dugogodišnjeg rada u muzejskoj struci svoje je radove objavljivala u mnogim stručnim časopisima i publikacijama. Sudjelovala je s predavanjima iz arheologije na brojnim stručnim skupovima i simpozijima. Za svoj rad dobila je Nagradu grada Požege za životno djelo, a 1998. godine za rezultate arheoloških istraživanja u požeškom kraju odlikovana je redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića.

Dubravka Sokač Štimac svojim urođenim arheološkim osjećajem zabilježila je mnoge arheološke lokalitete požeškog kraja na kojima će vjerojatno generacije budućih arheologa moći sistematski istraživati. Kada bismo nacrtali kartu terenskih istraživanja u požeškom kraju, ne bi bilo mjesta gdje Dubravka nije bila. Mnogi su postali zaljubljenici u arheologiju, jer je ona na ljudski način sa svima komunicirala i pri tome podučavala o pojedinim razdobljima i predmetima koji bi se našli. Na arheološkom lokalitetu točno je znala odrediti gdje što tražiti, ona bi to zvala „arheološka sreća“. U požeškom kraju bilo bi teško biti arheolog da Dubravka nije imala mnogo suradnika koje je stekla svojom komunikativnošću. Suradnici su joj bili brojni stanovnici Požege i požeškog kraja, profesori i učenici, šumari i vojska, zatvorenici i policija, seljani i građani i mnogi drugi. Njena skromnost držala ju je u požeškom muzeju četrdeset godina, ostala je požeška arheologinja i muzealka koja se borila s mnogo strpljenja sa svime.

Danas bismo mogli sabiranjem njezinog rada i vrijednih nalaza koje je pronašla, napisati knjigu koja govori o požeškoj arheologiji, ali i o ženi koja je se često, poput mnogih arheologa, borila s vremenom i sa svim onim što čeka terence, radeći na žarkom suncu, zimi, po vjetru vrlo često prepuštena sama sebi, Bogu i svojoj ljubavi prema arheologiji. ■

impressum

Nakladnik:

Gradski muzej Požega

Za nakladnika:

Mirjana Šperanda

Glavna urednica:

Mirjana Šperanda

Uređivački odbor:

Lidija Ivančević Španiček, Dubravka Matoković,
Tatjana Pajkr Engelmann, Mirela Pavličić

Lektor:

Branko Šimunović

Fotografije:

Fototeke Gradskog muzeja, Duško Mirković, Boris Knez

Fotografija na naslovnoj stranici:

Borivoj Zarić

Tehnička priprema:

Boris Knez, Milan Paun

Likovno oblikovanje:

Forma

Tisak:

Grafika d.o.o. Osijek

Naklada:

700 komada

POVODOM 85. OBLJETNICE GRADSKOG MUZEJA POŽEGA

ISSN 1847-4993